

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Social- och arbetsmarknadsnämnden

Plats Stora Konferensen, Social- och arbetsmarknadskontoret, Fredsgatan 23

Tid Måndagen den 9 februari 2026 kl. 13.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare		
2	Godkännande av föredragningslista		
3	Besök – Skuldrådgivare <i>Föredragning av Budget- och skuldrådgivare Christina Lundin Hellström</i>	2026/4	
4	Verksamhetsberättelse 2025 - Social- och arbetsmarknadsnämnden <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadsnämnden Marina Dickfors och Verksamhetscontroller Katarina Pettersson</i>	2026/8	3 - 18
5	Ekonomirapporter med information från verksamheten 2026 <i>Föredragning av Verksamhetscontroller Katarina Pettersson och T.F Verksamhetschef AME Joakim Stål</i>	2026/7	19 - 26
6	Åtgärdsplan budget i balans med bilaga <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors</i>	2026/19	27 - 37
7	Uppföljning Internkontrollplan 2025 – helår <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors</i>	2025/14	38 - 44
8	Nämnduppdrag 2025-11-03 - Öka intäkter på Arbetsmarknadsenheten (AME) <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors</i>	2026/21	45 - 52
9	Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors</i>	2026/15	53 - 82

10	Synpunkter, klagomål och förslag, redovisning SAN 2025 <i>Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors</i>	2025/2	83 - 88
11	Rapporter	2026/16	89 - 122
12	Ärenden avgjorda med stöd av delegation		
13	Anmälningssärenden		
14	Övriga frågor		

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

Verksamhetsberättelse 2025

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Social- och arbetsmarknadsnämnden delges bokslut med verksamhetsberättelse för år 2025.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa Verksamhetsberättelse och bokslut 2025 för Social- och arbetsmarknadsnämnden, samt

att översända den till kommunstyrelsen.

Bilagor:

- 1 SAN Verksamhetsberättelse 2025

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2025
Social- och arbetsmarknadsnämnden
Social- och arbetsmarknadskontoret

INNEHÅLL

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMNDEN	4
Sammanfattning året som gått.....	4
Verksamhetsansvar	4
Viktiga händelser året som gått	5
Ekonomi.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag	8
Framtiden	10
BILAGA 1	12
Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.	12

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMNDEN

Sammanfattning året som gått

Arbetet med det ekonomiska underskottet och att skapa förutsättningar för budget i balans har varit högt prioriterat under året. Arbetet har resulterat i flertalet åtgärder och en handlingsplan har tagits fram. Faktorer som påverkat verksamheten är enskilda händelser som kan vara svåra att förutsäga, exempelvis placeringar och omhändertaganden.

Vård- och omsorgskontoret har delats till två kontor, Social- och arbetsmarknadskontoret samt Vård- och omsorgskontoret med en kontorschef för respektive kontor.

Sedan 1 januari 2025 arbetar kontoret utifrån en ny organisationsstruktur där all öppenvård samt Anhörigcentrum utgör Enheten för sociala insatser. Förändringen leder bland annat till en effektivisering av verksamheten och en utveckling av tidiga och förebyggande insatser.

Omställningen till nya socialtjänstlagen har skett genom flera olika aktiviteter, arbetet har varit och är en integrerad del av styrande dokument och mål. Varje enhet och team har arbetat med omställningen inom sitt område, för att möta samhällets och invånarnas behov.

Ett omfattande samverkansarbete mellan Ekonomiskt bistånd, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen har under året resulterat i en effektivare resursanvändning och synkroniserade insatser har gjort att individer snabbare har gått från bidrag till egen försörjning.

Bedriva sin verksamhet inom beslutade anslag.

Verksamheten har arbetat med åtgärder för en budget i balans med fokus på att erbjuda hemmaplanslösningar i stället för externt köpt vård.

Se över möjligheterna till ökad intäkts finansiering av sin verksamhet.

Verksamheten har säkerställt att de avgifter som verksamheten enligt lag kan inhämta har gjorts.

Arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet.

Utökat hemmaplanslösningar genom att erbjuda tidiga och förebyggande insatser utan behovsbedömning som till exempel föräldrastödprogram.Handledning och kompetenshöjande insatser till medarbetare bidrar till att bibehålla kvaliteten.

Arbeta med utvecklingen av en Familjecentral i Sala kommun.

En Familjecentralsliknande verksamhet startades upp under februari i externa lokaler. Familjebehandlare erbjuder råd och stödsamtal till föräldrar. Lärkbacksskolan har identifierats som en möjlig lokal och utredning om lämplighet hanteras under början av 2026.

Att tillsammans med Äldre- och omsorgsnämnden identifiera områden för att öka samverkan.

Områden är identifierade och en ökad samverkan är etablerad främst mellan Biståndsenheten och verksamheter inom Äldre- och omsorgsnämnden.

Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Nämnden ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Nämndens uppdrag är att utifrån gällande lagstiftning, politiska mål och beslut samt ekonomiska förutsättningar skapa en rättssäker och effektiv verksamhet med individens behov i centrum. Lagar som styr arbetet är bland annat socialtjänstlagen (SoL), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och föräldrabalken (FB).

ORGANISATION

Social- och arbetsmarknadskontoret är organiserat i fem enheter. Barn- och ungdomsenheten, Vuxenenheten, Biståndsenheten, Enheten för sociala insatser samt Arbetsmarknad (AME) och Integration.

Till kontoret finns även ett administrativt stöd som är ett stöd för både Social- och arbetsmarknadskontoret och Vård- och omsorgskontorets. Enheten utreder nämnduppdrag, hanterar IT-system, kvalitetsutveckling, uppdrag av olika karaktär samt övriga administrativa uppgifter.

Social- och arbetsmarknadskontoret arbetar under Social- och arbetsmarknadsnämnden (SAN). Under nämnden finns Social- och arbetsmarknadsnämndens utskott (SANU) de fattar beslut i ärenden som rör en enskild individ och som är sekretessbelagda.

Viktiga händelser året som gått

- Arbetat fram åtgärder och aktiviteter för en budget i balans, diarienummer 2025/80, redovisning har gjorts till nämnd under året. Stort fokus har varit att erbjuda hemmaplanslösningar och sänka antalet konsulentstödda familjehem.
- Etablering av Familjecentralsliknande verksamhet där familjebehandlare erbjuder råd och stödsamtal till föräldrar på vårdcentralerna i kommunen.
- Arbetsinsatser för att på sikt kunna inrätta en fullskalig Familjecentral. Förslag på lokal finns nu och styrgrupp har fått ett inriktningsbeslut som innebär att planering att iordningställa föreslagen lokal pågår.
- Erbjuder insatser utan behovsbedömning, till exempel familjebehandling, råd och stödsamtal till föräldrar samt till ungdomar 15–21 år.
- Beviljats statsbidrag som använts till bland annat att utvecklat insatser för barn som löper risk att begå brott i miljöer kopplade till organiserad brottslighet samt föräldraskapsstödjande insatser i syfte att bidra till en ökad och jämlik tillgång till föräldraskapsstöd. Statsbidrag har också erhållits för att utveckla socialtjänstens arbete med omställningen till nya socialtjänstlagen.
- Deltar i länsplanen "Tillsammans för barn och ungas bästa" i Västmanland där ett av målen är att skapa en länsgemensam samverkansmodell samt att ta fram stöd och former för systematisk uppföljning av insatser utan behovsbedömning.
- Analysarbete har varit fokus i arbetet kring Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning (NUSO). NUSO är ett forskningsprojekt som följer hur svensk socialtjänst förändras med den nya socialtjänstlagen i syfte att göra socialtjänsten mer tillgänglig, förebyggande och kunskapsbaserad.
- Medarbetare till Skolsociala teamet har anställts. Team är ett samarbete mellan skola och socialtjänst för att hjälpa elever med skolnärvaro, utanförskap och psykisk ohälsa genom tidiga insatser.
- Enheten för ekonomiskt bistånd har genom en strukturerad modell arbetat med att förhindra välfärdsbrottslighet. Arbetet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet.
- Undersökt förutsättningarna för att etablera "Bostad först" i kommunen. Bostad Först är en modell för att hjälpa hemlösa med komplexa problem (som psykisk ohälsa eller missbruk) att få ett eget permanent boende direkt. Grundtanken är att en trygg bostad är en förutsättning för att kunna lösa andra problem.
- Aktivitetsplikten är införd och har utvecklats med nya insatser. Aktivitetsplikten innebär

att kommunen ska erbjuda och kräva att individer som erhåller försörjningsstöd deltar i aktiviteter i syfte att öka individens möjligheter att komma i arbete eller studier, anpassat till individens förmåga.

- Biståndsenheten och Rehabteamet har implementerat nytt arbetssätt som syftar till att öka eller bevara den enskildes möjlighet till kvarboende i ordinärt boende.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Externa intäkter	-25 405	-21 390	-29 889	8 499
Interna intäkter	-799	-715	-888	173
Summa intäkter	-26 204	-22 105	-30 479	8 374
Köp av huvudverksamhet, bidrag	88 227	62 879	92 801	-29 922
Personal-kostnader	99 061	111 019	107 732	3 288
Övriga kostnader	16 598	5 004	5 615	-612
Interna kostnader	18 376	17 443	14 221	3 222
Summa kostnader	222 261	196 344	220 369	-24 024
Resultat	196 057	174 338	189 686	-15 348

Enligt beslut i fullmäktige fattat i oktober tilldelades nämnden en tilläggsbudget motsvarande 14,4 mnkr. Se tabell för prioriteringar nedan.

Externa intäkter 8,5 mnkr

Avvikelsen beror på en försiktig budgetering av intäkter, bland annat statsbidrag. Samtidigt som fler bidrag, än verksamheten räknat med, tillkommit under slutet av året.

Interna intäkter 0,2 mnkr

Ingen större avvikelse mot budget.

Köp av huvudverksamhet -29,9 mnkr

Avvikelsen beror främst på högre placeringskostnader som rör barn och unga än budgeterat men även på högre kostnader kopplat till extern personlig assistans.

Personalkostnader 3,3 mnkr

Kostnaden för uppdragstagare inom familjehemsvården i egen regi avviker negativt från budget med -1,5 mnkr. Personalvakanser, i form av avvaktande chefs-

rekrytering, utmaningar i rekryteringar samt sjuk-skrivningar, inom övrig verksamhet, genererar över-skott vilket bidrar till ett positivt netto.

Övriga kostnader -0,6 mnkr

Avvikelsen mot budgeten förklaras av ökade kostnader för konsulttjänster till exempel handledning. Här återfinns även de första månadernas ej budgeterade kostnader för inhyrd personal.

Interna kostnader 3,2 mnkr

Avvikelsen mot budget beror på lägre kostnader för administrativt stöd än vad som budgeterats för. Lokalhyror har budgeterats högre än det verkliga utfallet.

Avvikelse från delårsprognos

Det prognostiserade utfallet vid delåret uppgick till 197,5 mnkr och årsutfallet slutade på 189,7 mnkr. De största avvikelserna redovisas nedan.

Externa intäkter avviker positivt med 3,9 mnkr mot prognosen vid delåret. Detta beror främst på att en försiktig prognos lagts vid delåret samt att statsbidrag som ej räknats med tillkommit under slutet av året.

Interna intäkter avviker positivt mot delåret med 0,5 mnkr. Detta beror på osäkerhet kring försäljningsintäkter inom Arbetsmarknadsenheten.

Köp av huvudverksamhet avviker positivt med 2,3 mnkr mot delåret. Detta förklaras av att extra höjd togs, för nya placeringar av barn och unga, vid delårsprognosen.

Interna kostnader avviker 0,8 mnkr positivt mot delåret. Detta beror uteslutande på lägre kostnader för lokalhyror än vad som förutsågs vid delårsprognosen

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget- avvikelse
Nämnd och styrelseverksamhet	1 236	1 301	1 217	84
Arbetsmarknad och Integration	15 565	17 910	13 332	4 579
Individ-och familjeomsorg	140 835	119 342	135 611	-16 269
Omsorg om äldre och funktionshindrade	13 152	13 157	11 254	1 903
LSS-verksamheter	25 269	22 628	28 270	-5 642
Summa	196 057	174 338	189 686	-15 348

Under året har det arbetats fram en handlingsplan och ett antal åtgärder för att åstadkomma budget i balans, se diarienummer 2025/80. Ingen betydande effekt har dock påvisats under 2025.

Nämnd och styrelseverksamhet 0,08 mnkr

Ingen större avvikelse mot budget

Arbetsmarknad och Integration 4,6 mnkr

Avvikelsen mot budget förklaras dels av ett budgettillskott på 2,1 mnkr för Feriearbete som redan fanns i befintlig budget. Utöver det så har enheten fått in ett oväntat statsbidrag samt projektintäkter som överstiger kostnaderna man haft i projektet under året.

Individ-och familjeomsorg -16,2 mnkr

Avvikelsen mot budget består i huvudsak av kostnader för placeringar av barn och unga, -25,4 mnkr. Dessa möts till viss del av ett överskott, 9,1 mnkr, på externa intäkter för bland annat statsbidrag och momsbidrag.

Omsorg om äldre och funktionshindrade 1,9 mnkr

Budgettillskott på 1.4 mnkr för att arbeta med att förhindra välfärdsbrottslighet förklarar avvikelsen mot budget. Arbetet med välfärdsbrottslighet har startats upp med befintlig budget innan tillskottet men kommer att intensifieras under kommande år.

LSS-verksamheter -5,6 mnkr

Avvikelsen består av ökade kostnader kopplade till extern personlig assistans. Fler ärenden har tillkommit samt dyrare timpriser efter årsskiftet än vad som budgeterats för

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Kommentar
Familjecentral	1 000	Har startat familjecentralsliknande verksamhet och arbetet fortgår kring att öppna en fullskalig familjecentral
Insatser Barn och unga	9 300	Utveckling av öppenvård samt intern- och extern samverkan.
Insatser Vuxna	2 100	Arbetat med interna och externa arbetsprocesser för att möjliggöra hemmaplanslösningar.
Budgettillskott:		
Anpassning ny socialtjänstlag	2 500	Arbete har pågått under hela året
Feriearbete	2 183	Rymt inom befintlig budget. Medel ej utnyttjade.
Hög ambition familjehemsvård	6 532	För att kunna avsluta externa placeringar och i stället använda egna familjehem. Arbete med att flytta över har startats.
Omställningsarbete placeringssamordnare	1 375	Arbete har startats upp under året
Förebygga välfärdsbrott	1 375	Arbete har påbörjats och strukturerats upp under året. Kommer fortsätta kommande år.
Kostnad för CMHV (Centrum för hindersrelaterat våld)	37	Har betalats ut
Matlådor	60	Har betalats ut
Kvinnojouren	360	Har betalats ut

EU-PROJEKT

Vägen till arbete är ett treårigt projekt som delfinansieras av Europeiska socialfonden, ESF. Ett kommunalt samverkansprojekt mellan AME och Integration och Ekonomiskt bistånd. Målgruppen för projektet är personer som står långt från arbetsmarknaden och som har behov av parallella och samordnade insatser för att göra en stegförflyttning mot långsiktig egen försörjning. 77 personer har hittills varit inskrivna i projektet. 44 kvinnor och 33 män. Projektet har pågått i 15 månader och de flesta deltagarna i projektet upplever både en fysisk och psykisk förbättring av sitt mående. Genom tydlig matchning, intervjuträning, förberedelser och tät dialog med arbetsgivare har projektet lyckats skapa fler praktikplatser. Av de deltagare som avslutats hittills har fler gått vidare till arbete, studier och arbetsmarknadsanställning efter praktik. Fler har gått vidare till Arbetsförmedlingen för vidare planering.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.

En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i *Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal*.

Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Analys

I november var antalet inskrivna arbetslösa i Sala kommun 685. Det är en minskning med 41 personer jämfört med första halvåret 2025 men en ökning med 35 personer jämfört med samma period 2024. Fram till november månad rapporterade kommunen en total arbetslöshet på 6,5 procent. Det är en ökning jämfört med samma tidpunkt i fjol (+0,4 procentenheter).

Även om arbetslösheten i Sala ökar något, så ligger den fortfarande lägst bland länets 10 kommuner. Arbetslösheten i Västmanlands län är 8,7 procent vilket är den näst högsta i hela landet. Sala ligger strax under rikssnittet som är 6,7 procent. Som följd av lågkonjunkturen har Västmanland och Sala drabbats av varsel och uppsägningar. Det innebär att det finns färre jobb att söka och konkurrensen om jobben är tuff, särskilt för utlandsfödda och unga utan tidigare erfarenhet. I november hade 254 Salabor varit arbetslösa i minst ett år. En ökning med 9 personer jämfört med samma period föregående år. De personer som står allra längst från arbetsmarknaden, som varit utan arbete i minst två år, minskar med 6 personer jämfört med samma period föregående år. Andelen långtidsarbetslösa i Sala är den lägsta i Västmanlands län.

Ovanstående statistik visar att det skett en förflyttning i rätt riktning vad gäller arbetslösa minst två år. De insatser som verksamheterna gjort gällande långtidsarbetslösa är en viktig del i arbetet med att öka självförsörjningen och sänka det ekonomiska biståndet. För att lyckas med arbetet att stärka individers möjlighet till självförsörjning behöver samverkan fortsätta utvecklas mellan kommunens olika verksamheter. Fler individer behöver erbjudas praktik och riktade utbildningsinsatser och den interna samverkan behöver utvecklas.

Sammanfattning

Utifrån redovisat resultat bedöms det pågående arbetet ge en positiv effekt. Antal arbetslösa i Sala har totalt minskat med 41 personer (726 till 685) det sista halvåret 2025. Antal lediga jobb ökar och arbetslösheten spås minska ytterligare under 2026. Antalet deltagare i arbetsmarknadsåtgärd har minskat vilket bedöms som positivt och är resultatet av gott samarbete internt och externt.

Slutsats

Aktivitetsplikten, förändrat arbetssätt och utökad samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Ekonomiskt bistånd och AME bedöms ge en positiv effekt på antalet aktuella personer på försörjningsstöd, vilket förväntas ge ökad måluppfyllelse. Det systematiska arbetet behöver fortgå och samverkan internt mellan kommunernas förvaltningar och externt med näringslivet och civilsamhället behöver öka.

Utmaningarna är särskilt stora för arbetslösa som varit utan arbete i två år eller mer. Bland dessa bedöms merparten ha en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Det kommer därför att finnas ett fortsatt stort behov av fördjupat och samordnat stöd i form av kombinerade insatser som leder mot egen försörjning. Målet bedöms delvis vara uppnått och arbetet fortlöper kommande år för att öka måluppfyllelsen.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Analys

Av statistiken framgår att andelen individer som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd minskat från 2023 till 2024. Sala ligger lägre än riket. Resultat för 2025 går att ta del av under 2026 (hämtas från Kolada, en databas som sammanställer underlag som kommunen sänt in). Av verksamhetens egen statistik för 2025 framgår att antal hushåll under året varit relativt oförändrat. ESF-projektet Vägen till arbete har tillfört resurser för att kunna utveckla nya arbetssätt och metoder så att nyanländas väg från uppehållstillstånd till första jobb, studier eller eget företagande och därmed egen försörjning förkortas.

Antalet vuxna individer som aktualiserats på IFO utifrån utsatthet för våld i nära relation har under 2024 ökat jämfört med 2023. Siffror som avser 2025 kan verksamheten sammanställa och analysera under 2026. Ökningen mellan 2023 och 2024 tolkas som att fler aktualiseras då verksamheten har fått bättre verktyg att upptäcka utsatthet så stöd och hjälp kan erbjudas i större utsträckning än tidigare. Vilket också har lett till att antalet vuxna som fått en insats har ökat.

Uppgifter från verksamhetssystemet för 2025 påvisar att totalt 56 individer har fått stöd och hjälp. Det är en nedgång från 2024 som delvis kan förklaras utav ny lagstiftning som innebär att ett bistånd kan ges utan behovsprövning. Vilket betyder att det finns personer som fått stöd och hjälp men som från sista halvåret 2025 inte går att finna i verksamhetssystemet. Det finns individer som fått stöd och hjälp utan ett biståndsbeslut. Verksamheterna har arbetat på olika sätt för att skapa kunskap och samsyn. Ökad samverkan internt och externt har resulterat i att fler riktade insatser till medborgare i behov av stöd och hjälp har kunnat genomföras. Rutiner och arbetsprocesser har tagit fram och implementerats i verksamheterna.

Verksamheten har förbättrat de samverkansforum som finns samt skapat nya samverkansforum både internt och externt. Samverkan ses även som en naturlig del i omställningen Nära vård och förändringarna i socialtjänstlagen.

Sammanfattning

Antalet som uppbär försörjningsstöd ligger relativt oförändrat under helår. En kort period under året sågs en liten nedgång på antalet men som slutet av året ökat lite. En del av minskningen bedöms bero på resultatet av aktivitetsplikten, överenskommelsen med Arbetsförmedlingen samt utformning av behovsanpassade aktiviteter och insatser. För att kunna minska kommunens försörjningsstödkostnader och få fler personer till arbete och studier eller annan egen försörjning har AME haft ett stort fokus på att utveckla nya sätt att samverka med ekonomiskt bistånd kring våra gemensamma klienter.

Förmågan att upptäcka och ge stöd och hjälp till personer som utsatts för våld i nära relation har ökat. Bland annat genom kompetenshöjande insatser hos medarbetarna. Aktiviteterna och insatserna som under året har genomförts bedöms ha gett en positiv effekt för måluppfyllelsen.

Flertalet aktiviteter för att främja samverkan sker men kan utvecklas ytterligare.

Slutsats

Målbilden har varit att implementera aktivitetsplanen för att kunna öka egen försörjningen samt att stärka och utveckla arbetsprocesser mellan Ekonomiskt bistånd och AME. De aktiviteter och processer som verksamheten har arbetat med har gett en positiv effekt och bidragit med att förbättra måluppfyllelsen. Det bedöms finnas behov av att fortsätta arbetet för att sträva efter att än mer öka egenförsörjningen bland våra medborgare. Målet bedöms vara uppnått men arbetet fortgår kommande år för att öka måluppfyllelsen.

Att upptäcka, aktualisera och erbjuda stöd till individer som utsatts för våld eller som är våldsutövare görs på flera enheten inom verksamheten. Trenden visar att verksamheten har blivit bättre på att ge stöd och hjälp till utsatta. Trots förbättring av resultat finns behov av att systematiskt fortsätta arbeta inom området allt från kompetenshöjande insatser till att säkerställa att lagen efterlevs. Målet bedöms delvis vara uppnått. Arbetet fortgår enligt upprättade riktlinjer och rutiner för att förbättra måluppfyllelsen.

Samverkansprocesser på Biståndsenheten har ökat i antal och förbättrats. Målet bedöms vara uppnått.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Analys

Indikatorn som mäter vårddygnet för barn och unga samt kostnad för missbruksvård hämtas från Kolada. Kolada sammanställer och redovisar kommunens uppgifter för 2025 under 2026. Avseende vårddygnet för barn och unga så påvisas en ökning från 9,2 till 14,5 mellan åren 2023 och 2024.

Kostnad för missbruksvård har under 2024 minskat jämfört mot 2023. Från det egna redovisningssystemet så framgår att kostanden för missbruksvård under 2025 har fortsatt att minskat jämfört mot tidigare redovisade år. Kostnadsminskningen bedöms bero på att verksamheten bland annat har arbetat med att tydliggöra uppdrag och styrande dokument.

Nämnden får enligt lag ta ut en egenavgift av den enskilde för en tjänst. Nämnden har fattat beslut om en riktlinje som reglerar den egenavgift den enskilde ska betala för vård och behandling. Det har funnits behov av ett fortsatt arbete med att skapa processer och rutiner så att verksamheten säkerställer att egenavgift tas in samt att intäkter årligen indexregleras. Verksamheten har reviderat riktlinjen så att rätt egenavgift tas ut av de som berörs.

Sammanfattning

Antalet vårddygnet för barn och unga behöver minska och det krävs ett intensivt arbete för att erbjuda hemmaplanslösningar och bedriva verksamheten mer kostnadseffektivt. Vuxenheten har minskat kostnaden för missbruksvård genom ett aktivt arbete genom att skapa rutiner och arbetsprocesser som tydliggör ansvar, roller och förutsättningar.

Riktlinjen som styr och reglerar hur verksamheten debiterar egenavgifter är reviderad under året. Alla intäkter är indexreglerade.

Slutsats

Verksamheten har över tid arbetat med flera åtgärder för att förbättra resultatet avseende vårddygnet för barn och unga samt kostnaderna för missbruksvården. Det förebyggande arbetet, tidiga insatser och nya socialtjänstlagen bidrar till att det finns förutsättningar för att förbättra resultaten ytterligare. Verksamheten behöver fortsätta arbeta aktivt med att erbjuda hemmaplanslösningar för barn och unga så att vårddygnet för barn och unga minskar. Målet bedöms ej vara uppnått. Målet avseende att sänka kostnaden för missbruksvården bedöms vara uppnått men arbetet med att säkerställa att verksamheten fortsätter att bedrivas kostnadseffektivt fortgår.

Intäkterna är index reglerade. Målet bedöms vara uppnått och inget ytterligare arbete krävs.

Framtiden

- Arbetet med en budget i balans kommer att vara högt prioriterat under året. Handlungsplanen och åtgärder följs upp löpande samt revideras vid behov. Störst fokus ligger på att erbjuda hemmaplanslösningar i stället för extern köpt vård.
- Deltagandet i lärprocessen fortgår och syftar till att utveckla en mer förebyggande, tillgänglig, jämlik och jämställd och kunskapsbaserad socialtjänst i linje med nya socialtjänstlagen.
- Fortsatt arbete kring NUSO barn och unga samt nytt område, vuxen och funktionshinder.
- Arbetet kring utveckling av en Familjecentral i Sala kommun tillsammans med övriga samverkanspartners fortgår.
- Implementering av en digital relations- och föräldrastöds app.
- Fortsatt systematiskt arbete mot välfärdsbrottslighet, främst förhindra felaktiga utbetalningar.
- Etablera modellen "Bostad först" i kommunen.
- Följa utveckling av den kommande bidragsreformen och dess konsekvenser.
- Det stegvisa förberedande arbete kring samsjuklighetsreformen fortgår.

VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Identifierad risk	Beskrivning	Påverkan	Hantering
Demografi-utveckling	Förändrat tryck på den kommunala verksamheten	Högre belastning för biståndshandläggare och Anhörigcentrum/anhörigstödare	Omställningsarbete nya socialtjänstlagen
Kompetensbrist	Brist på utbildad personal i hela organisationen	Rättssäkerhet och följer ej socialtjänstlagen om obehörig personal utför barn utredningar	Erbjuder utbildning och tar emot studenter
Socialtjänsten tillgänglighet	Omställning nya SoL innebär att insatser ska kunna erbjudas på andra tider och platser än tidigare	Medarbetares arbetstider	Utökade arbetstider, digitala lösningar, närvaro på andra arenor

VERKSAMHETSFAKTA

	2023	2024	2025
Årsarbetare	108	117	115
Antal personer med insatsen personlig assistent LSS/SFB § 51	7/31	8/34	10/31
Antal beslut elevhemsboende i annan kommun enl. LSS	0	2	2
Antal hushåll med försörjningsstöd	270	270	265
Köp av barn- och ungdomsvård, andel (%) från Kolada ID: N33023	30,8	37,7	Publ 2026
Köp av vård för vuxna med missbruksproblem, andel (%) från Kolada ID: N35030	58,1	39,5	Publ 2026

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Stärka individers möjlighet till självförsörjning	Arbetsmarknadsetablering	Antal inskrivna arbetslösa (nov) (statistik arbetsförmedlingen)	615	650	685	
Stärka individers möjlighet till självförsörjning	Arbetsmarknadsetablering	Deltagare i arbetsmarknadsåtgärd (Kolada U40800)	251	227	Publ 2026	

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Stärka individers möjligheter till självförsörjning	Egenförsörjningen bland medborgarna ökar	Andel hushåll med ekonomiskt bistånd (Kolada U31910)	296	280	Publ 2026	
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Vuxna (18 år) som aktualiserats på IFO pga. utsatthet för våld i nära relation, antal/10 000 vuxna invånare	Antal individer (Kolada U30750)	37,4	48,9	Publ 2026	
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Vuxna (18 år) som fått en insats från IFO pga. utsatthet för våld i nära relation, antal/10 000 vuxna invånare	Antal individer (ur egna verksamhetssystemet)	48	71	56	
Trygga rättssäkerhet och likabehandling	Identifiera områden för att öka samverkan	Antal samverkansprocesser	*	*	Ökat	

*Nytt nyckeltal 2025

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Minska antal vård dygn utanför eget hem inom barn- och ungdomsvården	Barn och unga 0-20 år som har varit placerade på familjehem någon gång under året (Kolada N33817)	9,2	14,5	Publ 2026	
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Kostnad missbruksvård vuxna, kr/inv	Kostnad missbruksvård (Kolada N35001)	1104	848	Publ 2026	
Trygga rättssäkerhet och lika behandling	Alla intäkter är indexreglerade	Antal indexreglerade intäkter	*	*		

**VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2025
X-NÄMNDEN**

ANTAGEN § X | 2026-02-09 | DIARIENUMMER 2026/8
SALA KOMMUN

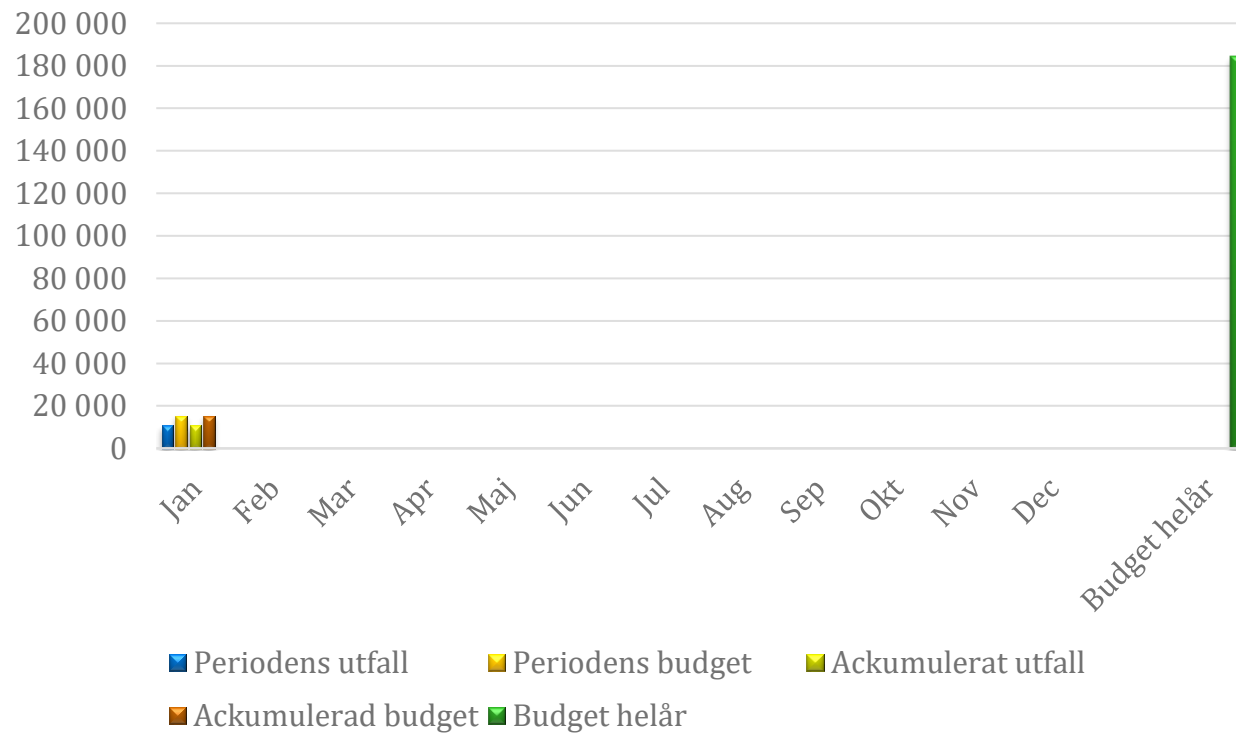
Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

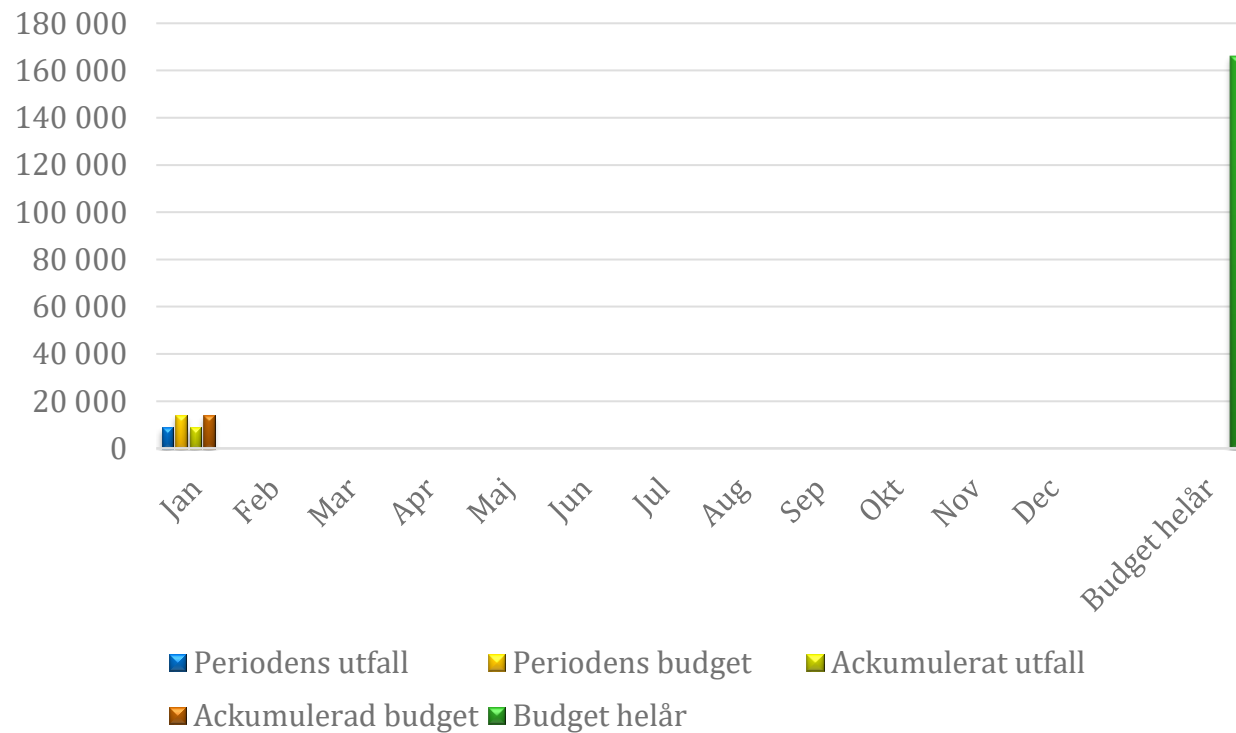
Ekonomirapport SAN

Januari 2026

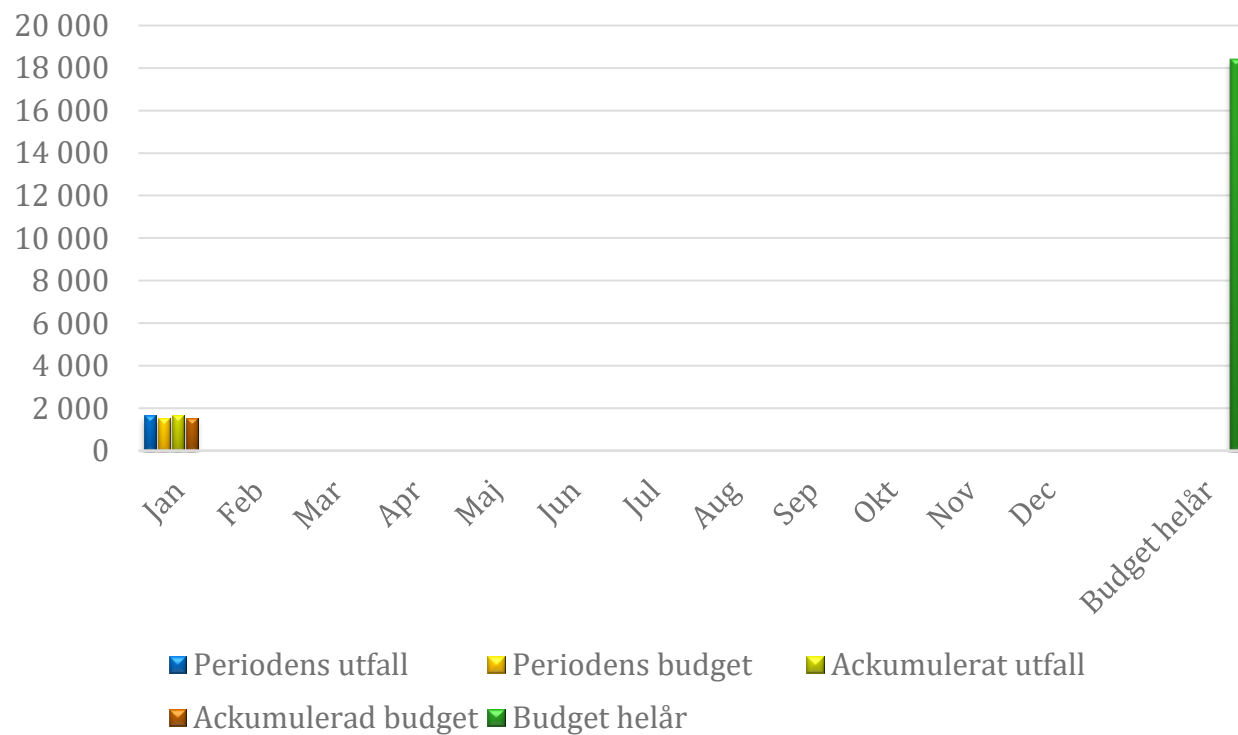
IFO + AME

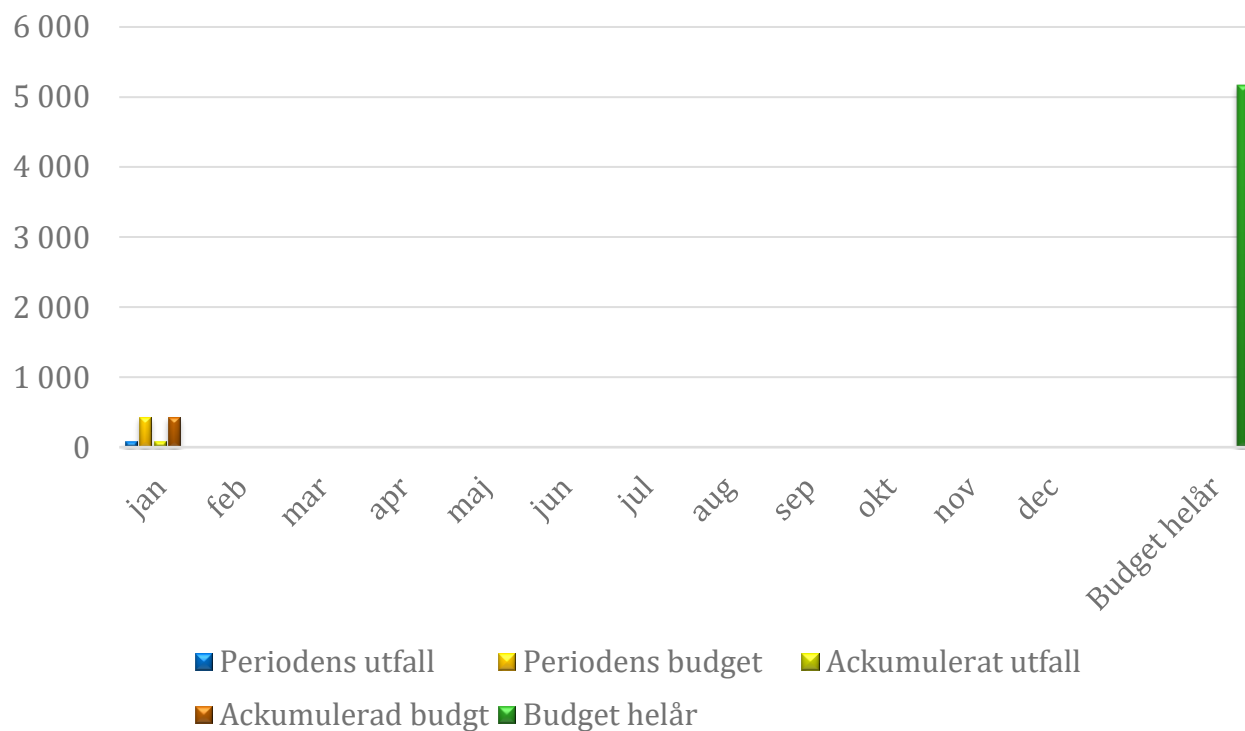
IFO

AME

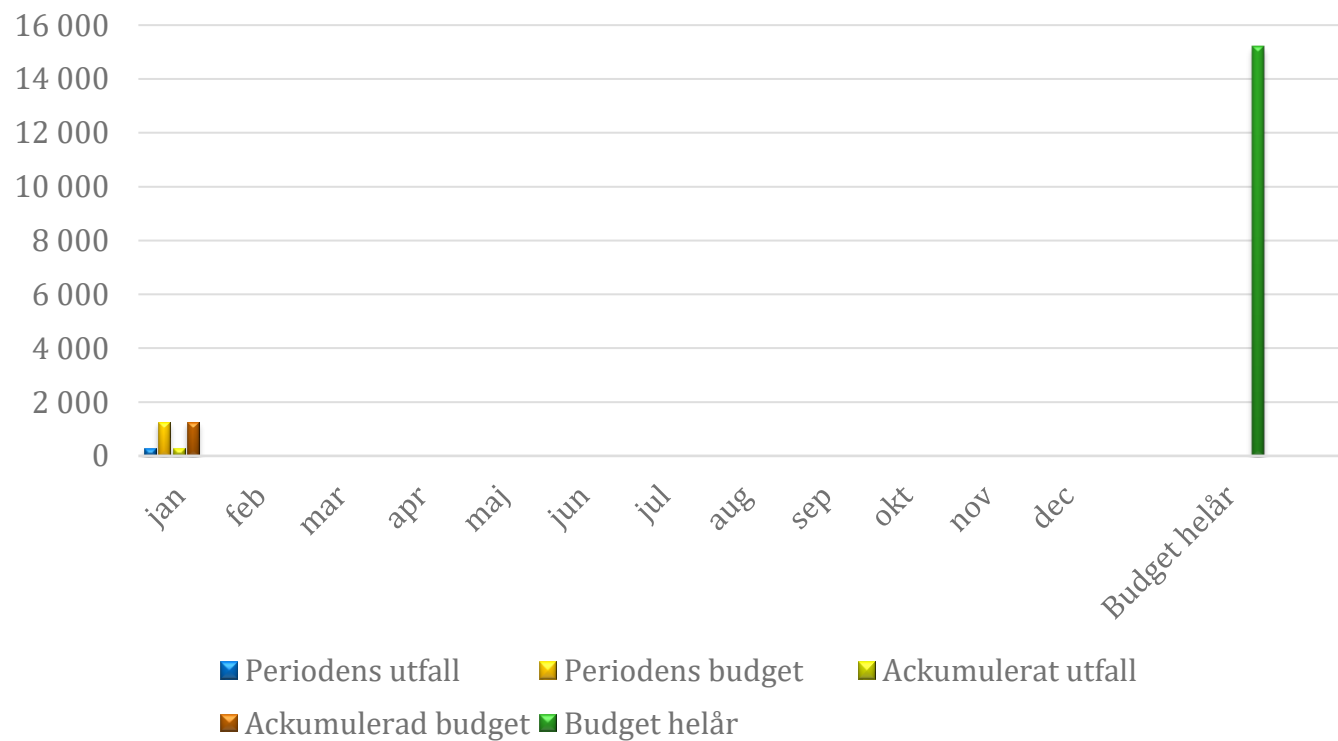
Placeringskostnader vuxen (vht 75410)

Försörjningsstöd

Placeringskostnader BoU (vht 75420)

Familjehemsvård (BoU), kommunal regi

Arvoden och kostnadsersättningar

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

SAN Missiv - Åtgärdsplan budget i balans

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Social- och arbetsmarknadsnämnden delges Åtgärdsplan för budget i balans med handlingsplan.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kan innebära ytterligare åtgärder för en budget i balans.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att arbetet med budget i balans fortskrider och att ytterligare besparingsåtgärder tillkommer.

Bilagor:

- 1 Handlingsplan budget i balans
- 2 Budget i balans 2026 - SAN
- 3 Budget i balans 2026 Beslutspunkter – SAN Februari

CHECKLISTA

**Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet
och de Horisontella principerna**

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

**Horisontella principerna
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
Tf Social- och arbetsmarknadschef

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Handlingsplan budget i balans

Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga (7 200 000 kr) nr 1-6

- Erbjud stöd på hemmaplan för att kunna avsluta pågående placeringar. Ett arbete med att utveckla och förbättra pågående arbetsprocesser mellan enheterna i syfte att inventera och kunna erbjuda vård på hemmaplan har skett under 2025. Effekten av ovanstående arbete följs med stöd av en vårdfil som följs upp veckovis så att trenden på daglig basis går att följa. Det finns ett fortsatt behov av analysera och ytterligare förbättra samverkan för en kostnadseffektivisering.

Enhetschefer arbetar nu med att förbättra samverkan och säkerställa att den kompetens som finns i öppenvården nyttjas fullt ut. Öppenvårdsinsatser kommer att prövas först innan beslut om nya placeringar. Ärendegrupper är skapade runt varje placering i extern köpt vård där enhetschef (EC)/teamledare (TL) och handläggare från barn och ungdom och Enheten för sociala insatser samverkar för att avsluta och/eller hämta hem alla externa placeringar för att kunna erbjuda stöd på hemmaplan.

Tre konsulentstödda placeringar avslutas i mars och tas över av interna familjehem. Två konsulentstödda är på gång att få datum för hemtagning. Ett avslut sker den 1 juni och arbetet fortgår med att avsluta/ta hem ytterligare placeringar.

Controller tillsammans med EC, TL och admin utvecklar processen kring kostnadskontroll så att den blir tydligare och enklare att följa upp.

- Reviderat delegationsordning. Beslutsfattare vid placering är numera enhetschef i stället för teamledare. Beslut om placeringar som överstiger 6000 kr/dygn fattas av utskott. SANU beviljar vård över fyra månader, enhetschef är delegat upp till fyra månader. Tidigare hade enhetschef delegation på upp till sex månader.

- Under 2025 upprättades en riktlinje och andra styrande dokument avseende effektivisering på Barn- och ungdomsenheten samt Enheten för sociala insatser. Ärenden som lett till placeringar under 2025 har granskats för att se om riktlinjen efterlevts. Resultatet visade att det fanns brister i hur riktlinjen är implementerad hos medarbetare och vissa revideringar och förtydligande behövs göras kring styrande dokument. Arbetet kring detta pågår.
- 2025 skapades tjänsten "placeringssamordnare." Placeringssamordnaren fortsätter sitt arbete kring avtal med leverantörer i syfte att sänka kostnaderna för verksamheten. Placeringssamordnaren granskar och kvalitetssäkrar pågående avtal så att fakturor stämmer överens med avtalet. Placeringssamordnarens uppdrag fortgår och utvecklas i den riktning som behövs för att verksamheten ska gynnas på bästa sätt. Rekrytering pågår för att ytterligare förstärka arbetet med att rekrytera egna familjehem och förhandla placeringar och placeringskostnader.
- Statsbidrag, subventionering av placeringskostnader. Statsbidrag kommer sökas under 2026 oklart idag på vilken summa statsbidraget är på.

Implementering nya SoL (7 600 000 kr) nr 7 och 15

- Förebyggande arbete och tidiga insatser. Riktlinje gällande insatser utan behovsbedömning är skapad och ger stöd i att arbeta förebyggande och erbjuda tidiga insatser. Statsbidrag skall kommande år sökas för att kunna fortsätta med de projektanställningar som idag pågår. Anställt personal till Skolsociala teamet som kommer att påbörja sitt arbete början av året. Skolsociala teamet är ett samarbete mellan skola och socialtjänst för att stödja elevers närvaro, studiero och utveckling genom tidiga insatser vid exempelvis frånvaro, socioemotionella svårigheter eller risk för utanförskap.
- Etablering av en fullskalig Familjecentral pågår. Under året har en Familjecentralsliknande verksamhet startats upp, där familjebehandlare erbjuder råd och stödsamtal till föräldrar på vårdcentralerna. Förslag på lokal finns för en fullskalig Familjecentral och styrgrupp har fått ett inriktningsbeslut som innebär att planering att iordningställa föreslagen lokal pågår.

Statsbidrag nr 8

- Sökta statsbidrag 2025 till projektanställningar med inriktning föräldrastödjare och fältande socialsekreterare. Syftet att minska placeringar och fokus på förebyggande arbete på hemmaplan. Nya statsbidrag kommer under 2026. Planen är att fortsätta med projektanställningarna även under 2026.

Avsluta konsulentstött familjehemsvård och utöka våra egna familjehem (7 020 000 kr) nr 9

- Överta familjehem i egen regi.

Status och tidsplan: Flertalet konsulentstödda familjehem har övertagits i egen regi. Arbetet fortgår med att förhandla med flera familjehem så att de blir våra egna. Vilket leder till en kostnadsminskning. Målet är att till årsskiftet ha ca fem konsulentstödda familjehem. Kommande aktiviteter är att erbjuda våra egna familjehem handledning samt erbjuda utbildning med hjälp av Socialstyrelsens utbildningsmaterial. En handlingsplan är upprättad kring detta arbete för att bygga upp det systematiska arbetet. För att kunna arbeta systematiskt kring rekrytering av nya familjehem behövs det rekryteras en ny familjehemssekreterare, rekrytering pågår.

Sommarvikarier anhörigstöd (60 000 kr) nr 11

- Ingen vikarietillsättning under anhörigstöds sommarsemestrar.
Status och tidsplan: Framledes kommer inga sommarvikarier att tas in. Anhörigstödjarna informerar brukarna i god tid och tar semester samtidigt. Samverkan med hemtjänsten sker även 2026. En plan är lagd för sommaren där EC och anhörigkonsulent är tillgängliga.

LSS verksamhet, externa placeringar (1 493 000 kr) nr 12

- Avsluta möjliga externa placeringar.
Verksamheten ser över vilka möjligheter som finns för att verkställa på hemmaplan och avsluta externa placeringar. En samverkan med skolan pågår för att förhindra nya externa placeringar.
- Delegationsordningen är ändrad till att externa placeringar kräver beslut från SANU, nämndutskott.

LSS verksamhet, extern personlig assistans (2 425 000 kr) nr 13

- Höja kvalitén på arbetsprocesser för att bättre följa prognos och omfattning av ärenden. Kompetensutveckling till handläggare har skett och implementeras i det dagliga arbetet. Uppdrag att aktivt arbeta med och se över pågående ärenden har givits till arbetsgruppen som kommer att uppdatera och arbeta med utredningsprocessen kopplat till ärenden. Enheten kommer att skapa kontrollfunktioner för att undvika "felaktiga beslut".
- En ärendefil har upprättats för att kunna prognostisera kostnader samt följa faktiska kostnader. Ärendefilen har nyttjats vid budgetering 2026 och har gjort att vi kunnat ha en mer träffsäker prognos och kan nu följa utfallet. Budget 2026 är uppräknad med den troliga ökningen av kostnad per assistanstimme och kan bli korrigerad om annan summa för ökningen sker. För att hålla budget har ett arbete påbörjats för att öka granskning av pågående ärenden samt implementera nya arbetssätt för personlig assistans.

Förhindra välfärdsbrott (1 000 000 kr) nr 14

- Strukturerat arbete för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar. Verksamheten behöver fortsätta under året med att höja medarbetarnas kompetens kring område. Verksamheten har börjat att arbeta strukturerat med stöd av en modell som ger en samlad bild av att felaktiga utbetalningar. Arbetet fortgår under året.

Minska interna kostnader (375 00 kr) nr 16

- Administration och IT.

Kostnadseffektivisering Barn- och ungdomsenheten nr 17

- En utreda och redovisa förslag till kostnadseffektiviseringar för att utvecklas mot samma nivåer som jämförbara kommuner, redovisning kring ovan har gjorts på januarinämnden. Nytt uppdrag utifrån redovisningen är att förstärka samarbetet mellan myndighetsfunktionen och öppenvården. Samt erbjuda insatser i klientens närmiljö för att minska inköp av externa tjänster. Redovisning ska göras i maj.

Öka AMEs intäkter nr 18

- Utreda hur AME kan öka sina intäkter, redovisas i februarinämnd.

Minska kostnader för lägenhetshyror kopplat till klient (258 000 kr) nr 19

- Behov av att förbättra samverkan och nyttjande av gemensamma resurser.
Ta fram rutiner och processer som ska följas i syfte att minska kostnader för lägenhetshyror kopplat till klient.

Åtgärder

Välj bland förval		Fri text	Fri text	Fri text	Välj bland	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Med i prognos i uppföljning	Tidigaste återsrapporterin g	Status
Nr	Kontor	Verksamhet /enhet	Åtgärdsnamn	Kommentar, beskrivning, konsekvens	Krävs politiskt beslut?	Ekonomisk effekt	Plan ekonomisk effekt 2026	Plan ekonomisk effekt 2027	Plan ekonomisk effekt 2028	Plan ekonomisk effekt 2029	Plan summa ekonomisk effekt totalt			
1	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Erbjuda stöd på hemmaplan för att kunna avsluta pågående placeringar.	Ja		1 800	1 800	1 800	1 800			Mars nämnd	Pågå
2	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Reviderat delegationsordning, beslutsfattare för placering barn och unga ligger numera på enhetschef istället för teamledare. Beslut om placeringar som överstiger 6000 kr/dygn fattas av nämnd. SANU fattar beslut på placeringar längre än 4 månader, tidigare var det 6 mångader.	Ja		500	500	500	500			Mars nämnd	Pågå
3	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Ny riktlinje IFO.	Ja		1 200	1 200	1 200	1 200		Nej	Mars nämnd	Pågå
4	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Skapat nya rutiner och arbetsprocesser på Barn och unga samt öppenvården.	Nej		1 200	1 200	1 200	1 200		Nej	Mars nämnd	Pågå
5	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Omfördelat tjänst till placeringssamordnare. Förhandlar nya avtal som ger lägre kostnader.	Ja		1 200	1 200	1 200	1 200		Nej	Mars nämnd	Pågå
6	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sänka kostnad för placeringar, Barn och unga	Statsbidrag, subventionering av placeringskostnader BoU	Nej		1 300	1 300	1 300	1 300		Nej	Mars nämnd	Pågå
7	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Familjecentral	Förebyggande och tidiga insatser för att undvika placeringar	Ja		3 300	3 300	3 300	3 300		Nej	Mars nämnd	Pågå
8	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Statsbidrag	Statsbidrag, förebyggande arbete på hemmaplan, projektanställningar på barn och unga	Nej		2 500	2 500	2 500	2 500		Nej	Mars nämnd	Pågå
9	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Avsluta konsulentstöd familjehemsvård	Överta familjehem i egen regi. Ytterligare familjehem tas över 2027. Kommande aktiviteter är att från oktober erbjuda våra egna familjehem handledning och från nästa år erbjuda våra egna familjehem utbildning (socialstyrelsens material)	Nej		7 020	9 120	9 120	9 120		Nej	Mars nämnd	Pågå
11	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Sommarvikarier anhörigstöd	Ingen vikarietillsättning under anhörigstöds sommarsemester	Nej		60	60	60	60		Nej	Mars nämnd	Pågå
12	Social och arbetsmarknadskontoret	Bistånd	LSS verksamhet, externa placeringar	Avsluta möjliga externa placeringar och istället verkställa på hemmaplan, samverka med skolan för att förhindra externa placeringar, revidera delegationsordningen nämnd fattar beslut ej enhetschef.	Ja		1 493	1 493	1 493	1 493		Nej	Mars nämnd	Pågå
13	Social och arbetsmarknadskontoret	Bistånd	LSS verksamhet, extern personlig ass	Höja kvalitén på arbetsprocesser för att bättre följa prognos och omfattning av ärenden.	Ja		2 425	2 425	2 425	2 425		Nej		Pågå
14	Social och arbetsmarknadskontoret	Kontoret	Förhindra välfärdsbrott	Strukturerat arbete för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar (Boråsmodellen).	Nej		1 000	1 000	1 000	1 000		Nej		Pågå
15	Social och arbetsmarknadskontoret	Kontoret	Implementering nya SoL	Förebyggande arbete och tidiga insatser. Erbjudna insatser utan behovsbedömning. Skapa riktlinje.	Ja		1 800	1 800	1 800	1 800		Nej		Pågå
16	Social och arbetsmarknadskontoret	Adm/ÅON	Minskning av interna kostnader	Adm och IT	Nej	375	375	375	375	375		Nej		Pågå
17	Social och arbetsmarknadskontoret	IFO	Kostnadseffektivisering Barn- och ungdomsenheten	Utredda och redovisa förslag till kostnadseffektiviseringar för att utvecklas mot samma nivåer som jämförbara kommuner.	Ja							Nej	Maj nämnd	Pågå
18	Social och arbetsmarknadskontoret	AME	Öka intäkt	Utredda hur AME kan öka sina intäkter	Ja							Nej	Februari nämnd	Pågå
19	Social och arbetamarknadskontoret	IFO	Minska kostnader för lägenhetshyror kopplat till klient	Förbättra samverkan och nyttjande av gemensamma resurser.	Nej		258						April nämnd	Pågå
						375	27 173	29 273	29 273	29 273	-			

Politiskt beslut	Paragraf	Status	Kommentar	BiB-nr
Att tillsätta placeringssamordnare på 100 % inom befintlig ram som arbetar övergripande med placeringar inom IFO. Att inom befintlig ram utveckla öppenvården för vuxna med hemmaplanslösningar	SAN § 35 Redovisning nämnduppdrag - översyn öppenvård samt placeringssamordnare 2023-12-14	Pågår		5
Att till september sammanträdet få en förteckning över konkreta åtgärder som kan förväntas få ett positivt utfall på ekonomin. Att till september redovisa kostnadseffektiviseringen med hemmaplanslösningar och resurshandläggarfunktionen.	SAN § 86 Månadsuppföljning samt resultat- och aktivitetsuppföljning, 2024-06-13	Pågår	Åtgärder är presenterade och arbetas vidare med. Försiktighet med att justera prognosen då nya placeringar inte helt kan undvikas.	1
Att fastställa revidering av SAN Delegationsordning enligt förslag i bilaga. Revidering; enhetschef är lägsta delgat vid placeringar ej teamledare.	SAN 49 Delegatonsordning revidering	Pågår		2
Att alla nya placeringar som överstiger en dygnskostnad av 6 000 kr ska prövas eller beslutas av SANU	SAN § 110 Ekonomirapport t o m augusti 2025	Pågår		2
Att angiven insats enligt bilaga 1 får ges, av den för insatsen angiven utförare, utan individuell prövning	SAN § 82 Insatser utan individuell behovsprövning	Pågår		15
Att fastställa Riktlinje för Barn- och ungdomsenheten samt enheten för Sociala insatser	SAN § 16 Riktlinje för Barn- och ungdomsenheten samt enheten för Sociala insatser	Pågår		3
Att uppdra till socialchef Ingrid Strandman att lämplig lokal inom Sala kommuns fastigheter för familjecentral tas fram	SAN § 51 Nämnduppdrag familjecentral	Pågår		7
Att fortsätta arbetet med att ta fram förslag på konstnadsminskningar samt intäktsökningar för att uppnå en budget i balans.	SAN § 64 Månadsuppföljning t o m april 2025	Pågår		12, 13
Att uppdra till Social- och arbetsmarknadschef att komma med ytterligare förslag till kostnadseffektiviseringar och utvecklas mot samma nivåer som jämförbara kommuner. Att uppdra till TF Social- och arbetsmarknadschef att förstärka samarbetet mellan myndighetsfunktionen och öppenvården. Att uppdra till TF Social- och arbetsmarknadschef att erbjuda insatser i klientens närmiljö för att minska inköp av externa tjänster.	SAN § 128 Åtgärdsplan budget i balans SAN § 5	Pågår		17
Att uppdra till Social- och arbetsmarknadschefen att utreda hur Arbetsmarknadsenheten (AME) kan öka sina intäkter	SAN § 142 Åtgärdsplan budget i balans	Pågår		18

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

SAN Missiv - Uppföljning internkontrollplan 2025 - helår

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Social- och arbetsmarknadsnämnden delges uppföljning av internkontrollplan för helår 2025.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna uppföljning av internkontrollplan för helår 2025, samt

att översända den till kommunstyrelsen.

Bilagor:

- 1 SAN Uppföljning internkontrollplan 2025 – helår
- 2 Uppföljning internkontrollplan 2025 -helår
- 3 Internkontrollplan 2025

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2025

Social- och arbetsmarknadsnämnd - Kontoret för vård och omsorg

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Felaktiga utbetalningar	Verksamheten har genom ändrade arbetsprocesser och rutiner förbättrat sina möjligheter att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott	Verksamheten har ökat sin medvetenhet om felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Vilket leder till minskning av kostnader för verksamheten. God efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt	Fortsätta arbeta fram rutiner och öka kompetensen hos medarbetarna
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Vitesföreläggande	Genomlysning av aktuella avtal har genomförts tillsammans med upphandlingsenheten för att säkerställa avtalstroheten	Antagna riktlinjer för inköp följs. God efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt	Fortsätta följa riktlinjer och rutiner som finns för inköp i kommunen
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Bristfällig information om ekonomiskt utfall	Från april månad har ekonomisk månadsuppföljning redovisats på varje nämnd. Kommunens ekonomi och verksamhetsstyrning följs och de mallar som finns används såsom dokument för åtgärd budget i balans och handlingsplan	100 % följsamhet av verksamhetens ekonomi och verksamhetsstyrning	Fortsätta följa ekonomiskt utfall varje nämnd samt följa kommunens ekonomi och verksamhetsstyrning
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Avsaknad av medarbetare som är behörig för sitt uppdrag	Kompetenshöjande insatser under året. Regelbundet tagit emot studenter vilket ökar möjlighet att rekrytera behörig personal. Vid annonsering av vakanta tjänster lyfts verksamhetens unika fördelar, en genomtänkt introduktion och möjlighet att göra skillnad fram vilket kan vara avgörande för att få bra sökande på vakanta tjänster	De insatser som görs för medarbetarna och verksamhetens hantering vid annonsering av vakanta tjänster har lett till att det inte direkt finns någon avsaknad av behöriga medarbetare dock är ett fåtal tjänster svårare att tillsätta än andra	Fortsätta arbeta strukturerat och kvalitativt vid nyrekryteringar. Fortsätta erbjuda kompetenshöjande insatser för att bibehålla medarbetare
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Klarar ej att verkställa beslut inom lagstadgad tid	Verksamheten har i samverkan med Vård och omsorg sett över	De insatser som gjorts kring området har bidragit till att	Fortsätta att arbeta utifrån prioriteringsordningen och

		processerna vid att verkställa beslut i syfte att förhindra vite	verksamheten inte fått vitesföreläggande	boendeprocessen, äldreomsorg och övriga processer som finns för verkställande av beslut
Beslutade mål och/eller aktiviteter i verksamhetsplan	Ingen kunskap om beredskapshantering vid kris	Upprättat en projekt- och utbildningsplan för år 2025. Uppdraget att driva arbetet sker med stöd av projektledare	Utbildningar för medarbetare är påbörjad och projektplan fortgår	Fortsätta arbeta utifrån projekt- och utbildningsplan
Beslutade mål och/eller aktiviteter i verksamhetsplan	När ej lagens krav på tidiga insatser enligt nya socialtjänstlagen	Arbetet kring omställning socialtjänstlagen pågår i det vardagliga arbetet. Stödet genom verksamhetsutvecklare säkerställer ett strukturerat omställningsarbete och verksamheterna tar även stöd från SKR (Sveriges kommuner och regioner) samt Socialstyrelsen	Omställningen socialtjänstlagen pågår och är i linje med vad en kommun förväntas ha gjort och skall göra	Fortsätta arbeta efter verksamhetsutvecklarens uppdragsbeskrivningen, fortsätta nätverka och ta stöd från SKR och Socialstyrelsen

INTERNKONTROLLPLAN 2025

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMND - KONTORET FÖR VÅRD OCH OMSORG

Kontroll-område	Risk	Kontrollaktivitet	Kontrollfrekvens	Uppföljningsansvarig	Rapporterings-tillfälle	Rapporteras till
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Felaktiga utbetalningar	Efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt	2 ggr/år	Verksamhetschef	Delårsbokslut och Årsbokslut	SAN
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Vitesföreläggande	Efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt	1 g/år	Verksamhetschef	Årsbokslut	SAN
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Bristfällig information om ekonomiskt utfall	Efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt	2 ggr/år	Verksamhetschef och verksamhetscontroller	Delårsbokslut och Årsbokslut	SAN
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Avsaknad av medarbetare som är behörig för sitt uppdrag	Kontroll av att behörighetskrav efterlevs och vakanta tjänster	1 g/år	Verksamhetschef	Årsbokslut	SAN
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Klarar ej att verkställa beslut inom lagstadgad tid	Antal icke verkställda beslut	Årligen	Verksamhetschef	Årsbokslut	SAN
Beslutade mål och/eller aktiviteter i verksamhetsplan	Ingen kunskap om beredskapshantering vid kris	Kontroll av utbildningstillfällen	1 g/år	Verksamhetschef	Årsbokslut	SAN
Beslutade mål och/eller aktiviteter i verksamhetsplan	Når ej lagens krav på tidiga insatser enligt Nya socialtjänstlagen	Följ upp förebyggande och tidiga insatser i verksamheterna	Årligen	Verksamhetschef	Årsbokslut	SAN

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

Nämnduppdrag 2025-11-03 Öka intäkter på AME

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Nämnduppdrag från sammanträdet 2025-11-03 § 142 *Åtgärdsplan budget i balans med bilaga*

Nämnden uppdrog till Social- och arbetsmarknadskontoret att utreda hur Arbetsmarknadsenheten (AME) kan öka sina intäkter.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kan innebära ökade intäkter och ekonomiska besparingar för Social- och arbetsmarknadsnämnden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att uppdra till T.F Social- och arbetsmarknadschef att inventera möjlighet att teckna interna avtal mellan kommunens olika enheter.

att ta fram prislistor för de varor och tjänster som Arbetsmarknadsenheten (AME) kan erbjuda.

att inkomma med återrapport till sammanträdet i april 2026.

Bilagor:

- 1 Öka intäkter på AME
- 2 SAN Protokollsutdrag § 142 – Åtgärdsplan budget i balans med bilaga

CHECKLISTA

**Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet
och de Horisontella principerna**

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

**Horisontella principerna
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSKONTORET

Tf. Verksamhetschef, Joakim Stål

Tf. Enhetschef, Cecilia Nordqvist

Öka intäkter på AME

Arbetsmarknadsenheten (AME) bedriver i dag ett flertal praktiska verksamheter som erbjuder både tjänster och produkter. Uppdragen kommer främst från andra kommunala förvaltningar men även från medborgare och externa aktörer. Nedan beskrivs exempel på hur AME kan öka sina intäkter.

Beskrivningen nedan syftar till att öka intäkterna genom ökad samverkan, tydligare affärsmässighet, bättre prissättning, paketering av tjänster samt ökad försäljning av varor och tjänster. Beskrivningen är uppdelad per verksamhet och kompletteras med ett förslag på fortsatt arbete.

Övergripande mål

Målet är att successivt öka intäkterna genom bättre utnyttjande av befintliga resurser, fler återkommande uppdrag och tydligare erbjudanden. Intäktsökningen bidrar till att finansiera handledning, material och drift samt stärka kvaliteten i deltagarnas arbetslivsträning utan att frångå det arbetsmarknadspolitiska uppdraget.

Förslag per verksamhet

Café Kaplanen

Caféet och lunchserveringen har utvecklats till en stabil intäktskälla genom ökad försäljning till boende på Kaplanen, föreningar och externa besökare. Ett förslag till ökad intäkt är att utöka riktade erbjudanden till kommunala verksamheter samt utföra mindre cateringuppdrag för möten och utbildningsdagar. Odling vid AME:s växthus på Ösby kan användas för att minska inköpskostnader samt skapa mervärde genom lokalt producerade råvaror.

Snickeri

Snickeriverksamheten kan utvecklas till att fokusera på enklare standardiserade produkter och återkommande uppdrag. Intäkter kan öka genom försäljning av färdiga produkter som parkbänkar, blomlådor och enklare möbler till kommunens verksamheter, föreningar och privatpersoner.

Plåtverkstad

Plåtverkstaden kan rikta sig mot enklare tillverknings- och reparationsuppdrag åt kommunala verksamheter, exempelvis skydd, beslag och enklare konstruktioner. Tydliga exempelprodukter och prisnivåer kan tas fram för att underlätta beställningar.

Repro

Repro kan stärka sin roll som intern leverantör av enklare trycksaker. Intäkter kan öka genom försäljning till kommunala verksamheter, föreningar, evenemang och mindre företag av affischer, flyers, skyltar och enklare profilmaterial. Paketlösningar tillsammans med transport och montering kan erbjudas.

Butik

Secondhandbutiken kan utvecklas till en mer aktiv försäljningskanal. Utökad och bättre sortering och exponering av attraktiva varor samt försäljning av produkter tillverkade av AME:s övriga praktiska verksamheter. Vissa varor kan även säljas via digitala kanaler och tillfälliga pop up-försäljningar vid lokala evenemang.

Textilavdelning

Textilverksamheten kan fokusera på efterfrågade tjänster som lagning, ändring, gardiner och enklare sömnadsuppdrag. Främst från övriga kommunala verksamheter. Intäkter kan även ökas genom produktion av efterfrågade textilier och enklare inredning.

Transport och flytt

Transportavdelningen kan utveckla tydliga tjänstepaket för kommunala verksamheter för till exempel soptömning och enklare städning. Återkommande uppdrag ska eftersträvas genom avtal med kommunala verksamheter och bostadsbolag. Paketlösningar kan eventuellt ge högre intäkt per uppdrag och effektivare planering.

Verksamheten för sophantering kan kopplas tydligare till flytt och fastighetsnära tjänster. Intäkterna kan öka genom fasta priser för definierade uppdrag och genom att fler möbler och annat material styrs till reparation och secondhand försäljning i stället för kassation.

Grönyteskötsel

Grönyteskötseln bör fokusera på säsongsavtal snarare än enstaka uppdrag. Erbjudanden kan även fortsättningsvis riktas till tekniska kontoret för grönyteskötsel vid kommunala fastigheter och med fördel utökas till andra grönytor kring dammarna och andra parker. Årsavtal ger stabilare intäkter och bättre förutsättningar för planering och samordning kring handledning, deltagare och arbetsuppgifter.

Växthus och odling

Ösbys växthus och odlingsytor kan användas mer offensivt för odling och försäljning av plantor, blommor och enklare grödor. Leveranser till parkenheten och till caféverksamheten ska prioriteras. Försäljning till allmänheten kan ske säsongvis via Ösbydagarna och andra event.

Övrigt

Utbudet för både varor och tjänster behöver utformas så att det riktas mot de områden där de ger maximal effekt, både ekonomiskt och miljömässigt. Inte bara för AME:s verksamheter utan för kommunen, civilsamhället och näringslivet i Sala.

Det finns sedan tidigare fler idéer kring verksamheter som kan öka intäkterna på AME samt minska kostnaderna för kommunen som helhet. Till exempel kommunal möbelhantering, kommunala städ- och tvättuppdrag, utökad grönyteskötsel m.fl.

Förslag på fortsatt arbete

För att vidare i detalj undersöka hur AME kan öka sina intäkter och bidra på olika sätt föreslås ett detaljerat politiskt uppdrag där verksamheterna gör en mer omfattande behovsinventering och tillsammans med kommunens övriga kontor uppmanas ta fram förslag som kan gynna både deltagare, miljö, ekonomi och Salas invånare.

I uppdraget kan verksamheterna ta fram tydliga prislistor och beskrivningar av sina tjänster och produkter. En gemensam tjänstekatalog kan tas fram och spridas inom kommunen och prissättningen på varor och tjänster kan justeras till en nivå som ligger under marknadspris men täcker inköp av material och råvaror samt handledning inklusive ett överskott.

Fokus bör ligga på att teckna interna kommunala avtal, utveckla paketerade erbjudanden och öka extern försäljning. Marknadsföring kan ske genom kommunens olika kanaler och lokala informationsinsatser så långt det är möjligt utan att utmana konkurrensbegränsningen.

Ovanstående bedöms ge ökade intäkter utan behov av nyanställningar. Viss arbetsinsats krävs för prissättning, paketering och marknadsföring. På sikt förväntas detta minska nettokostnaden för arbetsmarknadsenheten och kommunen som helhet.

Det behöver också säkerställas att alla uppdrag AME åläggs, tar hänsyn till att det finns en stor grupp medborgare som har en längre resa till egenförsörjning. Vissa har svårigheter att utföra arbetsuppgifter och vissa har svårigheter att fungera socialt. Många har både fysiska, psykiska och språkliga hinder och är därför i behov av en mer skyddad arbetsmiljö med nära handledning.

Insatser som utformas med ett individuellt stöd där hela individens situation beaktas har det bästa långsiktiga utfallet. Kommande bidragsreform kommer också att påverka hur vi kan utforma våra insatser vilket också behöver tas i beaktande.

Sammanfattningsvis så är det önskvärt med fler politiska beslut med tydliga uppdrag samt ökad samverkan mellan kommunens olika enheter.

T.f Verksamhetschef, Joakim Stål

T.f Enhetschef, Cecilia Nordquist

SAN § 142 Åtgärdsplan budget i balans med bilaga

INLEDNING

Åtgärdsplaner har upprättats av kommunstyrelse och de nämnder som inte har en budget i balans 2025, enligt det beslut som fattats av fullmäktige 2025-04-28. De berörda nämnderna har under året arbetat aktivt med ett omställningsarbete och ett flertal åtgärder har vidtagits för att verksamheten ska kunna bedrivas inom den tilldelade ramen. Social- och arbetsmarknadsnämnden ska återkomma till kommunfullmäktige i november med en åtgärdsplan för budget i balans.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer att gynna Kontorets arbete med att uppnå en budget i balans.

Beslutsunderlag

Bilaga SAN 2025.420 SAN Missiv – Åtgärdsplan budget i balans med bilaga

Bilaga SAN 2025.421 Handlingsplan budget i balans

Bilaga SAN 2025.422 Budget i balans 2025 – SAN

Bilaga SAN 2025.423 Budget i balans 2025 – Beslutspunkter SAN

Föredragning av T.F Social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors

Yrkanden

Ordförande Elisabet Pettersson (C) yrkar tillägg,
att Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att Åtgärdsplanen för en budget i balans återkommer till varje nämndsammanträde som information.

att uppdra till Social- och arbetsmarknadschefen att fortsätta med arbetet för en budget i balans

att hemställa hos Kommunfullmäktige att godkänna redovisad åtgärdsplan för Social- och arbetsmarknadsnämnden.

Hanna Westman (SBä) yrkar
att Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar

att uppdra till Social- och arbetsmarknadschefen att utreda hur
Arbetsmarknadsenheten (AME) kan öka sina intäkter.

Ingela Kilholm Lindström (MP), Elisabet Pettersson (C), Magnus Holm (KD), Kristina Nyberg (S), Fassika Gustavsson (S), Anette Vestlin (SD), yrkar bifall till Hanna Westmans (SBä) tilläggsyrkande.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	---	---	--------------------

fortsättning § 142

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

Ordförande ställer Hanna Westmans (SBä) tilläggsyrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att Åtgärdsplanen för en budget i balans återkommer till varje nämndsammanträde som information.

att uppdra till Social- och arbetsmarknadschefen att fortsätta med arbetet för en budget i balans

att hemställa hos Kommunfullmäktige att godkänna redovisad åtgärdsplan för Social- och arbetsmarknadsnämnden.

att uppdra till Social- och arbetsmarknadschefen att utreda hur Arbetsmarknadsenheten (AME) kan öka sina intäkter.

Skickas till
Kommunfullmäktige

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	---	---	--------------------

Social- och arbetsmarknadskontoret
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

Revidering – Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Social- och arbetsmarknadskontoret delges förslag till revidering av Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning.

Det som är nytt är fyra nya insatser för målgruppen vuxna över 18 år (se kap 4):

- Stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet
- Stöd och behandling för personer som utövar våld
- Stöd och behandling vid substansbruk
- Stöd och behandling vid spel om pengar

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer inte innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa revideringar för Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning enligt förslag i bilaga.

Bilagor:

- 1 Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning_2026-02-09

CHECKLISTA

**Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet
och de Horisontella principerna**

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

**Horisontella principerna
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Riktlinje för insatser utan behovsprövning

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMNDEN

OBLIGATORISKA UPPGIFTER (METADATA)

I samtliga styrdokument ska finnas uppgift om:

- Vilken instans som har fastställt dokumentet
- När dokumentet har fastställts, datum enligt ISO 8610 (åååå-mm-dd), fylls i av sekreterare/registrator efter beslut.
- Diarienummer, fås av registrator
- Dokumentansvarig, titel
- Vilka dokumentet gäller för
- Klassificering enligt dokumenthanteringsplan, fås av registrator
- När översyn av dokumentet bör göras
- Var dokumentet ska publiceras
- Vilket/ vilka dokument som eventuellt ersätts
- Relation, om t ex Policy efterföljs av riktlinje
- Författningssamling, nummer fås av registrator, om det är aktuellt

Dokumentansvarig har det yttersta ansvaret för dokumentet. Dokumentansvarig ansvarar för styrdokumentets kommunikering.

I ansvaret ingår även att hålla dokumentet aktuellt genom att löpande se till att uppföljning och revision sker enligt anvisning i dokumentet eller om behov uppstår.

Revidering/översyn av styrdokument bör göras oavsett om dokumentet gäller till vidare. Lämplig tid är i samband med budgetprocess och/eller i början av mandatperiod.

Metadata om dokumentet

Dokumentnamn Riktlinje för insatser utan behovsprövning		Dokumenttyp Riktlinje	Omfattar Social- och arbetsmarknadskontoret
Beslutsinstans Social-och arbetsmarknadsnämnd	Dokumentägare Verksamhetschef	Publicering var Ledningssystem	

Beslutad datum 2026-01-28	Datum för översyn 2021-02-09	Klassificering 1.3.1.	Diarienummer [Diarienummer]
Relation [Relation]	Ersätter [Ersätter]	Författningssamling	

INNEHÅLL

OBLIGATORISKA UPPGIFTER (METADATA)	2
1 BAKGRUND	4
1.2 Riktlinjens tillämpningsområden	4
1.3 Ansvar och uppföljning	4
2 INSATSER UTAN BEHOVSPÖVNING ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (2025:400)	6
2.1 Insatser som inte får tillhandahållas utan behovsprövning.....	6
2.2 Insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år	7
2.3 Möjlighet för socialnämnden att besluta om villkor	7
2.3.1 Utförarens uppgift.....	7
2.4 Verkställighet och skyldighet att ge information.....	7
2.5 Insatsers kvalitet.....	8
2.6 Dokumentation av insatser utan behovsprövning	8
Undantag från skyldigheten att dokumentera	8
undantag från dokumentationskravet	9
Uppgifter som alltid måste dokumenteras.....	10
3 GRUNDFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR INSATSER UTAN BEHOVSPRÖVNING I SALA	11
3.1 Fortsatt rätt till individuell behovsprövning	11
4 INSATSER UTAN INDIVIDUELL BEHOVSPRÖVNING I SALA	12
BILAGA 1 RISK, KONSEKVENSN OCH BARNKONSEKVENSNANALYS MARS 2026	24

1 BAKGRUND

För att ge kommuner förutsättningar att skapa en mer effektiv organisation med fokus på en lätt tillgänglig och förebyggande socialtjänst möjliggör Socialtjänstlagen (2025:400) för socialnämnden att erbjuda insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning. Det innebär att socialnämnden kan fatta beslut om att en eller flera insatser erbjuds utan att den enskilde först blir föremål för en utredning, bedömning och ett beslut.

Genomförande av insatser utan behovsprövning omfattas av socialtjänstlagens krav på dokumentation. Rådgivning är undantaget kravet på dokumentation av personliga förhållanden och nämnden kan även besluta om undantag från dokumentation om personliga förhållanden för andra insatser, förutsatt att särskilda skäl föreligger.

Riktlinjen har förbigåtts av en risk-, konsekvens och barnanalys som finns i sin helhet i Bilaga 1.

1.2 Riktlinjens tillämpningsområden

Denna riktlinje reglerar insatser som Sala kommun erbjuder utan individuell behovsprövning för personliga behov enligt socialtjänstlagen (2025:400). Här regleras även hur varje insats utan behovsprövning ska dokumenteras.

1.3 Ansvar och uppföljning

Denna riktlinje och bilagor kommer att behöva förändras över tid med hänsyn till nya styrande direktiv utifrån den nya lagen när sådan kommer. Det görs även ett arbete inom den egna socialnämnden med att se över om det finns fler insatser som skulle kunna ges utan behovsprövning vilket gör att riktlinjen samt bilagor kommer att revideras kontinuerligt med förändringar som sker. Utöver detta ska riktlinjen följas upp två gånger per år av social- och arbetsmarknadskontorets verksamhetschef och enhetschefer. Insatserna ska följas upp minst en gång per år av berörd enhetschef och rutiner behöver upprättas för att säkerställa detta.

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Ansvarar för att fatta beslut om insatser som ska ges utan individuell behovsprövning ligger på nämnden. Detta inkluderar att fatta beslut om eventuella undantag i dokumentationskraven på enskild nivå. Det är också viktigt att nämnden efterfrågar uppföljning och utvärdering.

Uppföljning och analys av insatser utan individuell behovsprövning

Uppföljning och analys kan göras på både verksamhets- och individnivå. För insatser utan individuell behovsprövning sker uppföljningen kontinuerligt under

året på verksamhetsnivå. Verksamheten behöver utveckla systematiska arbetssätt för effektiv uppföljning och analys i enlighet med Socialtjänstlagen.

2 INSATSER UTAN BEHOVSPÖVNING ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (2025:400)

Enligt Regeringens proposition *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter till ny socialtjänstlag* (2024/25:89) ska socialtjänstens huvudsakliga arbetssätt fortsatt vara att utreda och bedöma individers behov innan insatser beviljas. Insatser utan behovsprövning ses som ett komplement – inte en ersättning – till de behovsprövade insatserna.

Att erbjuda insatser utan behovsprövning innebär att enskilda får möjlighet att ta del av en insats utan att först genomgå en formell utredning med bedömning och sedan beslut. Insatserna kan vara allmänt inriktade och öppna för alla eller individuellt anpassade utifrån den enskildas individuella behov.

Socialtjänstlagen namnger inte vilka specifika insatser som kan ges utan individuell behovsprövning. I propositionen nämns dock flera exempel, såsom föräldrastödsgrupper, riktat föräldrastöd, stödverksamhet för personer utsatta för våld i nära relation samt insatser till våldsutövare. Även insatser som riktar sig till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet nämns, liksom öppenvårdsinsatser för personer med skadligt bruk eller beroende, stöd till anhöriga, hemtjänst samt träffpunkter och boendestöd inom socialpsykiatri (Socialstyrelsen, 2025).

2.1 Insatser som inte får tillhandahållas utan behovsprövning

En del insatser kräver fortsatt behovsprövning enligt 11 kap 5 § SoL. Dessa insatser står beskrivna i lagen enligt följande:

1. kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson,
2. vård i familjehem,
3. vård i LVM-hem,
4. vård i särskilda ungdomshem,
5. vård av barn eller unga mellan 18 och 20 år i jourhem, stödboende, skyddat boende och andra hem för vård eller boende utöver sådana LVM hem och särskilda ungdomshem som avses i 3 och 4,
6. bostad i ett boende för äldre personer eller för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 4 eller 11 §
7. vård i hem för viss annan heldygnsvård.

Skyddat boende kommer inte att kunna erbjudas utan individuell behovsprövning till vuxna personer som har medföljande barn. Däremot kommer insatsen skyddat boende utan individuell behovsprövning kunna tillhandahållas till den som har fyllt 21 år och inte har medföljande barn.

Vidare omfattar 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (SoL) inte insatser som avser ekonomiska behov. Det innebär att ekonomiskt bistånd alltid kräver en individuell behovsprövning och därmed inte kan ges utan en sådan (Socialstyrelsen, 2025).

2.2 Insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år

Enligt 21 kap. 2 § socialtjänstlagen (SoL) får socialnämnden erbjuda insatser utan behovsprövning till barn som har fyllt 15 år, även utan vårdnadshavarens samtycke, om det bedöms som lämpligt. Det innebär att nämnden varken behöver inhämta samtycke från vårdnadshavaren eller informera denne om att barnet tar del av insatsen. Insatsen kan även ges om vårdnadshavaren uttryckligen motsätter sig det.

Samtidigt innebär bestämmelsen att barn under 15 år inte kan få insatser utan individuell behovsprövning utan att vårdnadshavaren ger sitt samtycke (Socialstyrelsen, 2025).

2.3 Möjlighet för socialnämnden att besluta om villkor

När socialnämnden väljer att erbjuda en insats utan individuell behovsprövning kan nämnden avgöra om insatsen ska vara öppen för alla eller riktad till en specifik grupp. Det görs genom att ställa upp vissa villkor som den enskilde behöver uppfylla för att kunna ta del av insatsen. Det kan handla om att socialnämnden vill rikta insatsen mot en specifik situation eller en särskild grupp, exempelvis personer med ett visst kön, ålder, diagnos eller personer som är bosatta inom ett visst geografiskt område. Villkoren får däremot inte innebära att kommuninvånare behandlas olika om det inte finns sakliga skäl som motiverar detta, då det strider mot likställighetsprincipen i kommunallagen (2017:725), (Prop. 2024/25:89).

2.3.1 UTFÖRARENS UPPGIFT

Det är upp till utföraren att kontrollera att den enskilde uppfyller villkor som är uppställda av kommunen för en insats exempelvis genom att kontrollera en uppvisad identitetshandling, ett hyresavtal eller ett läkarintyg. Med bakgrund av detta är det viktigt att socialnämnden noggrant överväga och precisera vilka villkor som gäller för att det tydligt ska framgå vilken uppgift som överlämnas till utföraren. Bedömningsutrymmet för utföraren bör vara begränsad och i praktiken enbart handla om en summarisk kontroll av faktiska förhållanden (Prop. 2024/25:89).

2.4 Verkställighet och skyldighet att ge information

Enligt socialtjänstlagen kan insatser utan individuell behovsprövning verkställas både av privata utförare och av kommunens egna verksamheter. Det är upp till

varje kommuns nämnd att beslutar i vilken regi en viss insats ska genomföras (Prop. 2024/25:89).

I Sala kommun gäller att insatser utan behovsprövning som huvudregel endast får verkställas av verksamheter i egen regi, om inget annat uttryckligen anges.

Den som genomför insatser utan individuell behovsprövningen efter beslut enligt 11 kap. 5 § i SoL ska enligt 11 kap. 6 § informera enskilda som vänder sig till verksamheten om möjligheten att ansöka om insatser enligt 11 kap. 1 §. Informationen ska lämnas på lämpligt sätt och i lämplig utsträckning.

2.5 Insatsers kvalitet

Av 5 kap. 1 § SoL framgår det att socialtjänstens verksamhet ska vara av god kvalitet och bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta kvalitetskrav gäller även för insatser som ges utan individuell behovsprövning. Det samma gäller kraven på systematisk kvalitetsutveckling och uppföljning enligt 5 kap. 2 § SoL.

Det utgör däremot inget hinder för socialtjänsten att bedriva verksamhet inom områden där det saknas vetenskap eller beprövad erfarenhet, eller där underlaget är begränsat. Inte heller finns det något hinder mot att erbjuda insatser av socialpolitisk karaktär som inte vilar på vetenskaplig grund.

Det som däremot framgår är att hänsyn ska tas till vetenskap och beprövad erfarenhet vid utformningen av sådana insatser. Det är också särskilt viktigt att dessa insatser följs upp systematiskt för att på sikt bidra till att bygga beprövad erfarenhet (Socialstyrelsen, 2025).

2.6 Dokumentation av insatser utan behovsprövning

Skyldigheten att dokumentera regleras i 14 kap. 3 § SoL och omfattar alla insatser inklusive de som ges utan behovsprövning. I bestämmelsen framgår att handläggning av ärenden ska dokumenteras. Dokumentationen avser beslut och åtgärder i ärendet, inklusive genomförandet av insatser.

Begreppet insatser har samma innebörd som i 10 kap. 1 § SoL, det vill säga rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

UNDANTAG FRÅN SKYLDIGHETEN ATT DOKUMENTERA

Det finns vissa undantag från socialtjänstens skyldighet att dokumentera uppgifter om enskildas personliga förhållanden, för insatser utan behovsprövning. Dessa undantag gäller i specifika situationer och syftar bland annat till att underlätta kontakten med socialtjänsten för den som annars kanske inte skulle våga eller vilja söka hjälp.

Ett sådant undantag gäller rådgivning, enligt 14 kap. 4 § SoL. Rådgivning innebär att socialtjänsten ger information och vägledning om möjliga insatser och deras effekter, antingen generellt eller kopplat till en specifik situation. Den kan också

vara mer omfattande, exempelvis i form av familjerådgivning eller alkoholrådgivning. Eftersom rådgivning kan ske anonymt krävs ingen dokumentation av den enskildes personliga förhållanden (Socialstyrelsen, 2024).

Enligt 14 kap. 5 § SoL kan socialnämnden, om det finns särskilda skäl, besluta om undantag från dokumentationskravet även vid genomförandet av insatser utan individuell behovsprövning. Ett sådant beslut ska gälla hela insatsen och samtliga deltagare, och kopplas till en specifik insats. Det är inte tillåtet för enskilda utförare att själva fatta beslut om att frångå dokumentationsskyldigheten (Prop. 2024/25:89).

Omfattningen av dokumentationen varierar beroende på insatsens karaktär och målgrupp. Insatser som är mer ingripande eller har behandlingskaraktär kräver i regel mer utförlig dokumentation än stödjande eller omvårdande insatser. Även faktorer som begränsad kommunikationsförmåga hos den enskilde kan medföra behov av mer detaljerad dokumentation (Socialstyrelsen, 2025).

UNDANTAG FRÅN DOKUMENTATIONSKRAVET

Undantag från dokumentationskravet är inte generellt tillämpliga, utan förutsätter alltid en noggrann prövning. Socialnämnden måste för varje enskild insats göra en bedömning och vid särskilda skäl, fatta ett formellt beslut om undantag. I vissa typer av verksamheter, exempelvis hemtjänst där insatser ges i den enskildes hem anses det normalt inte lämpligt att undanta från dokumentationsskyldigheten, eftersom behovet av uppföljning på individnivå är särskilt stort (Socialstyrelsen, 2024).

I propositionen till socialtjänstlagen (2025:400) anges även exempel på situationer som kan motivera undantag från dokumentation av personliga förhållanden:

1. *Undantag i dokumentationskravet enligt 14 kap. 4 § SoL: **Insatsen är en rådgörande insats*** och omfattas därmed inte av kravet att dokumentera personlig information. Däremot ska dokumentation av information av vikt för uppföljning av insatsen alltid ske.
2. *Undantag från dokumentationskravet enligt 14 kap. 5 § SoL: Insatsen kan undantas från att dokumentera personlig information **då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen*** att dokumentera uppgifter som kan kopplas till enskilda individer, exempelvis för mötesplatser och träffpunkter. Däremot ska dokumentation av information av vikt för uppföljning av insatsen alltid ske.
3. *Undantag från dokumentationskravet enligt 14 kap 5 § SoL: Insatsen kan undantas om det bedöms **vara svårt att nå utsatta grupper utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt***, exempelvis vid insatser som rör våld i nära relationer, skadligt bruk eller beroende etc. Däremot ska

dokumentation av information av vikt för uppföljning av insatsen alltid ske.

UPPGIFTER SOM ALLTID MÅSTE DOKUMENTERAS

Ingen insats kan helt undantas från dokumentation. Enligt 14 kap. 3 § SoL finns det vissa uppgifter som måste dokumenteras, även när insatsen omfattas av undantag från dokumentation av personliga förhållanden. Dessa uppgifter är viktiga för att verksamheten ska kunna följa upp, utvärdera och säkerställa kvaliteten på insatserna. Dokumentationen måste dock vara avidentifierad och får inte innehålla information som kan röja den enskildes identitet. Det kan till exempel röra sig om uppgifter om antalet deltagare, deras ålder och kön, generella beskrivningar av problem eller svårigheter som uppstår under insatsens genomförande samt orsaker till att deltagare väljer att avbryta insatsen i förtid. Vidare kan det handla om avidentifierade uppgifter om deltagarnas sociala situation och mående vid insatsens början respektive avslut. (Socialstyrelsen)

3 GRUNDFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR INSATSER UTAN BEHOVSPRÖVNING I SALA

Här beskrivs de grundförutsättningar som föreligger för samtliga insatser som Sala kommun, inom ramen för social- och arbetsmarknadsnämnden, erbjuder utan individuell behovsprövning enligt 11 kap. 5 § SoL.

- Alla insatser utan behovsprövning ges utifrån frivillighet från den enskilde.
- Insatserna riktar sig till personer som är folkbokförda i Sala kommun.
- De insatser som Sala kommun erbjuder utan individuell behovsprövning ges i huvudsak i egen regi. För vissa insatser finns undantag som regleras under respektive insats.
- Ibland kan det ta tid innan en insats kan verkställas, exempelvis på grund av för låg efterfrågan. För att kunna erbjuda en insats är det också en förutsättning att det finns tillräckligt många som vill delta. Om det till exempel inte finns tillräckligt många föräldrar för en föräldragrupp, kan personen hänvisas till en senare omgång. Vid hög efterfrågan kan väntetider uppstå, och om insatsen inte kan ges inom rimlig tid ska den enskilde informeras om vilka alternativa insatser som finns tillgängliga, både med och utan individuell behovsprövning. Utförares skyldighet att ge information gäller alltid, oavsett eventuell kötid.
- För att kunna ta del av insatsen ska individen följa de förhållningsregler som krävs för att insatsen ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt och utan att påverka andra deltagare negativt.

3.1 Fortsatt rätt till individuell behovsprövning

Möjligheten att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning inskränker inte den enskildes rätt till behovsprövade insatser och påverkar inte socialnämndens skyldighet att utreda och pröva sådana ansökningar. Den enskilde har alltid rätt att få sin ansökan prövad – även om den gäller en insats som social- och arbetsmarknadsnämnden redan tillhandahåller utan individuell behovsprövning. Det innebär att en person som inte uppfyller insatsens villkor, eller som inte tillhör den avsedda målgruppen, ändå har rätt att ansöka om insatsen och få en individuell bedömning. Efter en behovsprövning kan den enskilde därmed få ett beslut om att ta del av en insats som annars erbjuds utan behovsprövning.

4 INSATSER UTAN INDIVIDUELL BEHOVSPRÖVNING I SALA

Här framgår vilka insatser som social- och arbetsmarknadsnämnden i Sala kommun erbjuder utan individuell behovsprövning. Under varje insats finns en beskrivning av insatsen, villkor för att ta del av insatsen inklusive målgruppen som insatsen vänder sig till. Det framgår också om insatsen är undantagen från grundregeln om dokumentation av uppgifter om personliga förhållanden eller inte. Risk-, konsekvens- samt barnkonsekvensanalys finns att läsa i bilaga 1.

Övergripande Insats:	Målgrupp och villkor	Innehåll	Arbetsätt och vetenskapligt stöd	Utförare	Dokumentation
ABC 3-12 år	Målgrupp: Föräldrar med barn i åldrarna 3-12 år.	Föräldragrupp som hålls en gång i veckan vid 4 tillfällen. Varje träff varar två och en halv timme. Programmet genomförs med hjälp av videofilmer, rollspel, hemuppgifter och skriftligt material. Syftet med programmet är att stärka familjerelationer och att hjälpa föräldrar handskas bättre med vardagssituationer.	Programmet har utvecklats av Stockholms stad, med internationella program som förlaga. Uppföljning av föräldrarnas upplevelse av programmet genomförs genom en enkätundersökning med enkäter före och efter startad grupp. Programmet har utvärderats i en randomiserad kontrollerad studie (RCT) i Sverige. Resultat visar bland annat på att ABC 3-12 år har positiva effekter på upplevd föräldrakompetens samt på barns utveckling och hälsa.	Social- och arbetsmarknadskontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.
Komet 3-11 år	Målgrupp: Föräldrar med barn i åldern 3-11 år i familjer där det ofta förekommer bråk mellan barn och föräldrar.	Föräldragrupp som träffas en gång i veckan vid elva tillfällen och förbigås av en kortare intervju med föräldrarna. Varje träff varar två och en halv timme. Programmet genomförs med hjälp av videofilmer, rollspel, hemuppgifter och skriftligt material. Syftet är att öka föräldrarnas positiva samspel med	Programmet har utvecklats av Stockholms stad, med internationella program som förlaga. Uppföljning av föräldrarnas upplevelse av programmet genomförs genom en enkätundersökning efter programmet samt självskattning före, under och efter avslutad grupp. Programmet har utvärderats i	Social- och arbetsmarknadskontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.

insatser utan behovsprövning

SALA KOMMUN Vård och omsorg

Telefonnummer: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

		barnen och att förbättra deras förmåga att hantera vardagsproblem och konfliktsituationer och minska risken för allvarigare beteendeproblem hos barnen på längre sikt.	randomiserade kontrollerad studie (RCT) i Sverige. Resultaten visade på minskade beteendeproblem hos barnen och ökad föräldraförmåga. Komet 3-11 år ingår i Socialstyrelsens kunskapsstöd från 2021 med rekommendationer för socialtjänstens arbete som ett exempel på beteendebaserade föräldraskapsstödsprogram på indikerad nivå som bör användas.		
Komet 12-18	Målgrupp: Föräldrar med barn i åldern 3-11 år i familjer där det ofta förekommer bråk mellan barn och föräldrar.	Föräldragrupp som träffas en gång i veckan vid elva tillfällen och förbigås av en kortare intervju med föräldrarna. Varje träff varar två och en halv timme. Programmet genomförs med hjälp av videofilmer, rollspel, hemuppgifter och skriftligt material. Syftet är att öka föräldrarnas positiva samspel med barnen och att förbättra deras förmåga att hantera vardagsproblem och konfliktsituationer och minska risken för allvarigare beteendeproblem hos barnen på längre sikt	Programmet har utvecklats av Stockholms stad, med internationella program som förlaga. Uppföljning av föräldrarnas upplevelse av programmet genomförs genom en enkätundersökning efter programmet samt självskattning före, under och efter avslutad grupp.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.
Strategi	Målgrupp: Föräldrar med barn som har fått diagnosen ADHD	STRATEGI är en psykoedukativ föräldrautbildning som ges i grupp. Kursen består av fem lektioner under fem veckor. Grupperna planerar att hållas i samverkan med BUP. Syftet är att öka föräldrars förståelse av funktionsnedsättningen samt ge dem redskap att bemöta barnet på ett adekvat sätt.	Bygger på strategier från evidensbaserade föräldrastödsprogram. Socialstyrelsens nationella riktlinjer (NR) rekommenderar att individer med ADHD ges psykoedukation.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.
Föräldraskap i Sverige	Målgrupp: Utrikesfödda föräldrar med barn i åldern 0–18 år.	Föräldraskap i Sverige tar upp hur det är att vara familj i ett nytt land, föräldrars rättigheter och skyldigheter, jämställdhet samt hur exempelvis förskola, skola och vård fungerar. Grupperna består av 10–15 deltagare och leds av två utbildade gruppledare. Att utrikesfödda föräldrar ska få mer information om områden som är viktiga för familjelivet i Sverige och därmed kunna känna sig tryggare i sitt föräldraskap.	Programmet har tagits fram och ägs av Stockholms stad och Länsstyrelsen i Stockholms län, och förvaltas idag nationellt av Bris i samarbete med Stockholm stad. En svensk utvärdering är genomförd och visar att programmet har positiva effekt i där föräldrar har uppnått en ökad tillit till samhället och sitt eget föräldraskap, fått större kunskap om rättigheter och skyldigheter kring barn och föräldrar i Sverige. Programmet har dock inte utvärderats i en randomiserad kontrollerad studie (RCT).	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.

Öppen ingång – råd och stöd (Föräldrar)	Målgrupp: Föräldrar, omsorgspersoner eller familjer som upplever någon form av bekymmer och vill ha råd och stöd för att komma vidare. Villkor: Barn under 15 år kan delta efter samtycke från båda vårdnadshavarna.	Rådgivande samtal för att tidigt upptäcka och kunna erbjuda stöd, motivation och vägledning. Max 5 samtal. Kan ske via telefon, digitalt eller via fysiska möten	Samtalen utgår från olika samtalsmetoder exempelvis motiverande samtal (MI)	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgörande insats
Öppen insats – råd och stöd (15-21 år)	Målgrupp: Individer 15-21 år som upplever någon form av social problematik och önskar stöd och rådgivning för att ta sig vidare.	Rådgivande samtal för att tidigt upptäcka och kunna erbjuda stöd, motivation och vägledning. Max 5 samtal. Kan ske via telefon, digitalt eller via fysiska möten	Samtalen utgår från olika samtalsmetoder exempelvis motiverande samtal (MI)	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgörande insats
Provtagning/ Drogscreening (barn och unga under 18 år)	Målgrupp: Barn och unga under 18 år där det finns en oro för droganvändning. Villkor: Det krävs alltid vårdnadshavare samtycke för att genomföra insatsen. För barn under 15 krävs samtycke från samtliga vårdnadshavarna. För barn över 15 år räcker det med en vårdnadshavare.	Prov tas på vårdnadshavares begäran med barnet/ den unges samtycke. Drogtest används för att screena om det finns spår av narkotika och andra droger i kroppen. Urinprov används för drogscreening. Drogscreening ska alltid kombineras med 3-5 samtal för att prata om oron kopplat till misstanke om droganvändning och förebygga framtida droganvändning.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt
Krisstöd	Målgrupp: Familjer som har kontakt med myndighetsdelen av socialtjänsten, är i någon form av kris och har barn i åldrarna 0-21 år. Villkor: Barn under 15 år kan delta efter samtycke från båda vårdnadshavarna.	Insatsen riktar sig till individer i chock- eller i reaktionsfasen efter en krisutlösande händelse. Stödet består i första hand av ett krissamtal som, om möjligt, bör erbjudas samma dag eller inom några dagar från det att behovet uppstått. Samtalen fokuserar på att skapa trygghet i det akuta läget och följs av en uppföljande kontakt nästa dag för att säkerställa fortsatt stöd. Innehållet omfattar bland annat hjälp att identifiera viktiga stödpersoner i individens nätverk och kontaktvägar till dessa, samt utdelning av en lista med relevanta kontaktuppgifter till		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgivande insats

		exempelvis professionella aktörer och socialtjänst. Syftet är att möta familjer i kris i ett tidigt skede för att hjälpa till med praktisk vägledning och motivation till eventuellt vidare stöd.			
Familjebehandling – FFT (funktionell familjeterapi)	Målgrupp: Familjer med ungdomar (11–18 år) som har ett utåtagerande beteende, begår brott eller skadligt bruk och beroende	Insatsen syftar därför till att åstadkomma en mer stödjande kommunikation och mer ömsesidigt samspel inom familjen. I FFT arbetar en terapeut med hela familjen. I arbetet betonas bland annat vikten av att ta personligt ansvar för det man säger, att vara tydlig med vad man säger och vem man riktar sig till. Det kortsiktiga syftet är att förbättra relationerna och kommunikationen i familjerna. Långsiktigt är syftet att ungdomens antisociala beteende ska upphöra. 6 månader	Insatsen bygger på systemteori, kommunikationsteori samt beteendeterapeutiska principer.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt Sol 14 kap 3 §
Medling	Målgrupp: Insatsen är främst avsedd för lagöverträdare under 21 år samt berörda brottsoffer. Om gärningspersonen är under tolv år får medling ske endast om det finns synnerliga skäl. Någon övre åldersgräns finns inte i lagstiftningen. Villkor: Barn under 15 år kan delta efter samtycke från båda vårdnadshavarna.	Medling innebär att en gärningsperson och en målsägande möts inför en opartisk medlare för att tala om brottet och följderna av detta. Medlingen kan bestå i ett eller flera enskilda förmöten med gärningspersonen och brottsoffret samt ett medlingsmöte. Insatsen syftar till att gärningspersonen ska få ökad insikt om brottets konsekvenser, för att inte återfalla i brott och att brottsoffret ska ges möjlighet att bearbeta sina upplevelser.	Medling vid brott bygger på teorier om reparativ rättvisa (eng. restorative justice) där man betonar försoning och reparation av skadan snarare än kräver straff för den brottsliga gärningen. Kommunen är skyldig enligt lag att erbjuda medling. Medling vid brott ingår i SBU:s översikt Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott (12–17 år). Översikten visar att det inte går att avgöra vilka specifika psykosociala öppenvårdsinsatser som är mer effektiva än andra. Trots detta menar man på att det inte betyder att socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrien per automatik ska sluta att använda dessa insatser.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt
Individuellt anpassad insats – KAA	Målgrupp: Ungdomar som har fullgjort sin skolplikt som är under 20 år och inte har en avslutad eller pågående gymnasieskolan eller motsvarande utbildning	Insatsen kan ske i form av enskilda samtal eller hjälp till kontakt med annan instans ex praktik eller grupp inom arbetsmarknadsenheten.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt Sol 14 kap 3 §
Familjerådgivning	Målgrupp: Par, familjer eller ensamstående över 18	Frivillig hjälpinstans som ligger före behovsprövning. Ses i snitt 4 gånger ibland mer ibland mindre. Syftet med insatsen är	Olika metoder, modeller och teorier som utgångspunkt ex familjeterapi, sexologi, systemteori relationsskapande teorier	Social- och arbetsmarknads	Undantag från dokumentation av personlig information

	år som vill ha individuella samtal om relationsproblem. Familjerådgivning ska ges till den som begär det	att ge stöd i relationsarbetet och vara en hjälp framåt om det behövs kontakt med ytterligare myndigheter.		kontoret Sala kommun	enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgivande insats
Digitalt relationsstöd	Målgrupp: personer över 18 år som ingår i en parrelation eller som är föräldrar och vill ha tips, råd och stöd i sina relationer.	Digitalt relations- och familjestöd där personer kan jobba med parrelationen, föräldraskapet och sitt eget mående utan att ha en kontakt med en person inom socialtjänsten. Birds passar för att jobba förebyggande genom att lösa mindre problem och skav – både inom parrelationen och föräldraskapet. Stödet går också att använda som komplement till andra insatser inom socialtjänsten så som föräldraskapsstöd och familjerådgivning.	Birds är ett svenskt bolag grundat av psykologer och allt innehåll bygger på evidens. Uppföljning och statistik levereras från företaget kontinuerligt.	Birds relations via Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgivande insats
Nätverksmöte	Målgrupp: Personer som känner att de är i behov av att ha ett nätverksmöte lett av nätverksledare för att samla sitt nätverk kring en fråga gällande den enskildes sociala situation.	Ett nätverksmöte används för att mobilisera resurser i en individs eller familjs nätverk. Syftet är att samla både formella och informella aktörer kring en person/familj för att skapa en gemensam förståelse, stärka delaktighet och hitta lösningar som känns hållbara för alla inblandade.	Metoden vilar främst på systemteori, och lösningsfokuserat arbete.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt
SSPF - insats	Målgrupp: Barn 12-15 år som riskerar eller att utveckla eller har ett begynnande kriminellt- eller annat normbrytande beteende Villkor: för insatsen att det finns samtycke från förälder samt barn att sekretess bryts mellan aktörerna inom SSPF	SSPF är en samverkansform mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Inom denna samverkan erbjuds SSPF-insats som innebär att aktörerna tillsammans med ungdomen och familjen genomför en strukturerad process som omfattar information till den unge och dennes familj om olika stöd från de olika aktörerna, kartläggning av situationen och nätverket, upprättande av en gemensam åtgärdsplan samt regelbunden uppföljning. Insatsen kan även leda till att andra stödinsatser från olika aktörer initieras vid behov. Målet med insatsen är att identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska oron kring den unge, stärka skyddsfaktorer och skapa en stabil situation där den unge	Det finns ett informationsmaterial från samverkande myndigheter som ger en ram av vad SSPF är och utgör ett stöd för att beskriva samverkan i genomförandet av SSPF. SSPF Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid Det finns ett par utvärderingar av samverkansformen SSPF via Linköpings universitet och FOU Väst.	Social- och arbetsmarknads kontoret i samverkan med Kultur och fritidskontoret, Skolkontoret samt polisen	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3 §

		genom strukturerad samverkan, för att den unge ska kunna ha en fungerande skolgång och ett liv fritt från kriminalitet och droger.			
Budgetrådgivning	Målgrupp: Individer som har någon form av ekonomiska bekymmer och önskar råd och stöd för att komma vidare	En rådgivande insats som syftar till att stärka individens förmåga att planera och hantera sin privatekonomi. Insatsen kan handla om att tillsammans gå igenom inkomster och utgifter, göra en hushållsbudget, se över möjliga besparingar och ge råd om hur man kan prioritera mellan olika kostnader. Rådgivningen är frivillig och bygger på dialog samt individens egna mål och förutsättningar.	Kommunerna är enligt <i>Skuldsaneringslagen (2016:675)</i> och <i>Socialtjänstlagen (SoL 2025:400)</i> skyldiga att erbjuda budget- och skuldrådgivning.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då insatsen är rådgivande
Skuldrådgivning och skuldsanering	Målgrupp: Individer som har ekonomiska bekymmer som lett till att personen har obetalda skulder och önskar råd och stöd för att komma vidare	En stödsats för personer med skulder som blivit svåra att hantera. Rådgivningen kan handla om att skapa en överblick över skuldsituationen, vara ett stöd i kontakt med fordringsägare, undersöka möjligheter till avbetalningsplaner och informera om rättigheter och skyldigheter. Om förutsättningar finns kan rådgivaren också ge stöd i ansökan om skuldsanering hos Kronofogden. Insatsen utgår från individens behov och syftar till att minska ekonomisk stress och ge långsiktiga lösningar på skuldproblemen.	Kommunerna är enligt <i>Skuldsaneringslagen (2016:675)</i> och <i>Socialtjänstlagen (SoL 2025:400)</i> skyldiga att erbjuda budget- och skuldrådgivning.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3§ i systemet BOSS
Öppen ingång – råd och stöd (Våld i nära relation)	Målgrupp: Vuxna över 18 år som utsätts för våld i nära relation, är anhörig till någon som utsatts eller utsätts för våld i nära eller för våldsutövare av våld i nära relation.	Insatsen erbjuder upp till fem rådgivande samtal. Insatsen fungerar som ett första steg till hjälp och kontakt med socialtjänsten. Syftet är att ge information, erbjuda stöd, motivera till förändring samt vid behov hänvisa vidare till lämpliga insatser. Max 5 samtal	Samtalen utgår från metoder som är lämpliga för målgruppen så som till exempel motiverande samtal och KBT. Oklart vetenskapligt stöd för insatsen.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då insatsen är rådgivande
VIR – grupp	Målgrupp: Vuxna över 18 år som utsätts eller utsatts för våld i nära relation.	Stödgrupp om 8 tillfällen, sluten grupp.	Samtal om frihet används som underlag.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.
Stöd och behandling för personer som utövar våld	Målgrupp: Vuxna över 18 år som utövar eller upplever en risk att utöva våld i nära relationer	Stöd och behandling erbjuds till den som i sina relationer har haft beteenden som kan ha skrämt, kränkt, sårat eller skadat närstående, psykiskt eller fysiskt. Det kan handla om svårigheter att hantera starka känslor, kontrollförlust, kontrollerande	Insatsen utgår från metoden <u>Samtal om våld - Socialstyrelsen</u>	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3 §

		beteenden eller oro för att våld ska uppstå. Insatsen omfattar även stöd till den som är bekymrad över hur barn påverkas av situationen. Arbetet syftar till att öka insikten om egna beteendemönster, minska risken för våld och skapa förutsättningar för tryggare relationer. Insatsen pågår i max 6 månader.			
Stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet	Målgrupp: Vuxna personer över 18 år som har upplevt våld i nära relationer, där våldet inte längre pågår.	Insatsen syftar till stöd och efterbearbetning av våldsutsatthet och till att bearbeta de psykiska, emotionella och relationella konsekvenser som erfarenheterna kan ha medfört. Stödet kan handla om att förstå och hantera reaktioner efter våld, stärka den egna tryggheten och arbeta för ökad återhämtning och livskvalitet. Insatserna utformas utifrån individens behov och ges i ett tryggt, respektfullt och icke-dömande sammanhang med fokus på läkning och framtid. Insatsen pågår i max 6 månader.	Insatsen utgår från metoden Samtal-om-frihet-beskrivning.pdf samt vilar på terapeutiska förhållningssätt så som exempel KBT och motiverande samtal.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3 §
Enskilt stöd till anhöriga (Våld i nära relation)	Målgrupp: Nära anhöriga till individer som är utsatta för eller utsätter andra för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld.	Rådgörande och stöttande samtal. Information om diagnosen och vägledning till vart mer information finns att få. Information och motivation till att ta emot stödinsatser om behov för detta finns. Kan följa med som stöd i kontakt med myndigheter ex SIP-möte eller skolmöten. Kan också vara praktiskt stöd i att ex fylla i ansökningar. Syftet är att stärka den anhöriga och vid behov underlätta kontakt med andra vårdinstanser och myndigheter. Max 5 samtal.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats.
Öppen ingång – råd och stöd (psykosocialt stöd)	Målgrupp: Personer över 18 år som är i behov av psykosocialt stöd.	Insatsen erbjuder upp till fem rådgivande samtal. Insatsen fungerar som ett första steg till hjälp och kontakt med socialtjänsten. Syftet är att ge information, erbjuda stöd, motivera till förändring samt vid behov hänvisa vidare till lämpliga insatser.	Samtalen utgår från metoder som är lämpliga för målgruppen så som till exempel motiverande samtal och KBT.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då Insatsen är en rådgivande insats.
Öppen ingång - råd och stöd	Målgrupp: Vuxna över 18 år som upplever någon form av bekymmer kopplat till	Insatsen erbjuder upp till fem rådgivande samtal. Insatsen fungerar som ett första steg till hjälp och kontakt med socialtjänsten. Syftet är att ge information, erbjuda stöd, motivera till förändring samt vid behov	Samtalen utgår från metoder som är lämpliga för målgruppen så som till exempel motiverande samtal och KBT.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då

(Skadligt bruk och beroende)	riskbruk, skadligt bruk och beroende.	hänvisa vidare till lämpliga insatser. Max 5 samtal			Insatsen är en rådgivande insats.
Stöd och behandling vid substansbruk	Målgrupp: Vuxna över 18 år som upplever någon form av bekymmer kopplat substansbruk och önskar stöd och behandling för det	Insatsen består av stöd och behandling vid skadligt bruk, riskbruk och beroende. Stödet omfattar individuella samtal och behandlingsprogram som anpassas efter individens behov och situation. Arbetet syftar till att öka förståelsen för beroendets mekanismer och att tillsammans utforska nya vägar till förändring. Insatserna bygger på beprövade metoder med utgångspunkt i individens egen motivation och vilja till förändring. Insatsen pågår i max 6 månader	Insatsen vilar på flera olika evidensbaserade metoder och beprövad erfarenhet. tex KBT, 12-steps behandling. Anpassas till varje individs individuella behov.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3 §
Stöd och behandling vid spel om pengar	Målgrupp: Vuxna över 18 år som upplever riskbruk, skadligt bruk eller beroende kopplat till spel om pengar och som önskar stöd och behandling.	Insatsen består av stöd och behandling vid riskbruk, skadligt bruk eller beroende kopplat till spel om pengar. Stödet omfattar individuella samtal och behandlingsprogram som anpassas efter individens behov och situation. Arbetet syftar till att öka förståelsen för beroendets mekanismer och att tillsammans utforska nya vägar till förändring. Insatserna bygger på beprövade metoder med utgångspunkt i individens egen motivation och vilja till förändring. Insatsen pågår i max 6 månader.	Insatsen vilar på flera olika evidensbaserade metoder och beprövad erfarenhet. tex KBT, 12-steps behandling. Anpassas till varje individs individuella behov.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Full dokumentation enligt SoL 14 kap 3 §
Provtagning/ Drogscreening (vuxna)	Målgrupp: Personer över 18 år som på eget initiativ vill påvisa drogfrihet alt få hjälp att upprätthålla drogfrihet.	Drogttest används för att screena om det finns spår av narkotika och andra droger i kroppen. Urinprov används för drogscreening. Syfte: Motivera till och upprätthålla drogfrihet hos den enskilde.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt.
Motivationsgrupp	Målgrupp: Personer över 18 år som upplever en ambivalens kring sitt bruk av alkohol, droger eller spel om pengar och det beteende som det medför men som inte upplever tillräckligt stora problem för att påbörja en behandling.	Gruppen erbjuds för att öka förståelsen av ett riskbruk samt att ge information och öka motivation till vidare hjälp till den som behöver det.	Utgår från metoderna KBT och MI som grund.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövt eller lämpligt för insatsen.

Enskilt stöd till anhöriga (Skadligt bruk och beroende)	Målgrupp: Nära anhöriga till individer som har ett skadligt bruk eller beroende.	Rådgörande och stöttande samtal. Information om diagnosen och vägledning till vart mer information finns att få. Information och motivation till att ta emot stödinsatser om behov för detta finns. Kan följa med som stöd i kontakt med myndigheter ex SIP-möte eller skolmöten. Kan också vara praktiskt stöd i att ex fylla i ansökningar. Syftet är att stärka den anhöriga och vid behov underlätta kontakt med andra vårdinstanser och myndigheter. Max 5 samtal.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats.
Anhörigstöd - grupp	Målgrupp: Individ som vårdar eller tar hand om en släkting eller annan närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som har behov av stöd utifrån ett funktionshinder. Eller Nära anhöriga till individer som har ett skadligt bruk eller beroende. Eller Nära anhöriga till individer som är utsatta för eller utsätter andra för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld.	Grupper om 6-12 personer som träffas under ett bestämt antal träffar för att vara ett stöd, ge information och rådgivning om hjälp vidare. Olika grupper baserade på den närståendes problematik. Gruppen verkar också som ett forum för anhöriga att träffa personer i en liknande situation som är i samma situation och möjlighet att skapa nätverk.	Utgår från information från ex NKA samt information om kommunens verksamheter.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.
Aktiviteter för anhöriga	Målgrupp: Individ som vårdar eller tar hand om en släkting eller annan närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som har behov av stöd utifrån ett funktionshinder.	Olika aktiviteter för anhöriga med eller utan sina närstående ex promenadfika, målning, stavgång och bokläsning. Aktiviteterna ges i hälsofrämjande syfte för att stärka den anhöriga och fånga upp anhöriga som behöver mer råd och stödinsatser.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det inte är behövligt eller lämpligt för insatsen.

		Insatsen möjliggör för de anhöriga att umgås med andra i samma situation, dela erfarenheter och skapa ett tryggt sammanhang för att stärka den anhöriga att kunna orka vara den som står bredvid.			
Enskilt stöd till anhöriga	Målgrupp: Individ som vårdar eller tar hand om en släkting eller annan närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som har behov av stöd utifrån ett funktionshinder.	Rådgörande och stöttande samtal. Information om diagnosen och vägledning till vart mer information finns att få. Information och motivation till att ta emot stödinsatser om behov för detta finns. Kan följa med som stöd i kontakt med myndigheter ex SIP-möte eller skolmöten. Kan också vara praktiskt stöd i att ex fylla i ansökningar. Syftet är att stärka den anhöriga och vid behov underlätta kontakt med andra vårdinstanser och myndigheter.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats.
Samarbetssamtal	Målgrupp: Föräldrar som är på väg att eller som redan har separerat och som har gemensamma barn.	Strukturerade samtal för separerade föräldrar som vill träffa överenskommelser i frågor kring vårdnad, boende eller umgänge samt övriga frågor som rör gemensamma barn.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats Rapporteras statistik till MFOF, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.
Öppen ingång - råd och stöd (Familjerätten)	Målgrupp: Föräldrar som har frågor kring vårdnad, boende och umgänge.	Information och vägledning till föräldrar och samarbetspartners via telefon, teams och fysiskt i alla frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats.
Hela barn – samtalsserie	Målgrupp: Föräldrar i konflikt som har svårt att samtala om frågor som rör det gemensamma barnet.	Manualbaserad föräldrautbildning från Rädda barnen. Utbildning för föräldrar med fokus på hur barn påverkas efter föräldrars separation och hur man som förälder kan stötta sitt barn. Träffarna sker vid tre tillfällen, två timmar per gång.	Uppföljning av föräldrarnas upplevelse av utbildningen och resultat genomförs efter varje avslutad gruppträff. Metoden har utvärderats men inte i en randomiserad kontrollerad studie (RCT). Därför omnämns den inte i en systematisk översikt. Resultat från genomförd studie visar att föräldrar upplever en ökad förståelse för deras barns behov i samband med separationen och att gruppträffarna känts meningsfulla.	Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 §.

Informationssamtal för adoptionsintresserade	Målgrupp: Vuxna över 18 år som vill ha information kring adoption.	Information för adoptionsintresserade.		Social- och arbetsmarknads kontoret Sala kommun	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 4 § då det är en rådgivande insats.
Mika-mottagningen	Målgrupp: Personer över 18 år som har erfarenhet av sex mot ersättning eller människohandel för sexuella ändamål.	Motiverande samtal, råd och professionellt stöd till förändring. samtalsstöd och rådgivning via telefon, e-post eller fysiska besök. Individuella stödsamtal.		erbjudas av Västerås stad inom Individ och familjeförvaltnin gen (IFF) på Centrum mot våld, CMV.	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt.
KAST-mottagningen	Målgrupp: Vuxna över 18 år som köper sexuella tjänster eller har funderingar kring sexköp	Motiverande samtal, råd och professionellt stöd till förändring. samtalsstöd och rådgivning via telefon, e-post eller fysiska besök. Individuella stödsamtal.		erbjudas av Västerås stad inom Individ och familjeförvaltnin gen (IFF) på Centrum mot våld, CMV.	Undantag från dokumentation av personlig information enligt 14 kap 5 § då det bedöms vara svårt att nå målgruppen för insatsen utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt.

BILAGA 1 RISK, KONSEKVENSN OCH BARNKONSEKVENSANALYS

MARS 2026

Inledning

Denna bilaga utgör ett komplement till beslut om förändringar av insatser i *Riktlinjen för insatser utan individuell behovsprövning* och innehåller en risk-, konsekvens- och barnkonsekvensanalys för respektive ny eller förändrad insats som föreslås omfattas av undantag från individuell behovsprövning samt de insatser som ska undantas från dokumentation av personliga förhållanden i enlighet med socialtjänstlagen (2025:400). Analysen syftar till att säkerställa rättssäkerhet, målgruppens trygghet samt att belysa eventuella effekter för barn.

Risk-, konsekvens- och Barnkonsekvensanalys

Stöd och behandling för personer som utövar våld

Målgrupp: Vuxna över 18 år som utövar eller upplever en risk att utöva våld i nära relationer

Innehåll och Syfte: Stöd och behandling erbjuds till den som i sina relationer har haft beteenden som kan ha skrämt, kränkt, sårat eller skadat närstående, psykiskt eller fysiskt. Det kan handla om svårigheter att hantera starka känslor, kontrollförlust, kontrollerande beteenden eller oro för att våld ska uppstå. Insatsen omfattar även stöd till den som är bekymrad över hur barn påverkas av situationen. Arbetet syftar till att öka insikten om egna beteendemönster, minska risken för våld och skapa förutsättningar för tryggare relationer. Insatsen pågår i max 6 mån

Risk och konsekvens kopplat till att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning

- Att erbjuda stöd och behandling för personer som utövar våld utan individuell behovsprövning bidrar till sänkta trösklar och möjliggör tidig kontakt med målgruppen.
- Tidiga frivilliga insatser kan minska risken för upprepat våld och förebygga eskalering i nära relationer.
- Avsaknad av behovsprövning kan innebära risk att personer med hög risk för allvarligt våld deltar i insatsen utan att nödvändiga skydds- eller myndighetsåtgärder initieras.
- Det finns risk att insatsen uppfattas som tillräcklig även i situationer där parallella skyddsinsatser för våldsutsatta eller barn behöver vidtas.

Riktlinje för insatser utan behovsprövning

- Om tydliga rutiner för riskbedömning och vidare åtgärder saknas kan säkerheten för närstående påverkas negativt.

Bedömning

Stöd och behandling för personer som utövar våld bedöms vara en viktig förebyggande och behandlande insats med potential att minska våld i nära relationer. Att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning kan sänka trösklarna för att söka hjälp och bidra till att våld uppmärksammas i ett tidigt skede.

Samtidigt är det avgörande att insatsen inte ersätter nödvändiga skydds- eller myndighetsåtgärder när risk för fortsatt eller allvarligt våld föreligger. Detta förutsätter tydliga rutiner för riskbedömning, samverkan och för när ärenden ska övergå till handläggning enligt socialtjänstlagen.

Sammantaget bedöms fördelarna med att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning överväga riskerna, under förutsättning att säkerhetsaspekter prioriteras och att insatsen används som ett komplement till andra åtgärder vid behov.

Stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet

Målgrupp: Vuxna personer över 18 år som har upplevt våld i nära relationer, där våldet inte längre pågår.

Innehåll och Syfte: Insatsen syftar till stöd och efterbearbetning av våldsutsatthet och till att bearbeta de psykiska, emotionella och relationella konsekvenser som erfarenheterna kan ha medfört. Stödet kan handla om att förstå och hantera reaktioner efter våld, stärka den egna tryggheten och arbeta för ökad återhämtning och livskvalitet. Insatserna utformas utifrån individens behov och ges i ett tryggt, respektfullt och icke-dömande sammanhang med fokus på läkning och framtid. Insatsen pågår i max 6 mån

Risk och konsekvens kopplat till att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning

- Att erbjuda stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet utan individuell behovsprövning bidrar till sänkta trösklar och ökad tillgänglighet till stöd.
- Tidig tillgång till efterbearbetande stöd kan minska risken för långvariga psykiska konsekvenser av våld och stärka individens återhämtning.
- Avsaknad av behovsprövning kan innebära risk att personer med pågående utsatthet eller akut skyddsbehov deltar i insatsen utan att nödvändiga skyddsåtgärder initieras.
- Det finns risk att insatsen används i situationer där mer omfattande eller långsiktigt stöd behövs än vad en tidsbegränsad efterbehandlingsinsats kan erbjuda.

Bedömning

Stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet bedöms vara en viktig lågtröskelinsats med fokus på återhämtning och läkning efter avslutad våldsutsatthet. Att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning kan sänka

trösklarna för att söka hjälp och möjliggör tidigt stöd i en ofta känslig livssituation.

Samtidigt förutsätter insatsen att det finns tydliga rutiner för att identifiera om våld fortfarande pågår eller om skyddsbehov föreligger, samt för när individen behöver hänvisas vidare till mer omfattande stöd eller myndighetsutövning.

Sammantaget bedöms fördelarna med att erbjuda stöd och efterbehandling vid våldsutsatthet utan individuell behovsprövning överväga riskerna, under förutsättning att insatsen är tydligt avgränsad i tid och att säkerhetsaspekter beaktas i genomförandet.

Stöd och behandling vid substansbruk

Målgrupp: Vuxna över 18 år som upplever någon form av bekymmer kopplat substansbruk och önskar stöd och behandling för det

Innehåll och Syfte: Insatsen består av stöd och behandling vid skadligt bruk, riskbruk och beroende. Stödet omfattar individuella samtal och behandlingsprogram som anpassas efter individens behov och situation. Arbetet syftar till att öka förståelsen för beroendets mekanismer och att tillsammans utforska nya vägar till förändring. Insatserna bygger på beprövade metoder med utgångspunkt i individens egen motivation och vilja till förändring. Insatsen pågår i max 6 mån

Risk och konsekvens kopplat till att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning

- Att erbjuda stöd och behandling vid substansbruk utan individuell behovsprövning bidrar till sänkta trösklar och ökad tillgänglighet till tidiga insatser.
- Tidig tillgång till stöd kan minska risken för att ett risk- eller skadligt bruk utvecklas till ett mer omfattande beroende.
- Avsaknad av behovsprövning kan innebära risk att personer med mer omfattande eller komplex problematik tar del av insatsen, trots att behovet överstiger vad en tidsbegränsad öppenvårdsinsats kan tillgodose.
- Det finns även en risk att nödvändig utredning och mer omfattande stöd enligt socialtjänstlagen fördröjs om tydliga rutiner för vidare hänvisning saknas.

Bedömning

Stöd och behandling vid substansbruk bedöms vara en viktig lågtröskelinsats med tydligt förebyggande och behandlande fokus. Att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning möjliggör tidiga insatser och kan sänka trösklarna för personer som annars inte skulle söka stöd från socialtjänsten.

Samtidigt är det avgörande att det finns tydliga rutiner för bedömning av när insatsen inte är tillräcklig och när individen behöver hänvisas vidare till utredning eller mer omfattande vårdinsatser.

Sammantaget bedöms fördelarna med att erbjuda stöd och behandling vid substansbruk utan individuell behovsprövning överväga riskerna, under förutsättning att insatsen är tydligt avgränsad i tid, målgrupp och innehåll samt att uppföljning och dokumentation sker enligt verksamhetens rutiner.

Stöd och behandling vid spel om pengar

Målgrupp: Vuxna över 18 år som upplever riskbruk, skadligt bruk eller beroende kopplat till spel om pengar och som önskar stöd och behandling.

Innehåll och Syfte: Insatsen består av stöd och behandling vid riskbruk, skadligt bruk eller beroende kopplat till spel om pengar. Stödet omfattar individuella samtal och behandlingsprogram som anpassas efter individens behov och situation. Arbetet syftar till att öka förståelsen för beroendets mekanismer och att tillsammans utforska nya vägar till förändring. Insatserna bygger på beprövade metoder med utgångspunkt i individens egen motivation och vilja till förändring. Insatsen pågår i max 6 mån

Risk och konsekvens kopplat till att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning

- Att erbjuda stöd och behandling vid spel om pengar utan individuell behovsprövning bidrar till sänkta trösklar och ökad tillgänglighet till tidiga insatser.
- Tidiga insatser kan minska risken för att spelproblem fördjupas och leder till allvarliga ekonomiska, psykiska och sociala konsekvenser.
- Avsaknad av behovsprövning kan innebära risk att personer med mer omfattande eller komplex problematik deltar i insatsen, trots att behovet överstiger vad en tidsbegränsad öppenvårdsinsats kan tillgodose.
- Det finns även en risk att nödvändiga vidare åtgärder enligt socialtjänstlagen fördröjs om tydliga rutiner för bedömning och vidare hänvisning saknas.

Bedömning

Stöd och behandling vid spel om pengar bedöms vara en lågtröskelinsats med både förebyggande och behandlande syfte. Att erbjuda insatsen utan individuell behovsprövning möjliggör tidig kontakt med målgruppen och kan bidra till att minska risken för att spelproblem utvecklas till mer omfattande beroendeproblematik.

Samtidigt förutsätter insatsen att det finns tydliga rutiner för att identifiera när individens behov överstiger insatsens omfattning och när mer ingripande stöd eller utredning behöver initieras.

Sammantaget bedöms fördelarna med att erbjuda stöd och behandling vid spel om pengar utan individuell behovsprövning överväga riskerna, under förutsättning att insatsen är tydligt avgränsad i tid och innehåll samt att övergång till andra insatser kan ske vid behov.

Social- och arbetsmarknadsnämnd
Marina Dickfors
T.F Social- och arbetsmarknadschef

MISSIV

SAN Missiv - Statistikrapport - synpunkter, klagomål och förslag,
tertiäl 3, 2025

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Social- och arbetsmarknadsnämnden delges statistikrapport gällande inkomna synpunkter, klagomål och förslag för perioden terciäl 3, 2025.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna redovisning av synpunkter, klagomål och förslag, terciäl 3, 2025.

Bilagor:

- 1 SAN Statistikrapport – Synpunkter, klagomål och förslag, terciäl 3, 2025

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☐
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

VÅRD OCH OMSORG
Marie Svens
Registrator

Sammanställning av inkomna synpunkter och klagomål för SAN tertial 3 (september till december) 2025

Jämförande sammanställning för tertial 3 och helår för 2024 och
2025

Tidsperiod	IFO
Tertial 3 2025	3
Tertial 3 2024	5
Helår 2025	14
Helår 2024	13

Sammanställning av vilka kategorier synpunkterna handlar om
för tertial 3, 2025

Kategori:	IFO
Bemötande	
Information och kommunikation	
Omvårdnad eller utförande av insats	
Handläggning, rättssäkerhet och dokumentation	1
Hälso- och sjukvård	
Samverkan	
Övrigt	2

Samtliga synpunkter tertial 3, 2025

Ankomstsätt	e-tjänst
Diarienummer	SAN 2025/82
Område	Individ och familj
Verksamhet	Barn- och ungdomsenheten
Kategori	Övrigt
Kommentar	Vårdnadshavare som skickar in många meddelanden i e-tjänsten med både hot och grovt språk.
Åtgärd	Utredning pågår för hur man ska hantera dessa.

Ankomstsätt	e-tjänst
Diarienummer	SAN 2025/88
Område	Individ och familj
Verksamhet	Vuxenenheten
Kategori	Övrigt
Kommentar	Synpunkter gällande funktionen i e-tjänst för orosanmälan.
Åtgärd	Enhetschef tackar för synpunkten och undersöker om det går att förändra i e-tjänsten.

Ankomstsätt	e-tjänst
Diarienummer	SAN 2025/94
Område	Individ och familj
Verksamhet	Barn- och ungdomsenheten
Kategori	Handläggning, rättssäkerhet och dokumentation
Kommentar	Person som har synpunkter gällande handläggning av ärende.
Åtgärd	Enhetschef har försökt nå personen för dialog via den mejladress som klagande har uppgett men hen har inte svarat tillbaka. Enhetschef och teamledarna känner inte till det som skrivs eller ärendet och ser därför inte några förbättringsområden utifrån det klagomål som inkommit. Inga åtgärder har därmed genomförts. Ärendet avslutas.

Kontor,
Alexander Wejskog
Utredare

Sammanfattning av ärendet

Barn- och ungdomsenheten i Sala kommun har under de senaste åren redovisat höga nettokostnader och det saknas analyser av resultaten som redovisats under åren. Denna rapport syftar dels till att undersöka de bakomliggande orsakerna till kostnadsavvikelserna och att undersöka hur enheten kan arbeta vidare för att uppnå en budget i balans och att effektivisera verksamheten. Till grund för detta har statistik gällande kostnader för IFO och barn och ungdomsvården tagits fram via Kolada och SCB:s register och jämförts under perioden 2020–2024, mot kommuner med snarlik befolkningsmängd och i förhållande till Västmanlands övriga kommuner. Den framtagna statistiken visar att familjehemsplaceringarna och övriga öppna insatser till stor del kan förklara de höga kostnaderna för barn och ungdomsenheten. Följande punkter skulle kunna begrundas för att minska kostnaderna för barn och ungdomsenheten i Sala kommun:

- Satsa på utåtriktad verksamhet för att bredda andelen egenrekryterade familjehem i kommunens försorg.
- Arbeta med att skapa ett förstärkt samarbete mellan myndighetsfunktionen och öppenvården.
- Minska köpen av tjänster hos externa utförare för barn och ungdomsvården genom att erbjuda fler insatser i klientens närmiljö.

Ekonomiska konsekvenser

Beskriv vilka ekonomiska konsekvenser ärendet kan innebära samt hur det ska finansieras.

Förslag till beslut

att Ange att-sats, samt

att Ange att-sats

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☐
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

**Horisontella principerna
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
---	--------------------------------	---------------------------------

Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Innehåll

INLEDNING	6
1.1 Presentation av Kolada och SCB.....	7
1.2 Förklaringar till den redovisade statistiken.	8
2. TABELLER OCH STATISTIK	10
3. DIALOGER MED KOMMUNER	23
3.1 Dialog med barn och ungdomsenheten i Sala kommun	23
3.2 Dialog med familjenheten i Kumla kommun.....	25
3.3 Statistiska Skillnader och likheter mellan barn och ungdomsenheten i Kumla kommun och Sala kommun.....	28
4. SAMMANFATTNING	31
APPENDIX	34

Mot en budget i balans för barn och ungdomsenheten i Sala kommun.

Social och arbetsmarknadsnämnden

VERKSAMHETSDOKUMENT

INLEDNING

Barn och ungdomsenheten i Sala kommun bedriver sin verksamhet med stöd av barnkonventionen som införlivades i svensk lag från och med den 1 januari 2020. Som utgångspunkt i detta ska all lag som berör barn och unga tillämpas med hänsyn till barnkonventionens fyra huvudprinciper:

- (Artikel 2). Alla barn har samma rättigheter och lika värde, oavsett vem de är och var de kommer ifrån. Ingen får diskrimineras.
- (Artikel 3). Vid alla beslut och åtgärder som rör barn ska det som bedöms vara barnets bästa alltid beaktas i första hand.
- (Artikel 6). Varje barn har rätt till liv, överlevnad och att utvecklas fullt ut, både fysiskt, psykiskt, socialt och moraliskt.
- (Artikel 12). Barn har rätt att uttrycka sin mening och att få den beaktad i alla frågor som rör dem, med hänsyn till deras ålder och mognad.¹

Detta innebär att alla insatser med stöd av lag som rör barn ska vara vidtagna med hänsyn till dessa fyra huvudprinciper oavsett om ärendet gäller frivilliga öppenvårdsinsatser av barn och unga, eller ett tvångsomhändertagande enligt lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Barn och ungdomsenheten i Sala kommun ingår i socialtjänstens försorg under verksamhetsområdet individ och familjeomsorg (IFO) och tillhandahåller insatser som både är stödjande och rådgivande för barn och unga. Inom barn och ungdomsenheten kan vårdnadshavare vända sig till socialtjänsten för att ansöka om kontaktfamilj, familjehem, kontaktpersoner, eller andra insatser som kräver beslut från en myndighet². Att tillhandahålla insatser till barnet eller att placera ett barn i ett HVB-hem eller i ett familjehem prövas i normalfallet utifrån frivillighet och om vårdnadshavarna samtycker till att barnen blir föremål för insatser från socialtjänsten, kan inte samtycke inhämtas och om situationen är allvarlig kan socialtjänsten ha mandatet att besluta om ett tvångsmässigt omhändertagande enligt LVU^{3, 4}.

Vårdföretagarna rapporterar att 23 procent av individ och familjeomsorgens kostnader nationellt består av köp av tjänster hos externa utförare, en kostnad som bland annat hänförs till HVB-vården, där en klar majoritet av HVB-hemmen bedrivs i privat regi, cirka 74 procent. Omvandlat i ekonomiska termer så kostade individ och familjeomsorgen cirka 118 miljarder kronor på nationell nivå, varav 29 miljarder av dessa kostnader gick till privata utförare år 2023. Köpen av privata utförare har även ökat från 22 till 25 procent på senare tid på nationell basis⁵. Under senare år har kostnaderna för barn och ungdomsenheten i Sala

¹ Barnkonventionen. www.unicef.se

² <https://www.sala.se/contact/1890>

³ Socialtjänstlag (2025:400)

⁴ Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. LVU (1990:52)

⁵ <https://www.vardforetagarna.se/privat-vardfakta/kapitel/#kostnaden-for-individ-och-familjeomsorg>

kommun ökat. Syftet med denna rapport är således att undersöka de bakomliggande orsakerna bakom kostnadsökningarna med målet att på sikt kunna minska nettokostnadsavvikelsen i Sala kommun. För att besvara syftet har statistik tagits fram i Kolada och i statistiska centralbyråns (SCB) databas för att analysera övergripande förklaringsmekanismer bakom de ökade kostnaderna.

Analyserna som har tagits fram i rapporten har tittat på data på aggregerad nivå för IFO i Kolada, vilket inbegriper kostnader för verksamheten, nettokostnadsavvikelsen, kostnaderna för de olika verksamheterna inom IFO och hur denna nettokostnadsavvikelse förhåller sig till Västmanlands övriga kommuner. Därefter har fördjupade analyser genomförts i Kolada som har undersökt specifika kostnader för barn och ungdomsvården inom Sala kommun och i förhållande till 34 andra svenska kommuner med snarlik befolkningsmängd. Statistik har även tagits fram inom barn och ungdomsvården i Koladas tjänst jämföraren och genom att specifikt söka på insatser inom barn och unga i det fria sökfältet. I Kolada har bland annat statistik gällande frekvensen av familjehemsplaceringar i Sala kommun och hur nettokostnaden för verksamheten utvecklats över tid tagits fram. Även SCB:s register för socialtjänsten har nyttjats för att räkna på kostnader för olika insatser inom barn och ungdomsvården i Sala kommun. Avslutningsvis har dialoger upprättats med Kumla kommun som redovisar en negativ nettokostnadsavvikelse för barn och ungdomsvården för att få insyn i hur de bedriver sin socialtjänst med inriktning mot barn och unga. En dialog har även initierats med medarbetare på barn och ungdomsenheten i Sala kommun för att få fördjupad information kring de bakomliggande orsakerna som skulle kunna förklara kostnadsökningarna i kommunen. En jämförelse mellan Sala kommuns och Kumla kommuns barn och ungdomsvård kommer att avsluta rapporten i syfte att kartlägga likheter och skillnader mellan kommunerna med målet att identifiera vad som skulle kunna förklara skillnaderna i nettokostnadsavvikelser mellan kommunerna. Framgent kan den genererade kunskapen nyttjas för att minska kostnaderna inom barn och ungdomsvården i Sala kommun.

1.1 PRESENTATION AV KOLADA OCH SCB.

Kolada är en databas som är öppen och tillgänglig och som möjliggör att ta fram nyckeltal och statistik inom den kommunala sektorn. Databasen tillhandahåller uppskattningsvis 6500 olika nyckeltal som kommunerna rapporterar in till Kolada. En viktig anmärkning är att många kommuner gör en frivillig redovisning till Kolada gällande kvaliteten i verksamheten. I databasen går det att begära ut statistik från en kommun som jämförs med andra kommuner med snarlik befolkningsmängd. Det är även möjligt att jämföra nyckeltal hos en kommun och kontrastera detta mot andra kommuner inom ett län. En annan möjlighet är att ta fram statistik för olika årtal för att således kartlägga trender och avvikelser gällande exempelvis hur många unga som är föremål för öppenvårdsinsatser och

hur nettokostnaden för kommunens individ och familjeomsorg har utvecklats över tid⁶.

Databasen hos statistiska centralbyrån (SCB) innehåller officiell statistik inom 29 områden som har beslutats av regeringen. Databasen hos SCB är fritt tillgänglig för intressenter och innehåller i huvudsak uppgifter som har lämnats av företag, privatpersoner eller myndigheter. Databasen hos SCB möjliggör att begära ut statistik för kostnader för eget åtagande, vilket innebär att man isolerar de kostnader som en offentlig aktör har för sin egen producerade och levererade service, utan att räkna in intäkter eller samarbete med andra⁷. Statistik gällande kostnader för eget åtagande inhämtades för sex nyckelområden inom barn och ungdomsenheten i Sala kommun mellan åren 2020–2024: HVB-vård för barn och unga, familjehemsvård för barn och unga, öppna insatser för barn och unga, öppna insatser för barn och unga med individuellt behovsprövad öppen vård, övriga öppna insatser för barn och unga samt totala insatser barn och ungdomsvård.

1.2 FÖRKLARINGAR TILL DEN REDOVISADE STATISTIKEN.

Kostnad = Bruttokostnad minus interna intäkter minus försäljning till andra kommuner och regioner. Kostnaden redovisar hur mycket det kostar att bedriva en verksamhet. I SCB:s databas redovisas detta som kostnad eget åtagande.

Nettokostnad = I nettokostnaden drar man av alla intäkter från bruttokostnaden, både externa och interna intäkter. Nettokostnaden visar med andra ord verksamhetens kostnader efter avdrag av statsbidrag och användaravgifter, och ger en indikation på hur stor finansiering som verksamheten behöver efter avdrag av skatt och generella statsbidrag. Nettokostnaden visar den faktiska kostnaden för en viss verksamhet.

Referenskostnad = Speglar den strukturellt förväntade kostnaden för en verksamhet. Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad varje verksamhet väntas ha för nettokostnad efter kostnadsutjämnningssystemet, om verksamheten bedrivs med en genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. Referenskostnaden bygger på den förväntade kostnaden för en viss verksamhet.

Nettokostnadsavvikelse = Jämför skillnaden mellan nettokostnaden och referenskostnaden hos den berörda kommunen.

I graferna som berör nettokostnadsavvikelse innebär siffror över 0 att kommunen har ett högt kostnadsläge (positiv nettokostnadsavvikelse), på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

⁶

<https://rka.nu/radetforframjandeavkommunalaanalyser/koladapraktisktstod/fragorochsvaromnyckeltalikelada.44676.html>

⁷ <https://www.scb.se/om-scb/>

Vidare innebär en nettokostnadsavvikelse under 0 att kommunen har ett lågt kostnadsläge (negativ nettokostnadsavvikelse) i förhållande till vad som förväntas av strukturen.

Avvikelser i nettokostnadsavvikelsen kan endera uttryckas i procent eller i miljoner kronor⁸.

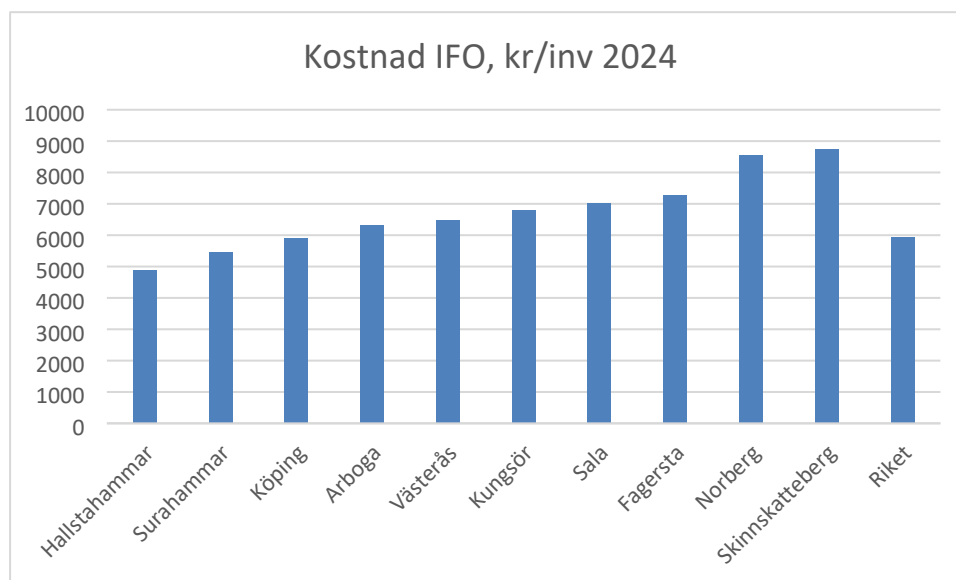
Individ och familjeomsorgen (IFO) = Kostnader som inbegriper följande verksamhetsinriktningar inom socialtjänsten: Barn och ungdomsvård, ekonomiskt bistånd, familjerätt och familjerådgivning, missbruksvård för vuxna samt övrig vuxenvård.

Köp hos externa utförare = Köp av vård eller behandling som inte ombesörjs av kommun/region utan av privata organisationer.

8

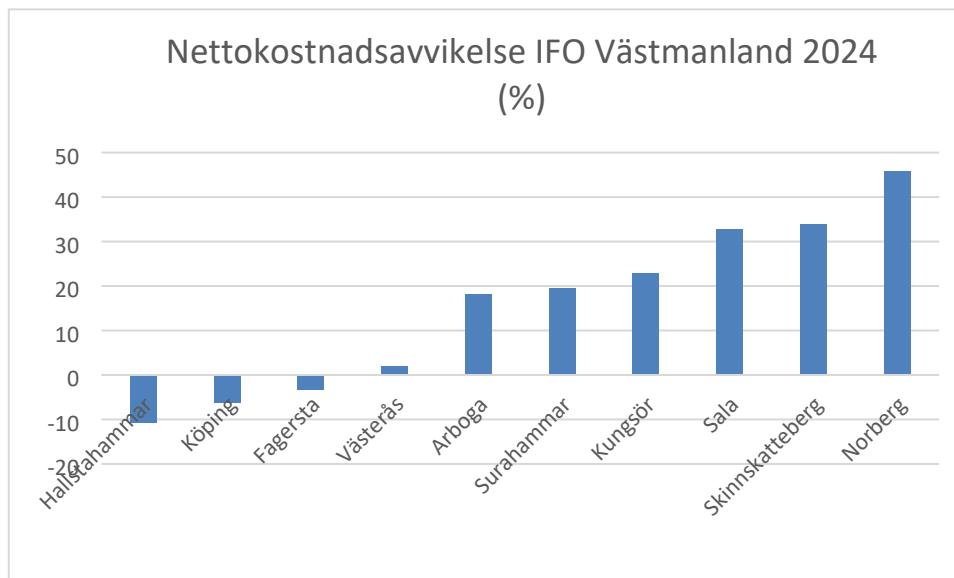
<https://rka.nu/radetforframjandeavkommunalaanalyser/koladapraktisktstod/fragorochsvaromnyckeltalikelada.44676.html>

2. TABELLER OCH STATISTIK

Figur 1. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för individ- och familjeomsorgen, inkl. familjerätt och familjerådgivning, dividerad med antalet invånare i kommunen den 31/12. Avser vård för vuxna med missbruksproblem, barn- och ungdomsvård, övrig vuxenvård, ekonomiskt bistånd samt familjerätt och familjerådgivning. Observera att även familjerätt och familjerådgivning ingår. I SCB:s totalkostnad för individ- och familjeomsorg är familjerätt och familjerådgivning exkluderade och därför är Koladas IFO-totalposter inte direkt jämförbara med SCB:s siffror. Källa: SCB:s Räkenskapssammandrag.

I tabellen framgår det att IFO:s verksamhet kostade 7008 kronor per invånare hos personer som var hemmavarande i Sala kommun år 2024. I förhållande till Västmanlands övriga kommuner så rapporterade Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg högre kostnader för sin IFO verksamhet, däremot var snittkostnaden 1057 kr högre per invånare om man tittar på Sala kommun och jämför siffrorna med riket som helhet. Ett viktigt tillägg är att samtliga av Västmanlands kommuner köper sin socialjour av Västerås [Figur 1].

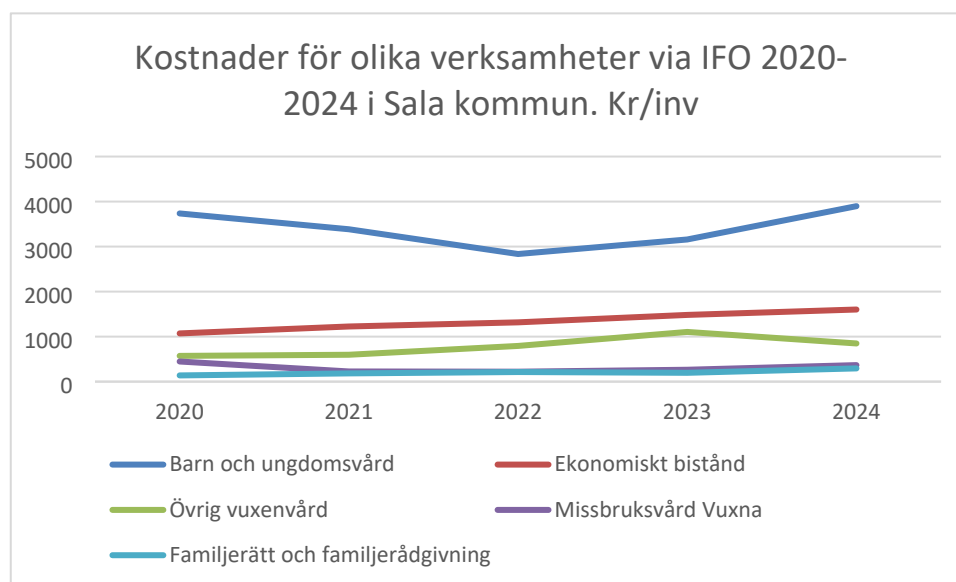
Figur 2. Nettokostnadsavvikelsen redovisad för samtliga Västmanlands kommuner år 2024. Noterbart är att det inte går att få fram en nettokostnadsavvikelse för barn och ungdomsvården specifikt i Kolada eller att få fram nettokostnadsavvikelsen för riket som helhet.

Tabellen visar att IFO:s nettokostnadsavvikelse i Sala kommun var 32,7 procent år 2024, vilket indikerar att kostnaden för IFO:s verksamhet var högre än vad som var förväntat utifrån kommunens strukturella förutsättningar. Med strukturella förutsättningar vägs bland annat kommunens befolkning, demografi och geografiska placering i förhållande till storstäder in i bedömningen. Tilläggningsvis visar tabellen att Skinnskatteberg och Norberg redovisade en högre nettokostnadsavvikelse än Sala år 2024 [Figur 2].

Figur 3. Nettokostnadsavvikelsen specifikt redovisad för IFO i Sala kommun mellan åren 2020–2024.

Nettokostnadsavvikelsen minskade i Sala kommun mellan år 2020–2022 och gick från 30 miljoner kronor till 17 miljoner kronor. Sedan 2022 har nettokostnadsavvikelsen ökat från 17 miljoner kronor till 38 miljoner kronor år 2024. I procentuella termer innebär detta att nettokostnadsavvikelsen har ökat med 123,5 % mellan åren 2022–2024 [Figur 3].

Figur 4. Fördelning av kostnader av tjänster som tillhandahålls av IFO i Sala kommun mellan åren 2020–2024.

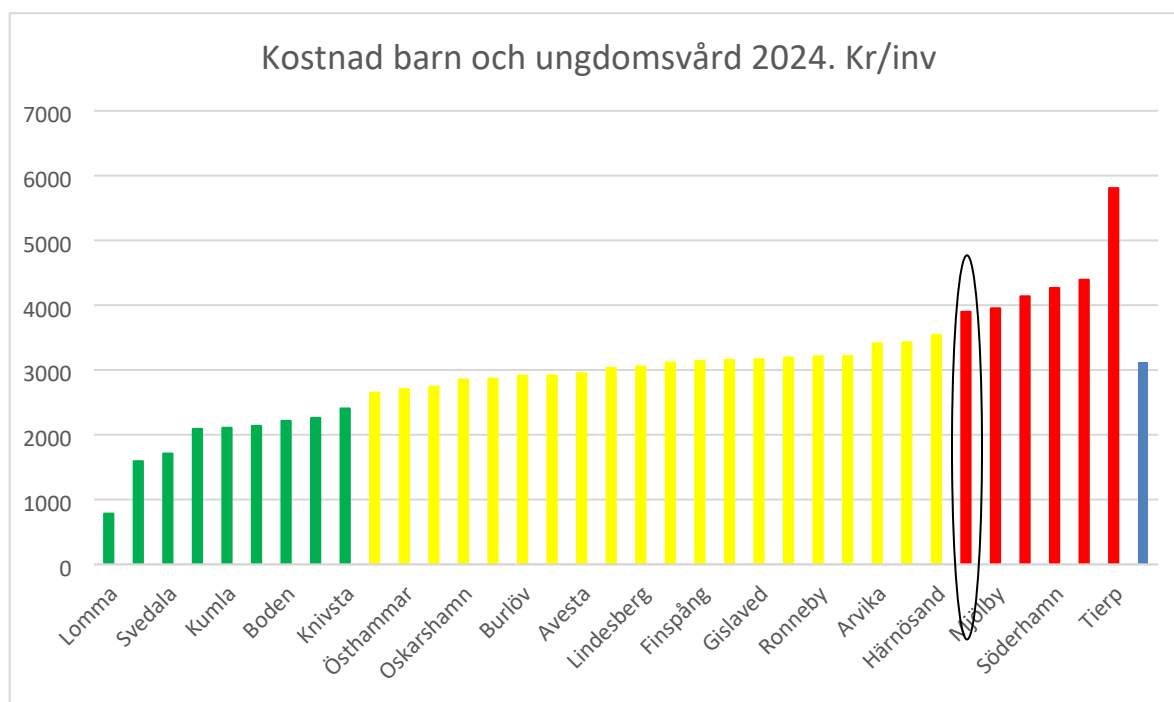
Mellan åren 2020–2024 framkommer det att kostnaden för IFO:s verksamhet i huvudsak dominerades av kostnader för barn och ungdomsvården. Kostnaden för barn och ungdomsvården har gått från 3736 kr per invånare år 2020, ned till 2835 kronor under 2022 för att därefter gå upp till 3898 kronor per invånare år 2024. Detta innebär att cirka 55,6 procent av IFO:s kostnader kan tillskrivas barn och ungdomsvården år 2024. För övriga insatser har kostnaderna endera höjts marginellt, planat ut eller minskat över tid [Figur 4].

De efterföljande tabellerna som kommer att presenteras nedan syftar till att isolera kostnaderna inom barn och ungdomsvården i Sala kommun i förhållande till 34 övriga kommuner med snarlik befolkningsmängd för att kartlägga om det föreligger skillnader i kostnader mellan Sala kommun och befolkningsmässigt likvärdiga kommuner. Somliga av jämförelserna kan behöva tolkas förbehållsamt med anledning av att vissa inkluderade kommuner har bättre socioekonomiska förutsättningar än Sala kommun, vilket implicerar att färre resurser går åt för att bedriva deras barn och ungdomsenhet. De efterföljande tabellerna syftar även till att undersöka vilka delar av barn och ungdomsvården som kostar mest pengar i Sala kommun. Staplarna i de efterföljande tabellerna redovisas i tre färger grön, gul och röd samt en blå stapel som motsvarar kostnader i riket som helhet.

Grön stapel innebär att kommunerna har mest fördelaktiga resultat gällande kostnader.

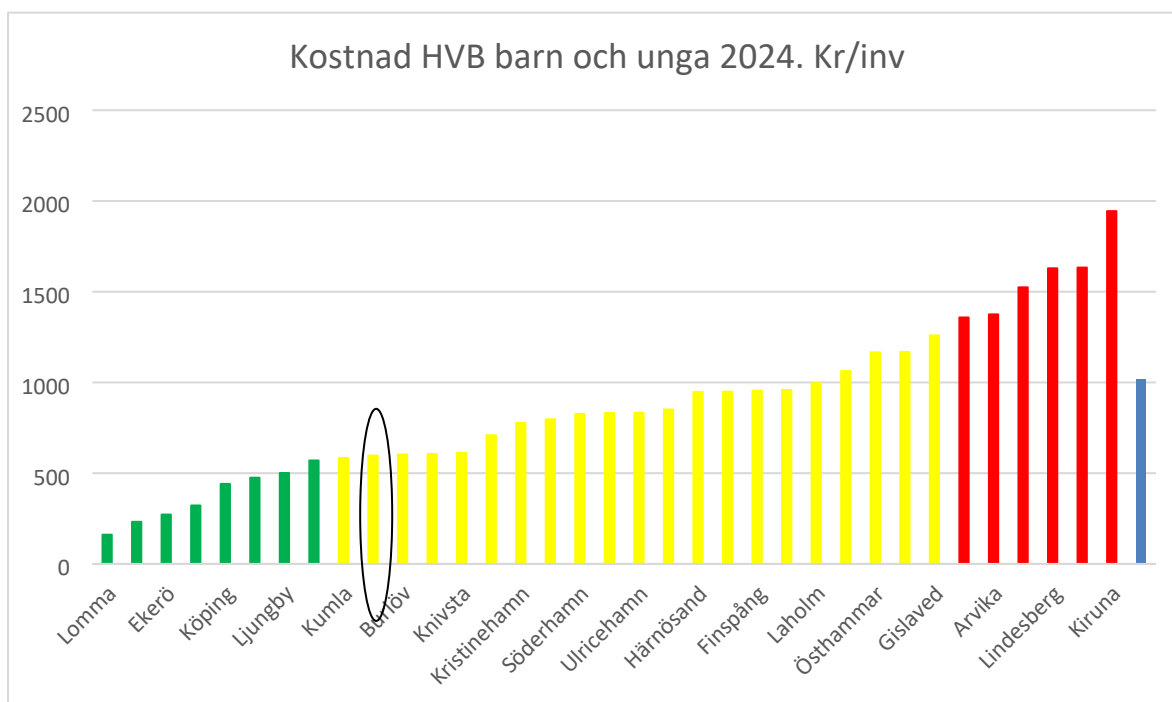
Gul färg innebär att kommunerna befinner sig i mitten gällande kostnader för sin verksamhet.

Röd färg innebär att kommunerna har minst fördelaktiga resultat gällande kostnader.

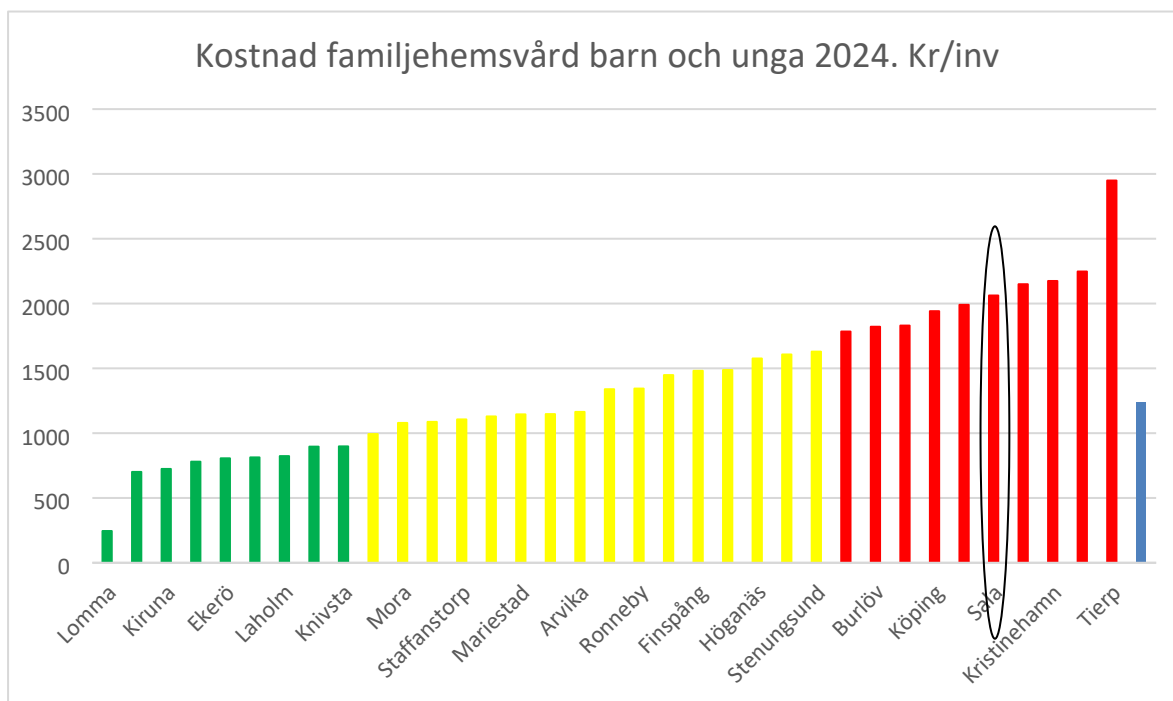
Figur 5. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för barn och ungdomsvård, dividerat med antalet invånare i kommunen den 31/12. Avser vård och stöd som socialtjänsten ger till barn och ungdomar 0–20 år i form av vård på hem för vård eller boende (HVB), familjehem, individuellt behovsprövat öppenvård och övriga öppna insatser. Kostnader för den utredningsverksamhet som ligger till grund för insatserna redovisas inom respektive delverksamhet. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkningsrapportering.

Siffrorna visar att de totala kostnaderna för barn och ungdomsvården uppgick till 3898 kronor per invånare i Sala kommun under år 2024. I grafen kan man även utläsa att Sala kommun tillsammans med Mjölby, Kristinehamn, Söderhamn, Ludvika och Tierp befinner sig i det övre spannet gällande kostnader för barn och ungdomsvården. Medelvärde för kostnaderna i hela riket uppgår till 3118 kronor per invånare under 2024. Differensen mellan Sala kommun och Rikets medelvärde var 780 kronor per invånare under 2024. Resultatet innebär att kostnaderna för barn och ungdomsvården i Sala kommun befinner sig i det övre spannet i förhållande till andra kommuner i Sverige [Figur 5].

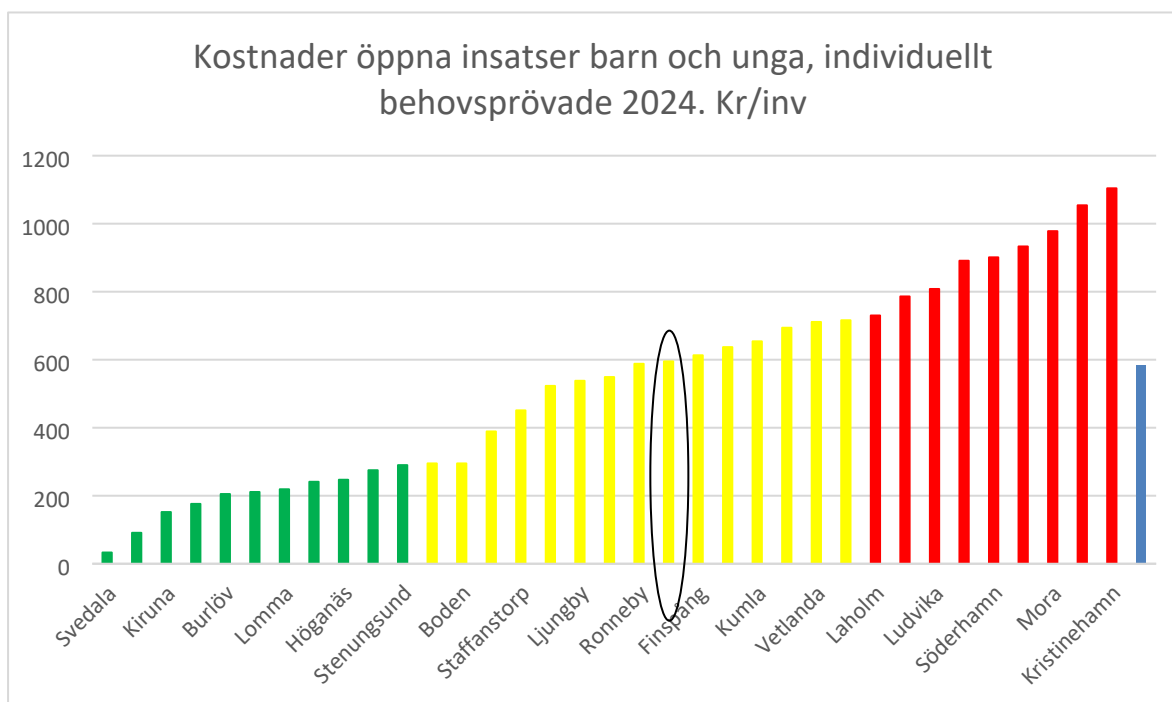
Figur 6. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för HVB för barn och unga, dividerat med antalet invånare i kommunen den 31/12. Avser placeringar med stadigvarande dygnetruntvistelse på hem för vård eller boende (HVB) enligt SoL respektive LVU som drivs av kommun, bolag, förening, samfällighet etc. Här ingår också de särskilda ungdomshemmen med Statens institutionsstyrelse (SiS) som huvudman. Även placeringar i familjehem med tillstånd för HVB samt stödboende redovisas här. Här redovisas även lokalkostnader som har uppstått utan att verksamhet har bedrivits i lokalerna. Om någon familjemedlem varit placerad tillsammans med ett barn/ungdom redovisas kostnaden för familjemedlemmen här. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapssammandrag.

Beträffande HVB-vård av barn och unga befinner sig Sala kommun i mitten bland de övriga 34 kommunerna med snarlikt befolkningstal och kostnaden för HVB-vård uppgick till 597 kronor per invånare år 2024. I tabellen går det även att utläsa att kostnaderna i riket som helhet var 1015 kronor per invånare år 2024. Detta indikerar att kostnaderna i Sala kommun var 418 kronor lägre än medelkostnaden för HVB-vård i riket [Figur 6].

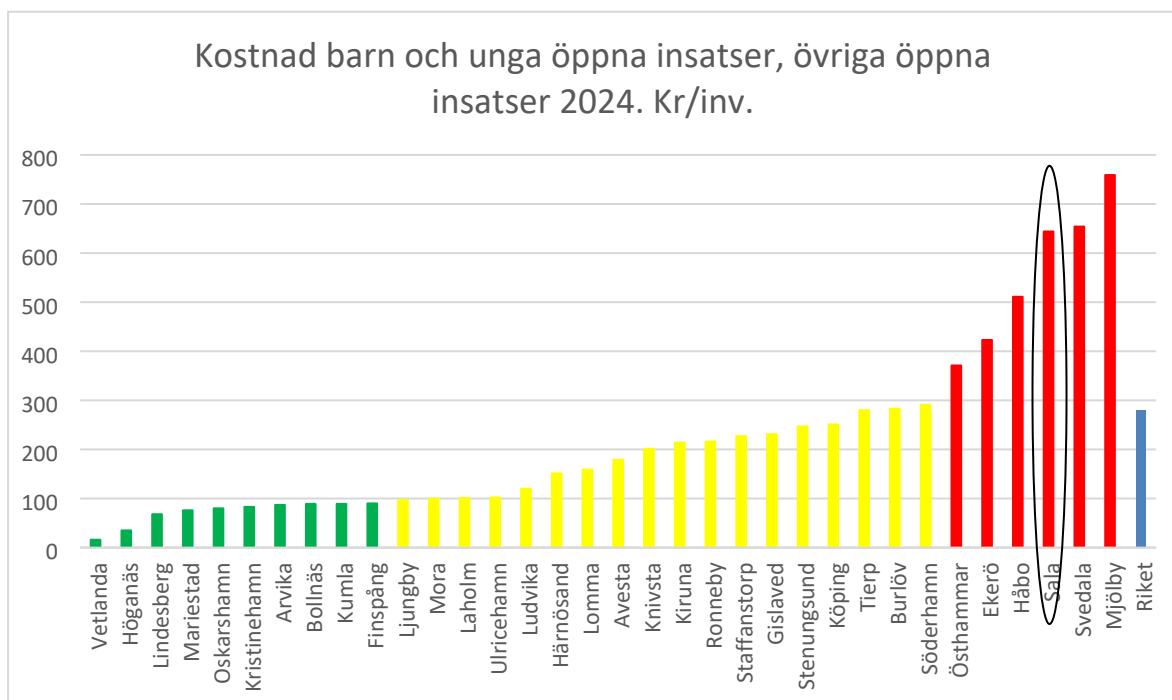
Figur 7. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för familjehemsvård för barn och unga, dividerat med antalet invånare i kommunen den 31/12. Avser placeringar med stadigvarande dygnetruntvistelse i familjehem (inklusive nätverksamhet) samt tillfälliga placeringar i jourhem enligt SoL eller LVU. Om någon familjemedlem varit placerad tillsammans med ett barn/ungdom redovisas kostnaden för familjemedlemmen här. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkningsuppsammandrag.

År 2024 rapporterades det att kostnaderna för familjehemsvården i Sala kommun uppgick till 2062 kronor per invånare. Detta innebär att kostnaderna i Sala kommun var högre än genomsnittet gällande familjehemsvård för barn och unga. Medelkostnaden för familjehemsvård i riket var 1238 kronor per invånare, vilket innebär att familjehemsvården i Sala kommun i genomsnitt kostade 824 kr mer per invånare år 2024 i jämförelse med medelkostnaden för riket som helhet. Ett viktigt tillägg är att tabellen bland annat redovisar kostnader för placeringar i egen rekryterade familjehem inklusive placeringar hos närstående (nätverkshem) samt placeringar i konsulentstödda familjehem [Figur 7].

Figur 8. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser för barn och unga individuellt behovsprövade, dividerat med antalet invånare i kommunen den 31/12. Avser individuellt beslutade öppen vård-, stöd- och behandlingsinsatser enligt SoL respektive LVU t.ex. i form av kontaktperson, personligt stöd eller strukturerade öppenvårdsprogram. Klienterna är i det senare fallet inskrivna i verksamheten. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapssammandrag.

Sala kommun redovisade kostnader som uppgick till 595 kronor per invånare för öppna insatser till barn och unga med individuell behovsprövning år 2024. Detta placerar Sala kommun i mitten i förhållande till de 34 övriga kommunerna med snarlika befolkningstal. Beträffande medelkostnaderna i riket så uppgick kostnaden till 585 kronor per invånare. Detta innebär att de individuellt behovsprövade öppna insatserna till barn och unga var 10 kronor dyrare i Sala kommun per invånare i jämförelse med medelkostnaderna för riket som helhet [Figur 8].

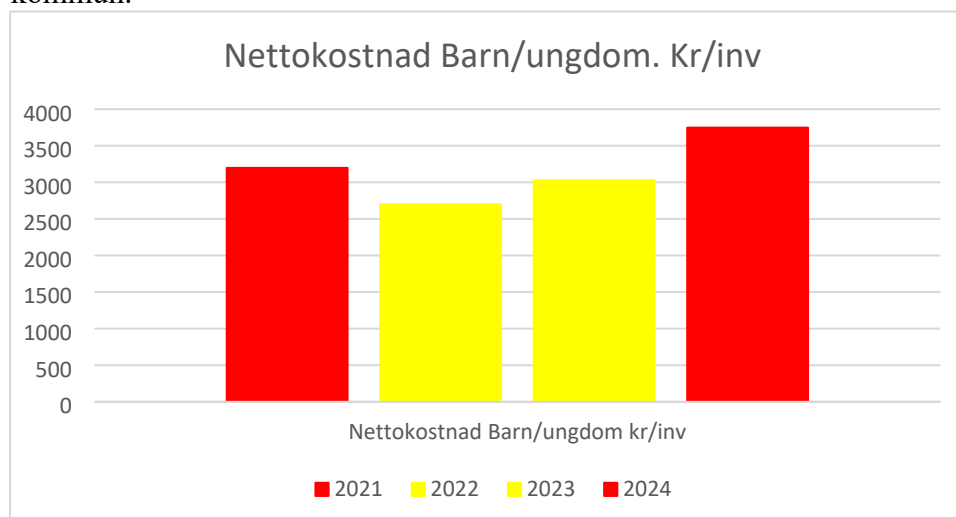
Figur 9. Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser barn och unga övr. öppna insatser, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser öppna insatser som ges till barn och ungdomar utan individuellt beslut och utan krav på inskrivning. Exempel är ungdomsmottagningar/ungdomscentrum, familjecentraler, föräldragrupper, öppna träfflokaler och övrig riktad verksamhet. Här redovisas även bidrag till föreningar och organisationer, t.ex. nattvandrare. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkningsrapportering.

Sala kommun rapporterade en snittkostnad på 644 kronor per invånare under 2024 för insatser till barn och ungdomar som på frivillig basis har sökt hjälp och stöd via exempelvis olika ungdomsmottagningar, öppna träffpunkter eller föräldrar som fått stöd via kommunens egna försorg. Detta placerar Sala kommun i det övre spannet beträffande kostnader för denna typ av insatser inom barn och ungdomsvården. Medelkostnaden för riket var 280 kronor per invånare år 2024. Resultatet innebär att Sala kommun i genomsnitt lade 364 kronor mer per invånare än genomsnittskostnaden för riket som helhet [Figur 9].

Sammanfattningsvis visar genomgången av IFO:s barn och ungdomsverksamhet i jämförelse med 34 andra kommuner med snarlika befolkningstal att Sala kommun befinner sig i det övre spannet beträffande kostnaderna för barn och ungdomsvården år 2024. HVB-vården av barn och unga och individuellt behovsprövade insatser enligt socialtjänstlagen eller LVU befinner sig i det mittersta spannet i gult i förhållande till de 34 jämförelsekommunerna. Däremot framgår det av tabellerna att familjehemsvården och de övriga öppna insatserna som ges till ungdomar på frivilliga grunder är de stora utgiftsposterna för Sala kommun år 2024. Sammantaget visar graferna att snittkostnaden uppgick till 3898 kronor per invånare för barn och ungdomsvården. Familjehemsvården konverterat till procentuella termer stod för cirka 53 procent av de totala kostnaderna inom barn och ungdomsvården, medan de övriga öppna insatserna stod för cirka 17

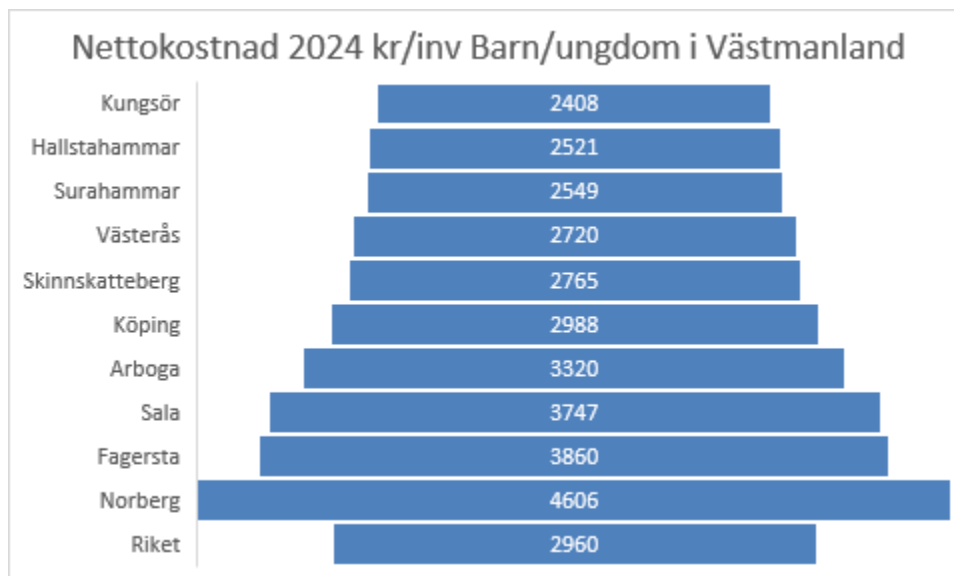
procent av de totala kostnaderna inom barn och ungdomsvården i Sala kommun år 2024.

Kompletterande statistik togs fram för att titta mer detaljerat på vilka underliggande mekanismer och förklaringsmodeller som resulterar i att kostnaderna för barn och ungdomsvården har ökat under senare år. Efterföljande tabeller som presenteras nedan togs fram i syfte att undersöka nettokostnaden för barn och ungdomsvården i Sala kommun och i förhållande till andra kommuner i Västmanland samt hur många personer som har varit föremål för familjehemsplaceringar under de två senaste åren där data fanns tillgänglig i Kolada, det vill säga mellan åren 2023 och 2024. Vidare undersöktes den genomsnittliga utredningstiden inom barn och ungdomsenheten och kommunala inköp av tjänster hos externa utförare inom barn och ungdomsvården i Sala kommun.

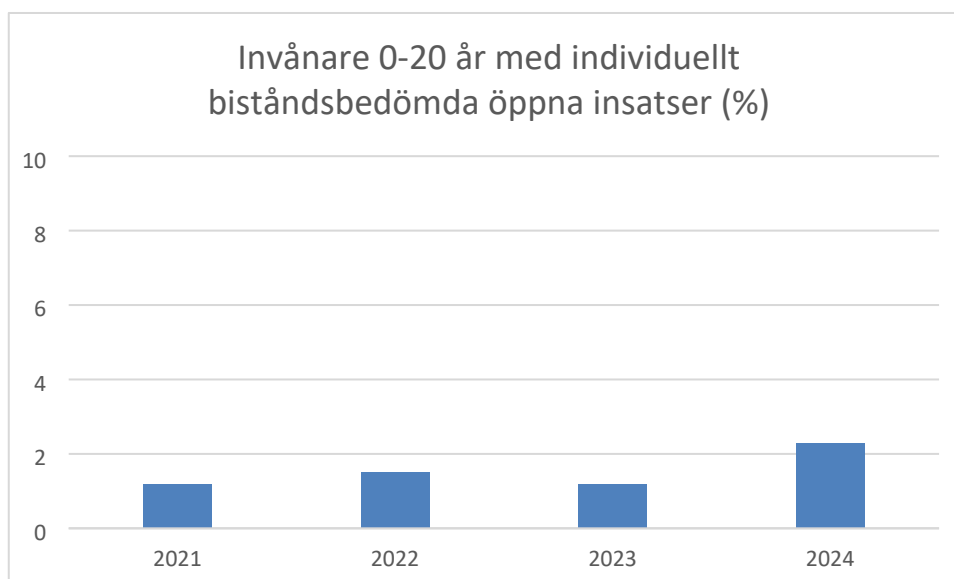
Figur 10. Nettokostnad för barn och ungdomsvård, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Med nettokostnad avses bruttokostnad minus bruttointäkt. Avser vård och stöd som socialtjänsten ger till barn och ungdomar 0–20 år i form av vård på hem för vård eller boende (HVB), familjehem, individuellt behovsprövad öppenvård och övriga öppna insatser. Kostnader för den utredningsverksamhet som ligger till grund för insatserna tas med inom respektive delverksamhet. Källa: SCB:s Räkenkapssammandrag.

År 2022 och 2023 redovisade Sala kommun en nettokostnad för barn och ungdomsvården som låg inom det mittersta spannet. År 2021 respektive 2024 rapporterades det att kostnaderna låg i det övre spannet, vilket innebar att finansieringen för barn och ungdomsvården var dyrare än under referensåren 2022 och 2023. Av tabellen framgår det att nettokostnaderna för barn och ungdomsvården år 2024 var 3747 kronor per invånare, medan kostnaden år 2023 var 3028 kronor per invånare. Sammantaget innebär detta att nettokostnaden för socialtjänstens barn och ungdomsvård har ökat med 719 kronor per invånare mellan 2023 och 2024 [Figur 10].

Figur 11. Nettokostnad för barn och ungdomsvård i Västmanland, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Med nettokostnad avses bruttokostnad minus bruttointäkt. Avser vård och stöd som socialtjänsten ger till barn och ungdomar 0–20 år i form av vård på hem för vård eller boende (HVB), familjehem, individuellt behovsprövad öppenvård och övriga öppna insatser. Kostnader för den utredningsverksamhet som ligger till grund för insatserna tas med inom respektive delverksamhet. Källa: SCB:s Räkenskapssammandrag.

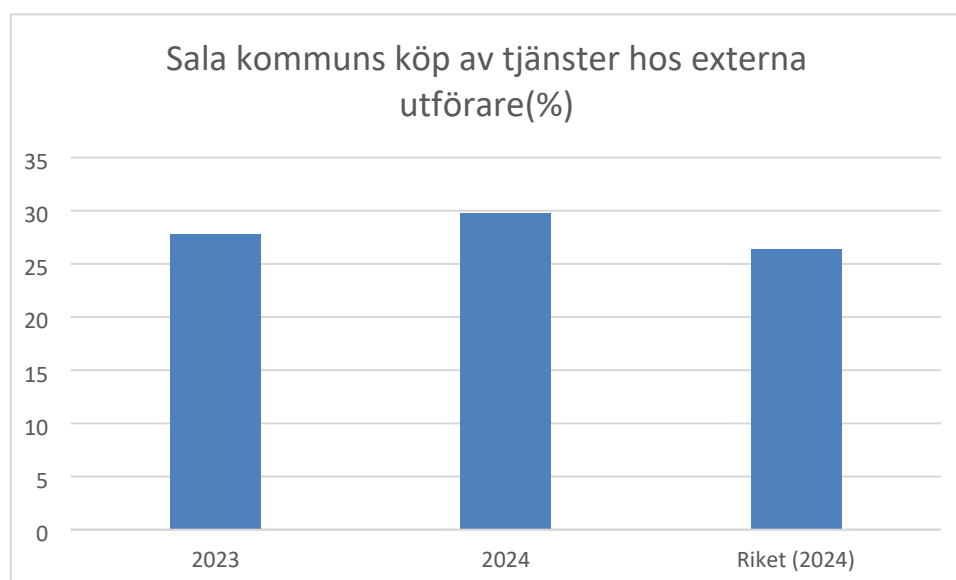
Sala kommuns barn och ungdomsvård kostade 3747 kronor per invånare 2024 och i förhållande till Västmanlands övriga kommuner var det bara Fagersta och Norberg som uppvisade högre nettokostnader för barn och ungdomsvården. Med beaktning till rikets medelkostnad för barn och ungdomsvården på 2960 kronor per invånare innebär detta att Sala kommuns verksamhet i genomsnitt kostade 787 kronor mer i månaden än medelkostnaden för barn och ungdomsvården i riket som helhet [Figur 11].

Figur 12. Antal barn och unga 0–20 år med minst en behovsprövad öppenvårdsinsats den 1/11 som var föremål för någon av följande individuellt behovsprövade öppna insatser: strukturerade öppenvårdsprogram, personligt stöd, kontaktperson/-familj, särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 4 kap. 1 § SoL och särskilt kvalificerad kontaktperson/behandling enligt 22 § LVU, dividerat med antal invånare 0–20 år den 31/12

multipliserat med 100. Asylsökande/ensamkommande är f.o.m. 2018 inkluderade. 2014–2016 ingick endast barn/unga med fullständigt personnummer. Källa: Socialstyrelsen och SCB.

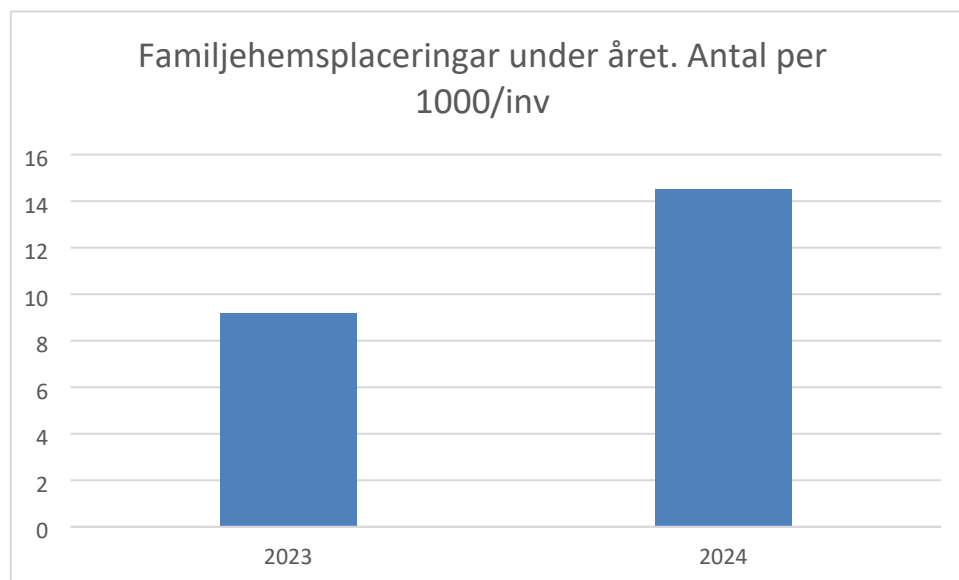
I tabellen framgår det att det har skett en procentuell ökning av barn och unga som är föremål för individuellt behovsprövade insatser mellan år 2023 och 2024. Andelen individer som har varit i kontakt med socialtjänsten och där individuella insatser har getts till barn och unga har ökat med 1,1 procent mellan 2023 och 2024. Totalt illustrerar tabellen att 2,3 procent av invånarna mellan 0–20 år har varit i kontakt med socialtjänsten och fått behovsprövade insatser år 2024. I jämförelse med 2024 och tidigare år (2021, 2023) går det även att utläsa att det nästan har skett en fördubbling av behovsprövade insatser från referensåret 2021 då 1,2 procent av invånarna mellan 0–20 år försågs med behovsprövade insatser [Figur 12].

Figur 13. Kommunens köp av barn- och ungdomsvård, från privatägda företag, som andel av kostnad för eget åtagande för barn- och ungdomsvård (%). Köp av verksamhet är betalning för ett offentligt uppdrag (kärnverksamhet) som överlämnats till någon annan att utföra. Kostnad för eget åtagande är bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner. Källa: SCB.

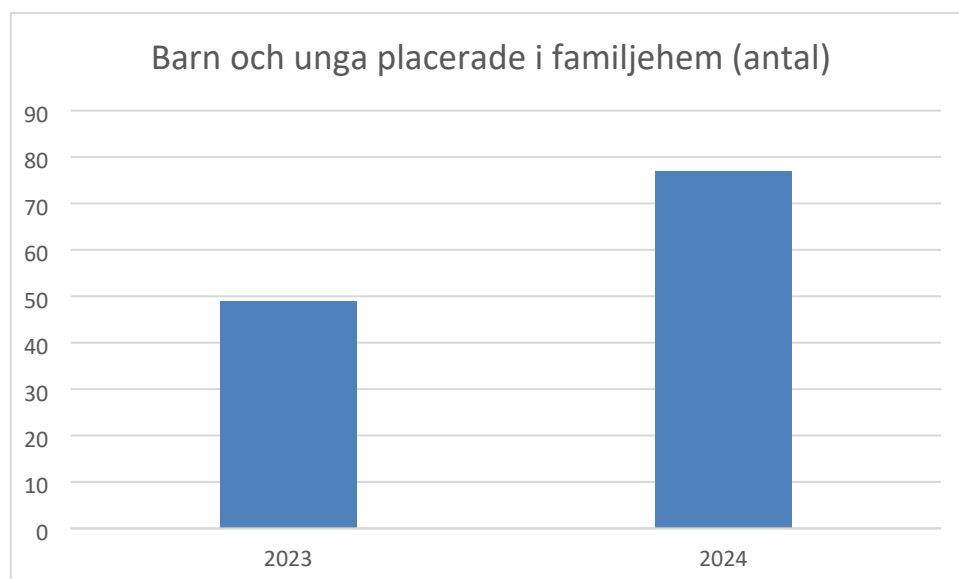
Köpen av barn och ungdomsvård som läggs ut hos externa utförare har ökat mellan åren 2023 och 2024. År 2023 framgick det att 27,8 procent av kostnaderna för eget åtagande bestod av köp av tjänster hos externa utförare. År 2024 steg den procentuella kostnaden bestående av köp av tjänster inom barn och ungdomsvården hos externa utförare till 29,8 procent. Detta implicerar att det har skett en procentuell ökning av köp av tjänster inom barn och ungdomsvården hos externa utförare med 2 procent mellan år 2023 och 2024. Rikets procentuella medelvärde år 2024 för kommunala köp inom barn och ungdomsvården hos externa utförare var 26,4 procent. Detta innebär att Sala kommun ligger 3,4 procentenheter högre gällande kommunala köp inom barn och ungdomsvården hos externa utförare i jämförelse med rikets procentuella medelvärde i sin helhet. Observera att rikets medelvärde både avser kommuner som i huvudsak köper tjänster hos externa utförare och kommuner som huvudsakligen ombesörjer insatserna i egen regi. Spännvidden på kommunernas köp av tjänster hos externa

utförare år 2024 gick från 0,9 procent i Sorsele kommun (Nettokostnadsavvikelse -58.2 procent) till 66,5 procent i Ljusnarsbergs kommun (Nettokostnadsavvikelse 10.2 procent) [Figur 13].

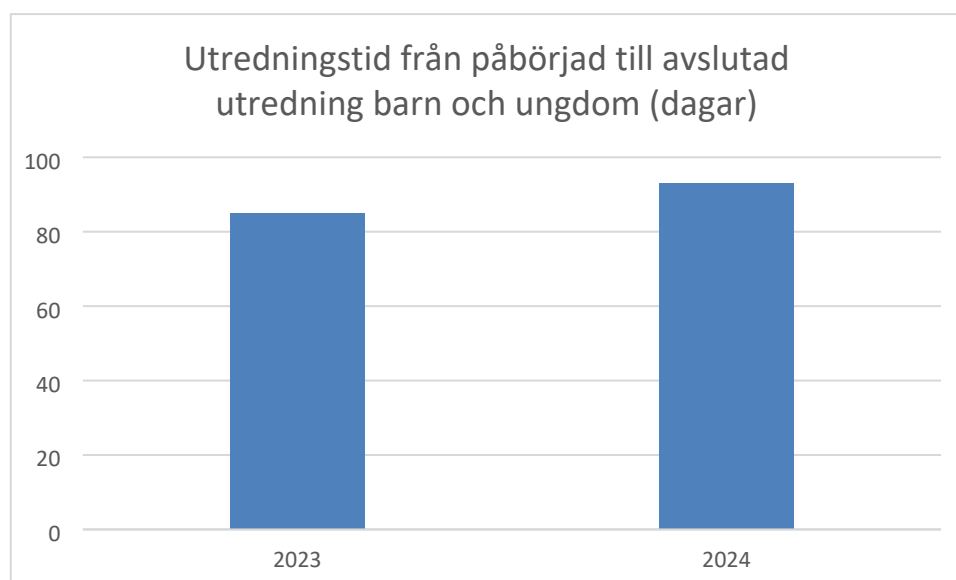
Figur 14. Familjehem avser även jour- och nätverkshem. Från och med år 2014 redovisas enbart insatser för barn och unga med ett fullständigt personnummer. Detta innebär att asylsökande barn som inte fått ett fullständigt personnummer inte ingår i de redovisade heldygnsinsatserna. Källa: Socialstyrelsen.

Tabellen ovan illustrerar hur många personer som har varit familjehemsplacerade i Sala kommun per 1000 invånare. År 2023 blev 9,2 individer per tusen invånare familjehemsplacerade under året. År 2024 framgick det att 14,5 individer per tusen invånare hade blivit familjehemsplacerade i Sala kommun. Siffrorna visar att det har skett en ökning av familjehemsplaceringar med 5,3 individer per tusen invånare mellan 2023 och 2024 [Figur 14].

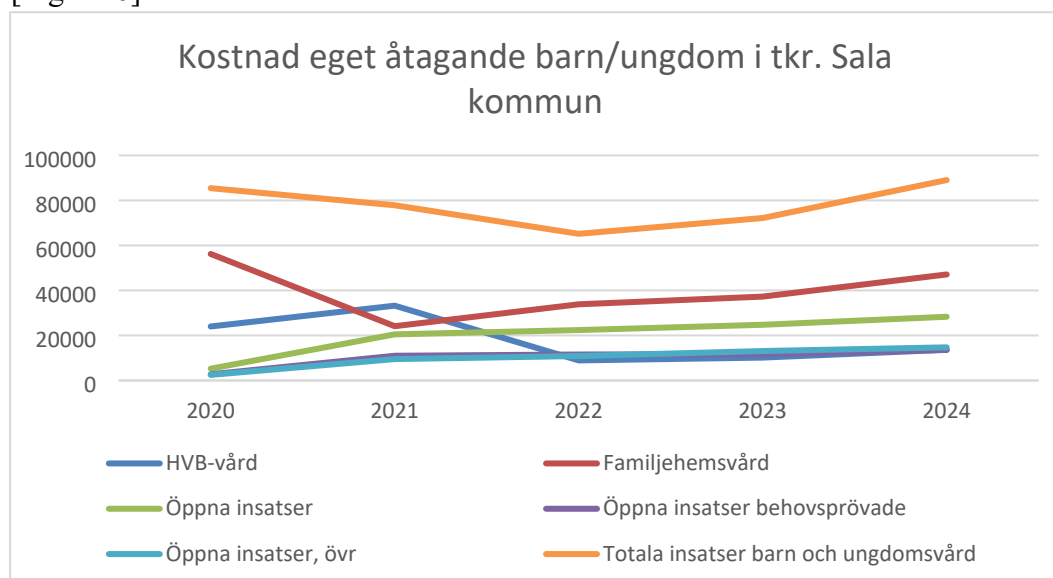
Figur 15. Familjehem avser även jour- och nätverkshem. Från och med år 2014 redovisas enbart insatser för barn och unga med ett fullständigt personnummer. Detta innebär att asylsökande barn som inte fått ett fullständigt personnummer inte ingår i de redovisade heldygnsinsatserna. Källa: Socialstyrelsen

Andelen barn och unga som blev familjehemsplacerade i ett familjehem uppgick till 49 personer år 2023 i Sala kommun. Frekvensen ökade till 77 personer år 2024, vilket innebär att det skedde en ökning av familjehemsplacerade barn i Sala kommun med 28 personer mellan mätpunkterna 2023 och 2024 [Figur 15].

Figur 16. Genomsnittligt antal dagar från att utredningen påbörjats av socialtjänsten till dess att utredningen avslutats. Avser barn- och ungdom 0–20 år. Ekonomiskt bistånd, familjerätt och faderskapsutredningar är exkluderade. Mätperiod är första halvåret. Observera att datainsamling pågår hela hösten, varför medelvärden inte bör användas för jämförelser förrän i slutet av året. Källa: Egen undersökning i kommunen.

År 2023 var den genomsnittliga utredningstiden för ett ärende hos barn och ungdomsenheten 85 dagar och detta inbegriper dagen då ett ärende upprättas till dess att det avslutas. År 2024 ökade den genomsnittliga utredningstiden för ett ärende till 93 dagar hos barn och ungdomsenheten. Sammantaget innebär detta att utredningstiden för ett ärende har ökat med 8 dagar mellan år 2023 och 2024 [Figur 16].

Figur 17. Kostnader för eget åtagande. Källa: SCB.

Ovanstående tabell tillhandahåller konkreta kostnader för barn och ungdomsenhetens olika insatser som har tagits fram med hjälp av SCB. Familjehemsvården har varit den dyraste utgiften för barn- och ungdomsverksamheten mellan mätpunkterna 2020 och 2024. Vidare går det att utläsa att familjehemsvården var som dyrast under pandemin då kostnaderna uppgick till 56,2 miljoner kronor, därefter minskade kostnaderna under de efterföljande åren för att därefter öka från 37,3 miljoner kronor år 2023 till 47,1 miljoner kronor år 2024. Detta innebär att ökningen motsvarar 9,8 miljoner kronor mellan 2023 och 2024. En negativ trend kan också utläsas av de öppna insatserna som ökade från 24,7 miljoner kronor år 2023 till 28,3 miljoner kronor år 2024, detta innebär en kostnadsökning med 3,6 miljoner kronor mellan 2023 och 2024. De öppna insatserna innehåller en sammanräkning av både öppna insatser som fordrar individuell behovsprövning och övriga öppna insatser där medborgare har sökt hjälp på frivilliga grunder [Figur 17].

3. DIALOGER MED KOMMUNER

3.1 DIALOG MED BARN OCH UNGDOMSENHETEN I SALA KOMMUN

Hos barn och ungdomsenheten i Sala kommun arbetar idag 22 medarbetare inom myndighetsfunktionen och denna personalgrupp består av tre mottagningssekreterare, sju utredare, sju barnuppföljare och fem familjehemssekreterare och arbetet leds av en enhetschef.

I Sala kommun finns det en öppenvård som är orienterad mot att erbjuda tidiga insatser till barn och ungdomar och verksamheten utgår ifrån en helhetssyn i mötet med individer som är i behov av insatser. Vidare bedrivs öppenvården i nära samverkan med bland annat förskolor och skolor för att identifiera barn och ungdomar med ett riskbeteende. Öppenvården i Sala kommun har idag 14 anställda familjebehandlare, två projektanställda familjestödjare, och en projektanställd fältarbetande socialsekreterare. Personalen har olika grundutbildningar såsom socionom, beteendevetare, socialpedagog, beroendeterapeut. Vidare är tre ur personalstyrkan utbildade steg-1 terapeuter och två nya medarbetare kommer inom kort att utbildas i steg-1 med hjälp av finansiering från omställningsfonden. Vidare har delar av personalen certifikatet FFT-terapeut.

Öppenvården i Sala kommun erbjuder stöd och behandling som grundar sig på flera terapeutiska och behandlingsinriktade principer. Öppenvårdens arbetssätt utgår ifrån familjernas behov, evidensbaserat stöd och öppenvården följer Socialstyrelsens riktlinjer och försöker matcha behandlingen mot vad som passar familjerna bäst. Öppenvården bedriver sin verksamhet med utgångspunkt i ett systemteoretiskt och ett anknytningsteoretiskt perspektiv. Öppenvården tillhandahåller flera olika insatser till vårdmottagarna såsom rådgivning och stöd,

familjeinriktade insatser, enskilda stödsamtal, manualstyrda program, krisstöd, påföljder-ungdomstjänst, bekymringssamtal, deltar vid polisförhör, samverkansgrupper, medling vid brott, SSPF- skola, socialtjänst, polis och fritid och anhörigstöd. Vidare har öppenvården en anställd fältarbetande socialsekreterare som arbetar preventivt med ungdomar, en familjestödare som arbetar med familjerna i hemmet och arbetet med att utveckla en familjecentral som arbetar i nära samarbete med vårdcentraler pågår.

Öppenvården i Sala kommun tillhandahåller föräldraskapsstöd som även kan erbjudas individuellt i form av:

- ABC 3–12 år
- Komet 3–11 år
- Komet 12–18 år
- Strategi barn och tonår (Föräldrautbildning ADHD)
- Föräldraskap i Sverige (integration)

Övriga metodstöd som används inom öppenvården i Sala kommun är bland annat:

- MET (Motivational enhancement therapy; Motivationshöjande)
- ADAD (Adolescent drug abuse diagnosis; Drogpreventivt)
- ÅP (Återfallsprevention)
- HAP/CPU- Cannabisavvänningsprogram för ungdomar
- A-CRA – (Adolescent community reinforcement approach; Behandling av skadligt bruk av alkohol eller narkotika)
- CRA (Community reinforcement approach; Behandling av skadligt bruk av alkohol eller narkotika)
- MI- Motiverande samtal
- Repulse- känslo och impulsreglering
- FFT- funktionell familjeterapi
- Kriminalitet som livsstil

Öppenvården i Sala kommun arbetar även med bland annat kartläggning av riskbeteende och riskbruk av alkohol utifrån evidensbaserade metoder såsom Signs of safety och audit-kartläggning av bruk av alkohol, därtill genomförs brukarenkäter för att följa upp avslutade insatser med barn och föräldrar⁹.

De senaste åren har personalomsättningen och sjukskrivningarna legat på en hög nivå på barn och ungdomsenheten i Sala kommun och för att fullfölja sina åtaganden har verksamheten behövt ta in konsulter som täcker upp arbetet under ordinarie personals frånvaro. En chef inom barn och ungdomsenheten i Sala kommun medgav att det i dagsläget är många som är placerade i konsulentstödda familjehem och att det totalt sett har en stor påverkan på kostnaderna för verksamheten. Vidare underströks det att det föreligger ett stort behov av att

⁹ Mejlkonversation med anställd inom öppenvården i Sala kommun.

rekrytera andelen egenrekryterade familjehem i kommunen. Att förstärka samarbetet mellan öppenvården och barn och ungdomsenheten kan också möjliggöra att barn och ungdomar på ett tidigare stadium får rätt typ av stöd och insatser¹⁰.

3.2 DIALOG MED FAMILJENHETEN I KUMLA KOMMUN

Sala kommun och Kumla kommuns index gällande socioekonomiska förutsättningar med minimumvärdet 0 och maximumvärdet 100, där 0 är sämst och 100 är bäst jämfördes mellan Sala och Kumla kommun i Kolada och resultatet visade att indexet för Sala hamnade på 39 och Kumlas index hamnade på 49. Detta innebär att Kumla kommun har tio procentenheter godare socioekonomiska förutsättningar jämfört med Sala kommun. De andra kommunerna inom det gröna intervallet uppvisade ännu högre värden beträffande de socioekonomiska förutsättningarna varpå det ansågs motiverat att välja ut Kumla kommuns barn och ungdomsvård som en naturlig jämförelse med Sala kommun för att få mer rättmätiga jämförelser i underlaget. Både Sala och Kumla ligger inom behörigt avstånd från en större stad: Västerås respektive Örebro och har en förhållandevis likvärdig mängd andel arbetslösa i åldern 18–65: 5 procent i Sala och 4,6 procent i Kumla. Syftet med dialogen med Kumla kommun var att få en bättre insyn i hur Kumla kommun bedriver barn och ungdomsvården, vilket framgent kan användas som ett riktmärke för barn och ungdomsenheten i Sala kommun för att minska sin nettokostnadsavvikelse över tid.

I Kumla kommun inordnas barn och ungdomsvården inom individ och familjeomsorgen under verksamhetsgrenen familjeenheten. Inom barn och ungdomsvården tillhandahåller Kumla kommun i likhet med Sala kommun ABC kurser som dels vänder sig till vårdnadshavare till barn som är mellan 3–12 år gamla där möten sker vid fyra tillfällen och inför varje möte berörs ett nytt tema. Vidare erbjuder barn och ungdomsvården ett utbildningsprogram som heter ABC tonår som vänder sig till tonårsföräldrar i syfte att stärka relationen mellan vårdnadshavaren och barnet. Både ABC och ABC tonår har en snarlik uppbyggnad, där orienteringen är inriktad på att möta barnets eller tonåringens behov genom att vara en trygg och kärleksfull förälder, strategier för att minska stressen i omvårdnaden och att undvika onödiga konflikter som kan uppstå mellan barnet och vårdnadshavaren¹¹. I likhet med Sala kommun har även Kumla kommun en fältgrupp som arbetar relations- och trygghetsskapande med ungdomar i deras skolmiljö, på fritidsgårdar och ute på stan¹². Barn som växer upp med en förälder eller nära anhörig med ett utpräglat missbruk av alkohol eller narkotika kan även delta i barngruppen ventilen för att lära sig mer om missbruk och vad det innebär att ha ett missbruk. Under träffarna som pågår under tio

¹⁰ Samtal med chef på barn och ungdomsenheten i Sala kommun.

¹¹ <https://www.kumla.se/omsorg-och-stod/familj-barn-och-ungdom/abc-foraldrakurser.html>

¹² <https://www.kumla.se/omsorg-och-stod/familj-barn-och-ungdom/faltgruppen.html>

tillfällen per termin ges barnet även utrymme att prata om hur hemförhållandena ser ut¹³. Avslutningsvis erbjuder Kumla kommun sina yngre kommuninvånare att medverka i ett kurspaket som heter dansa för hälsa vars syfte är att stimulera deltagarnas gemenskap och rörelseglädje. Kursen är grundad på empirisk evidens som har funnit att regelbunden rörelseglädje är vitalt för att minska den psykiska ohälsan hos unga¹⁴.

På ett organisatoriskt plan så har Kumla kommuns socialtjänst lagt all sin myndighetsutövning för barn mellan 0–18 år på en och samma enhet. Detta innebär insatser som ligger under myndighetsdelen och utförandet. Sedan månadsskiftet oktober/november 2025 kallas enheten för familjeenheten och enheten sysselsätter 45 medarbetare som tillsammans arbetar under tre enhetschefer, varav 17 medarbetare arbetar i myndighetsfunktionen i deras barn och ungdomsverksamhet. Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan cheferna, där en av cheferna ansvarar för öppenvården, och där ingår familjebehandlarna, en kurator och en skolsocionom. En annan chef ansvarar för myndighetsdelen och är chef för socialsekreterare med utredande funktioner inklusive socialsekreterare som är förhandsbedömare, familjehemssekreterare, barnföljare och medarbetare som arbetar med familjerätt. Avslutningsvis är den tredje enhetschefen ansvarig för HVB insatserna och stödboendena där behandlare och behandlingsassistenter arbetar. Öppenvården i Kumla kommun sysselsätter 10 familjebehandlare och en gruppleadare. Kumla kommun vidhåller att det är av yttersta vikt att organisera sitt arbete under en och samma enhet för att möjliggöra att socialsekreterarna och behandlarna kan arbeta tätt runt familjen¹⁵.

Socialsekreterarna i Kumla kommun skickar uppdragen till öppenvården utan att använda en enskild metod. Alla insatser anpassas efter familjernas behov. Rent teoretiskt nyttjas en kombination av systemteori och anknytningsteori för att hjälpa sina kommuninvånare med olika insatser. Vidare används en kombination av MI (Motiverande samtal), ABFT (Anknytningsbaserad familjeterapi) och FFT (Funktionell familjeterapi). Vid behov används även andra metoder i Kumla kommun såsom PYC (Parenting young children) och ÖSFT (Övergripsspecifik färdighetsträning). De anställda familjebehandlarna har gått en steg-1 utbildning och för familjebehandlare som ännu inte har en steg-1 utbildning så bekostas denna utbildning av arbetsgivaren. Avslutningsvis används miljöterapi för barn och unga som endera är inskrivna på ett HVB hem eller ett stödboende¹⁶.

Kumla kommun vidhåller att det är avgörande att sätta in preventiva insatser på ett så tidigt stadium som möjligt och kommunen har upparbetat flera samverkansmodeller med både förskola och skola för att fånga upp barn och ungdomar. Detta tar sitt avstamp i att förskola/skolan ser ett stödbehov hos en familj och att förskolan/skolan efter samtycke från vårdnadshavarna tar kontakt

¹³ <https://www.kumla.se/omsorg-och-stod/familj-barn-och-ungdom/barngrupper.html>

¹⁴ <https://www.kumla.se/omsorg-och-stod/familj-barn-och-ungdom/dans-for-halsa.html>

¹⁵ Dialog med enhetschef i Kumla kommun

¹⁶ Dialog med enhetschef i Kumla kommun

med öppenvården. Som huvudregel menar Kumla kommun att barnet inte behöver ha ett omfattande stödbehov och att det inte ska ersätta orosanmälningar men att insatserna ska sättas in i ett tidigt skede, alternativt att motivera och få med en familj som tidigare haft ett motstånd mot insatser från socialtjänsten. Betraktat ur en ekonomisk synvinkel så arbetar Kumla kommun som huvudregel med att ha egenrekryterade HVB hem och stödboenden som ingår i kommunens försorg. Detta betraktas som en styrka i och med att kommunen själv har kontrollen att omplacera barnen utan att densamme riskerar att bli omplacerad vid upprepade tillfällen, vilket kan leda till att barnet får problem med anknytningen. Ur en ekonomisk synvinkel strävar Kumla kommun även efter att minimera kostnaderna för vården hos externa utförare. Detta säkerställs genom att så långt det är möjligt tillgodose vården och stödet inom kommunens egna försorg, och att ha en väl utbyggd öppenvård som helt bedrivs i kommunens regi. Kommunen vidhåller att de har haft några HVB placeringar som har varit externa, men detta har bara nyttjats i undantagsfall såsom att socialsekreterarna har bedömt att det inte går att tillgodose barnets behov via kommunens egna HVB hem. Beträffande familjehemsplaceringar så arbetar Kumla kommun med en modell som innebär att de löpande eftersträvar att ha familjehem inom kommunens egna försorg, och i dagsläget har kommunen nästan uteslutande egenrekryterade familjehem som barnen placeras i. Familjehemssekreterarna åläggs ett stort ansvar att tillhandahålla löpande handledning till de egenrekryterade familjehemmen. Kommunen arbetar med öppenvårdsinsatser så långt det är möjligt innan frågan om familjehemsplaceringar aktualiseras¹⁷.

Kumla kommun har i likhet med Sala kommun haft en tämligen hög personalomsättning de senaste åren. Exempelvis har åtta av de tio familjebehandlarna rekryterats under de senaste tre åren. På myndighetssidan har det varit förenligt med vissa svårigheter att få tag på erfaren personal, vilket har inneburit att Kumla kommun i huvudsak har fått rekrytera nyexaminerade socionomer. Sjukskrivningarna har legat på en hög nivå inom verksamhetsområdet barn och unga, i synnerhet inom öppenvården. Kumla kommuns lösning för att hantera personalbristen har varit att i undantagsfall ta in externa konsulter för att täcka upp för frånvarande personal, och för tillfället finns det tre konsulter som är inne i verksamheten under tre månaders tid. Inom familjebehandlingen har det inte funnits några konsulter, utan där har man stöttat varandra i arbetsgruppen efter bästa förmåga. Kumla kommun vidhåller samtidigt att de har varit restriktiva med att ta in konsulter och att man snarare i samband med rekryteringar eftersträvar att "överanställa" personal och erbjuda tillsvidareanställningar framför vikariat för att få en bättre kontinuitet i arbetsgruppen och att ta höjd för framtida frånvaro. Sammanfattningsvis är motiven bakom Kumla kommuns låga kostnader främst hänförligt till att Kumla kommun har haft en uttalad vision om att insatserna till barn och unga så långt som möjligt ska förläggas till hemmaplan. Vidare har kommunen både ett gott samarbete med och en väl utbyggd öppenvård, med en riktad satsning på att

¹⁷ Dialog med enhetschef i Kumla kommun

komma in tidigt hos familjer genom en tydlig samverkan med förskola och skola¹⁸.

3.3 STATISTISKA SKILLNADER OCH LIKHETER MELLAN BARN OCH UNGDOMSENHETEN I KUMLA KOMMUN OCH SALA KOMMUN

Nedanstående tabell illustrerar statistiska skillnader och likheter mellan barn och ungdomsenheten i Kumla kommun och i Sala kommun och all statistik har inhämtats från Kolada. Större avvikelser mellan kommunerna är markerat i rött och likheter är markerade i grönt.

Nettokostnadsavvikelse inom IFO	Kumla kommun Sala kommun	2023: -14 2023: 27	2024: -11 2024: 38
Kostnad barn och ungdomsvård kr/inv	Kumla kommun Sala Kommun	2023: 1982 2023: 3158	2024: 2108 2024: 3898
Isolerade kostnader. Barn och ungdomsvård.			
Kostnad HVB, barn och unga kr/inv	Kumla kommun Sala kommun	2023: 538 2023: 445	2024: 584 2024: 597
Kostnad familjehemsvård, barn och unga kr/inv	Kumla kommun Sala kommun	2023: 750 2023: 1631	2024: 780 2024: 2062
Kostnader, öppna insatser individuellt behovsprövade kr/inv	Kumla kommun Sala kommun	2023: 605 2023: 510	2024: 654 2024: 595
Kostnader övriga öppna insatser	Kumla kommun Sala kommun	2023: 89 2023: 572	2024: 89 2024: 644
Övriga jämförelser			
Familjehemsplaceringar under året	Kumla kommun Sala kommun	2023: 30 2023: 49	2024: 30 2024: 77
Kommunens köp av barn och ungdomsvård hos externa utförare (%)	Kumla kommun Sala kommun	2023: 10,4 2023: 27,8	2024: 9,7 2024: 29,8
Genomsnittlig utredningstid för ett ärende hos barn och unga (dagar)	Kumla kommun Sala kommun	2023: 112 2023: 85	2024: 105 2024: 93

Socioekonomiska jämförelser mellan Kumla kommun och Sala kommun

Årsarbetare barn och	Kumla kommun	2024: NA	2025: 17
----------------------	--------------	----------	----------

¹⁸ Dialog med enhetschef i Kumla kommun

unga i antal hos myndighetsfunktionen*	Sala kommun	2024: NA	2025: 22
Psykisk ohälsa barn och unga (%)	Kumla kommun	2023: 11	2024: NA
	Sala kommun	2023: 12,7	2024: NA
Elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen (%)	Kumla kommun	2023: 75	2024: 67,8
	Sala kommun	2023: 65,9	2024: 74,8
Barn och unga i socialt utsatta områden (%)	Kumla kommun	2023: 16,3	2024: NA
	Sala kommun	2023: 19,7	2024: NA
Invånare 0–20 år antal	Kumla kommun	2023: 6046	2024: 6066
	Sala kommun	2023: 5332	2024: 5328
Invånare 0–19 år som har föräldrar med högst grundskoleutbildning (%)	Kumla kommun	2023: 4,8	2024: 4,6
	Sala kommun	2023: 8,2	2024: 7,8

*= Isolerat för anställda inom myndighetsfunktionen (BoU), NA= Not applicable; Inte tillämpligt.

Även om man behöver granska tabelljämförelserna med en viss försiktighet främst i hänseendet att Kumla kommun har marginellt godare socioekonomiska förutsättningar i jämförelse med Sala kommun kan man se vissa flagranta likheter och skillnader mellan kommunerna. Det som är anmärkningsvärt är att Kumla kommun har en negativ nettokostnadsavvikelse mellan båda mätpunkter vilket indikerar att kommunens barn och ungdomsvård kostar mindre än vad som är förväntat utifrån deras strukturella förutsättningar, medan trenden är att Sala kommuns barn och ungdomsvård kostar väsentligt mer än vad som är förväntat. En intressant iakttagelse är att kostnaden för Kumla kommuns barn och ungdomsverksamhet ökar blygsamt mellan mätpunkterna (126 kr i ökning per invånare) medan Sala kommuns ökning sticker ut i och med att kostnaden har ökat med 740 kronor per invånare mellan åren 2023 och 2024. Det som sticker ut som positiva exempel är att HVB-placeringarna i Kumla kommun och Sala kommun är på likvärdiga nivåer och att de öppna insatserna till barn och unga som fordrar individuell behovsprövning resulterar i lägre kostnader i Sala kommun i paritet med Kumla kommun. Ett annat utmärkande exempel är att utredningstiden från dess att ett ärende initieras till dess att det avslutas förefaller ta kortare tid i Sala kommun än i Kumla kommun, även om man behöver vara försiktig med att dra förhastade slutsatser gällande de kortare utredningstiderna i Sala kommun. Det kan exempelvis handla om att mindre komplexa ärenden har handlagts i Sala kommun, eller att man har fler anställda som handlägger ärenden i Sala jämfört med Kumla som kulminerar i att utredningstiderna i genomsnitt blir kortare i Sala kommun. Genom att isolera kostnaderna för barn och ungdomsvården i Sala kommun och Kumla kommun kan man se att de främsta

skillnaderna hänförs till kostnaderna för familjehemsvården i de båda kommunerna. Kumla kommuns kostnader har ökat marginellt medan Sala kommuns kostnader har ökat i en betydande grad mellan mätpunkterna och genom att titta på andelen familjehemsplaceringar under året kan man utläsa att Kumla kommun tycks stabilisera sig vid 30 familjehemsplaceringar mellan 2023 och 2024, medan Sala kommun har väsentligen fler familjehemsplaceringar mellan 2023 och 2024. Sala kommun lägger i motsats till Kumla kommun mer resurser på övriga öppna insatser som inte fordrar ett individuellt beslut eller inskrivning, vilket innebär att ungdomar eller familjer har behövt hjälp med att få en kontaktperson, deltagit i öppenvårdsprogram eller har sökt sig till socialtjänsten på frivillig basis och behövt hjälp via ungdomsmottagningar som erbjuds via kommunens försorg. Anmärkningsvärt är också att Kumla kommun tycks ha en viss restriktiv inställning till att betala för att externa utförare ska utföra tjänster inom barn och ungdomsvården, siffrorna tycks även minska mellan mätpunkterna. Sala kommun å andra sidan lägger mer resurser på externa utförare mellan 2023 och 2024, vilket i förlängningen skulle kunna driva upp totalkostnaderna för barn och ungdomsvården.

Gällande Kumla kommun går det att utläsa att andelen anställda inom myndighetsfunktionen barn och unga uppgick till 17 anställda år 2025, medan motsvarande siffra för Sala kommun är 22 anställda. Andelen ungdomar med psykisk ohälsa i Sala kommun uppgick till 12,7 procent år 2023 medan andelen ungdomar med psykisk ohälsa var 11 procent i Kumla kommun. Däremot saknas data gällande psykisk ohälsa för året 2024, vilket försvårar möjligheten att jämföra om ohälsotalen har förändrats på kommunal nivå över tid. Att fler barn och ungdomar uppges lida av psykisk ohälsa i Sala kommun skulle delvis kunna förklara att barn och ungdomsenheten har tillhandahållit fler insatser till barn och ungdomar i Sala kommun, men i och med att det handlar om marginella avvikelser gällande psykisk ohälsa mellan Kumla och Sala kommun finns det sannolikt många underliggande faktorer som kan förklara skillnaderna. Exempelvis hur barn och ungdomsenheten är organiserad i kommunerna, personalsammansättningen och vilka preventiva insatser som ges till barn och unga. En annan beaktningsvärd detalj är att andelen ungdomar som fullgjort årskurs 9 med godkända betyg var högre i Kumla år 2023 men siffrorna var omvända år 2024 då fler personer i Sala gick ut grundskolan med godkända betyg i alla ämnen. Statistiken visar också att det är marginellt fler som lever i utanförskap i Sala kommun i jämförelse med Kumla och andelen personer i åldersgruppen 0–20 år förefaller vara fler i Kumla kommun. Avslutningsvis visar statistiken att fler barn och unga i Sala kommun har föräldrar med högst grundskoleutbildning i jämförelse med Kumla, som otvivelaktigt har en inverkan på kommunens socioekonomiska förutsättningar.

Tabell. Organisering myndighetsfunktionen i Kumla kommun

Utredare 9 st Förhandsbedömare 3 st Barnföljare 3 st Familjehemssekreterare 2 st

Tabell. Organisering myndighetsfunktionen i Sala kommun.

Utredare 7 st Mottagningssekreterare 3 st Barnuppföljare 7 st Familjehemssekreterare 5 st
--

4. SAMMANFATTNING

Rapporten har funnit att Sala kommuns barn och ungdomsenhet redovisar en positiv nettokostnadsavvikelse under de senaste åren, vilket innebär att kostnaderna för verksamheten har ökat i förhållande till kommunens strukturella förutsättningar. Det är viktigt att betona att barn och ungdomsenheten har genomfört en organisationsförändring under 2025 och det går ännu inte att uppskatta hur detta har påverkat kostnadsläget för denna typ av verksamhet, utan jämförelser i Kolada har bara kunnat genomföras från och med 2024 och tidigare. Rapporten har isolerat kostnaderna inom barn och ungdomsvården i Sala kommun och funnit att de primära förklaringsmodellerna till kostnadsläget är att familjehemsplaceringarna håller sig på en hög nivå och att många barn och ungdomar får stöd och hjälp via övriga öppna insatser utan krav på inskrivning. Sammantaget svarar dessa två insatser för 70 procent av totalkostnaden för barn och ungdomsvården. Procentuellt sett så har kostnaden för övriga insatser minskat med cirka 3 procent mellan 2023 och 2024, men kostnaderna för familjehemsvård i förhållande till totalkostnaden för barn och ungdomsvården har ökat med 1,5 procent mellan 2023 och 2024. En annan inte försumbar faktor är att kommunen lägger stora resurser på att köpa tjänster av externa utförare för att bedriva barn och ungdomsvården. När insatserna undersöks komparativt med Kumla kommun framträder bilden att skillnaderna i kostnader i huvudsak kan förklaras av kostnaderna för familjehemsvården, de övriga öppna insatserna och de kommunala köpen hos externa utförare inom barn och ungdomsvården. Socialstyrelsens lägesrapport från 2023 visar att det primärt är kostnader för familjehemsvård, HVB-placeringar och institutionsvård som driver upp kostnaderna för landets barn och ungdomsverksamhet. En presumtiv förklaring som lyfts i rapporten är att barnavården har blivit dyrare, däremot går det inte utifrån tillgängliga data i Kolada att uttala sig om vårdtiden per barn, eller om barnet har varit föremål för institutionsvård, vilket skulle kunna vara en drivande

faktor till kostnadsökningarna¹⁹. Barn och ungdomsenheten i Sala kommun har även haft flera konsulter anställda i verksamheten under tidigare år för att arbeta i ordinarie personals frånvaro, vilket kan ha ett visst inflytande för den höga procentuella andelen av köp av externa utförare inom barn och ungdomsenheten. En distinktion över prisbilden mellan de egenrekryterade och konsulentstödda familjehemsplaceringarna kan också motivera att kostnaderna för familjehemsvården har skenat i väg i pris, där konsulentstödda familjehem kostar väsentligt mer än egenrekryterade familjehem²⁰. Siffror från 2014 visar att de konsulentstödda familjehemmen kan vara fyra gånger så dyra som de egenrekryterade familjehemmen²¹, och det finns anledning att tro att de stora skillnaderna i kostnader fortfarande består. År 2020 upprättades en rapport i Sala kommun som efterlyste att färre barn och unga skulle placeras externt, i stället förespråkades det att öppenvården skulle byggas ut för att möjliggöra att sätta in insatser närmre barnets hemmiljö²². I eftermålet av rapporten visar det sig att öppenvården i Sala kommun har byggts ut i syfte att kunna hantera fler individer som är i behov av öppenvårdsinsatser²³. Idag erbjuder öppenvården en rad olika metoder i sin verksamhet i syfte att arbeta preventivt med barn, ungdomar och vårdnadshavare. En annan förklaringsmekanism som driver upp priserna är att Sala kommun baserat på dataunderlaget verkar tillhandahålla en mix av insatser (Jmfr kostnader för Kumla kommun och Sala kommuns övriga öppna insatser) till sina kommuninvånare, vilket kan göra kostnadsläget mer oförutsägbart.

Kompletterande sjukfrånvarodata inhämtades från HR avdelningen i Sala kommun där data från 2024 visar att sjukfrånvaron låg på 17,1 procent, varav 2,7 procent bestod av korttidsfrånvaro, och detta innefattar medarbetare inom mottagnings- och utredningsteamet²⁴. Detta innebär i realiteten att kostnaderna för arbetsgivaren att betala sjuklön för korttidsfrånvaro är försumbar och har ytterst en marginell påverkan på kostnadsläget för barn och ungdomsenheten.

För att vända kostnadsläget är det med andra ord viktigt att arbeta idogt och regelbundet med att förvalta resurserna när det kommer till familjehemsplaceringar av barn och unga. Att arbeta målinriktat med att återta de konsulentstödda familjehemmen i kommunens försorg sänker kostnadsläget för familjehemsplaceringarna på aggregerad nivå. En möjlighet är att Sala kommun framgent i sitt arbete arbetar mer utåtriktat mot civilsamhället och ökar andelen egenrekryterade familjehem som kommunen förfogar över och använder konsulentstödda familjehem i absoluta undantagsfall om familjehemmen inte räcker till. En möjlighet är således att frigöra resurser för att anställa personer som har som huvuduppgift att arbeta med att förvalta och rekrytera egenrekryterade familjehem i Sala kommun, alternativt att ge befintlig personal mer utrymme i sin

¹⁹ Socialstyrelsen. Individ och familjeomsorg. Lägesrapport 2023.

²⁰ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/privata-familjehemsforetag-oroar-socialtjansten>

²¹ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dyrt-anlita-familjehem-via-privata-foretag>

²² Sala kommun. Analys kring kostnader av externa placeringar inom barn- och ungdomsvården.

²³ Samtal med samordnare inom social och arbetsmarknadsnämnden i Sala kommun.

²⁴ Statistik från HR avdelningen i Sala kommun.

tjänst att arbeta med att rekrytera familjehem. Svensk forskning visar att 90 procent av Sveriges kommuner i någon utsträckning nyttjar konsulentstödda familjehem, och i genomsnitt bedrivs 25 procent av vården i ett konsulentstött familjehem i svenska kommuner²⁵. Forskning visar även att mindre kommuner i regel har svårt att rekrytera familjehem på egen hand, och det förefaller vara centralt att bygga upp kommunövergripande samarbeten med större kommuner för att lyckas med rekryteringen av familjehem²⁶. Vanliga invändningar som i regel brukar uppstå vid rekryteringen av familjehem är brist på tid och plats i bostaden och att det finns en osäkerhet hos enskilda om det är möjligt att tillgodose barnets behov och att få tillräckligt med stöd från socialtjänsten. För att lyckas med rekryteringen är det således av överordnad betydelse att socialtjänsten ger ett nära stöd till de presumtiva familjehemmen och att det framgår tydligt vad uppdraget av att bli familjehem handlar om redan i marknadsföringsstadiet²⁷. Om det föreligger en brist på familjehem kan det leda till att barn med en komplex problembild inte kan matchas mot ett passande familjehem, vilket leder till en ökad sannolikhet att barnet placeras i ett konsulentstött familjehem. Forskning har även visat att barn med de mest omfattande hjälpbehoven i huvudsak placeras i konsulentstödda familjehem, i och med att det föreligger en brist på egenrekryterade familjehem som är specialiserade på att hjälpa barn med komplexa behov²⁸. Därför förefaller det vara centralt att bygga upp en heltäckande rekryteringsstrategi när familjehem ska rekryteras så att det inrymmer familjehem som både kan tillmötesgå grundläggande behov samt specialiserade behov hos olika barn. Det är även fortsättningsvis nyckfullt att barn och unga i första insats får hjälp och stöd via öppenvården, så att huvudregeln blir att barnet ges stöd och hjälp via öppenvårdens försorg innan en familjehemsplacering aktualiseras. Därför finns det ett fortsatt behov att förstärka samarbetet mellan barn och ungdomsenheten och öppenvården i Sala kommun. Det finns även fog för att göra en översyn över kommunens köp av tjänster hos externa utförare inom barn och ungdomsenheten och minska dessa så att fler insatser kan erbjudas inom kommunens försorg och i barnets närmiljö.

I dialog med chefen för vuxenheten i Sala kommun som redovisar kostnader i det gula spannet i Kolada framkommer det att enheten arbetar med att regelbundet diskutera och främja arbetsmiljön för anställda och att arbeta som ett lag i biståndsbesluten i nära samverkan med olika aktörer i samhället. Detta har även resulterat i att det är en låg personalomsättning i verksamheten. Genom att göra saker tillsammans, repetera rutiner och policys regelbundet och förändra saker i tid försäkras sig vuxenheten att kommuninvånare får skraddarsydda insatser som passar deras behov. Chefen på vuxenheten vidhåller samtidigt att frivilliga

²⁵ Fridell Lif. (2023). The use of independent foster care agencies by Swedish local authorities: Do structural factors matter? *European Journal of Social Work*, 26(2), 348-359.

²⁶ Pålsson et al. (2024). Nya villkor för ett gammalt problem – Familjehemsrekrytering i en tid av privatisering och professionalisering. *Socvet*, 29(2). 173-190.

²⁷ Lind et al. (2025). What prevents people from becoming foster carers? *European Journal of Social Work*, 28(3), 603-617.

²⁸ Engwall et al. (2023). Matching process concerning children with disabilities in family foster care, *Child & Family Social Work*, 1-10.

insatser sätts in så långt det är möjligt, och att det är av vikt att reflektera kring vad pengarna leder till om kunden behöver placeras externt och att på ett tidigt stadium diskutera möjlig eftervård av kunden efter den externa placeringen. Samtidigt understryker chefen att det skulle behöva finnas ett bättre samarbete mellan vuxenenheten och öppenvården och att det skulle behöva skapas tvärprofessionella team som gör att det finns en bättre synkronisering mellan myndighetsfunktionen och öppenvården för att erbjuda vård med hemmaplanslösningar²⁹. En möjlighet är att följa Kumla kommuns exempel och att bygga upp ett nära samarbete med öppenvården och erbjuda fler hemmaplanslösningar för att minska kostnadsläget.

APPENDIX

[..\Underlag\Familjeenheten_Kumla.pptx](#)

[..\Underlag\Social och arbetsmarknadskontoret Anställda - kopia.pptx](#)

TJÄNSTESKRIVELSE

²⁹ Samtal med chef på vuxenenheten i Sala kommun.